

# **Systémy podpory rodin s dětmi ve vybraných zemích EU**

---

(komparativní studie)

## Obsah

|                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Metodologie .....                                                                     | 5   |
| Východiska jednotlivých systémů.....                                                  | 8   |
| Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory).....        | 14  |
| A. Služby.....                                                                        | 14  |
| B. Dávkový systém .....                                                               | 23  |
| C. Další formy podpory .....                                                          | 47  |
| Situace rodiny, za níž vzniká nárok na poskytnutí sociální služby .....               | 58  |
| Kdo v příslušném systému rozhoduje o přiznání nároku .....                            | 61  |
| Kdo tento nárok zajišťuje (realizuje službu apod.) .....                              | 64  |
| A. Zodpovědný orgán.....                                                              | 64  |
| B. Právní povaha subjektů poskytujících sociální služby .....                         | 66  |
| Oprávnění k poskytování služby (registrace, kvalifikační předpoklady, kontrola) ..... | 69  |
| A. Registrace .....                                                                   | 69  |
| B. Kvalifikační předpoklady.....                                                      | 72  |
| C. Kontrola kvality.....                                                              | 75  |
| (Minimální) síť služeb, plánování .....                                               | 79  |
| Systém financování (role veřejné správy, spoluúčast rodiny na hrazení služby) .....   | 86  |
| Závěrečné shrnutí hlavních poznatků .....                                             | 91  |
| Přílohy.....                                                                          | 99  |
| Seznam zdrojů .....                                                                   | 101 |

### Seznam zkratk

|       |                                                                  |
|-------|------------------------------------------------------------------|
| EU    | Evropská unie                                                    |
| ČR    | Česká republika                                                  |
| SR    | Slovenská republika                                              |
| SRN   | Spolková republika Německo                                       |
| MPSVR | Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky |
| ÚPSVR | Úřad práce, sociálních věcí a rodiny                             |
| Z. z. | Zbierka zákonov                                                  |
| BJZ   | Bureau Jeugdzorg (Agentura péče o mládež)                        |

## Úvod

Tato studie se věnuje systémům podpory rodin s dětmi ve třech zemích, které jsou členy Evropské unie. Pro komparaci byly zvoleny Nizozemí, Slovenská republika a Spolková republika Německo, občasně zastoupená Svobodným státem Bavorsko, jako zástupcem spolkových zemí. Cílem textu je nejen popis současného systému podpory rodin s dětmi v jednotlivých zemích a změn plánovaných v nejbližší budoucnosti, ale i hledání vzájemných podobností a odlišností mezi systémy. Záměrem studie je totiž komparace systémů napříč třemi státy.

Nejprve jsou porovnávána východiska jednotlivých systémů. „Východiskem systému“ se má na mysli popis základní filozofie, na níž je systém vybrané země postaven, a soustavy hodnot, na kterou se odkazuje. Hlavní pozornost se pak soustřeďuje na okruh nároků rodin s dětmi, jako jsou služby, dávky apod., situaci rodiny, za níž nárok rodiny na podporu vzniká, subjektům, které v příslušném systému rozhodují o přiznání a zajištění nároku a konečně systému financování nároků rodin s dětmi na podporu. Co se týče služeb poskytovaných rodinám s dětmi, je dále věnována pozornost podmínkám poskytování služby, síti poskytovaných služeb a plánování služeb. Text se přitom dotýká zejména legislativního ukotvení systémů, méně pak praxe.

Studie je strukturována následovně. Po krátkém seznámení s použitou výzkumnou metodologií jsou charakterizována východiska jednotlivých systémů. Následuje samotný text komparace systémů v jednotlivých oblastech, které byly definovány za účelem srovnávání systémů podpory rodin s dětmi.<sup>1</sup> Jednotlivé kapitoly vždy nejprve uvádí stav v každé z komparovaných zemí zvlášť, zakončují je shrnutí, která dávají do souvislosti hlavní zjištění z jednotlivých zemí, případně uvádí zajímavé informace a zjištění.

---

<sup>1</sup> Viz kapitola Metodologie.

Je-li to vhodné, například v případě uvádění typů dávek na podporu rodin s dětmi, je text formulován heslovitě.<sup>2</sup> Některá zjištění jsou také uváděna v tabulkách. Obecně je ale text formulován souvisle.

Závěrečné shrnutí hlavních poznatků je koncipováno jako tzv. „manažerské shrnutí“. Do značné míry tvoří samostatnou část, která obsahuje stručné shrnutí látky, hlavní zjištění, podněty k dalšímu výzkumu, ale i některé zajímavosti a problémy, které v průběhu komparace vyvstaly.

Odkazy na jednotlivé zdroje, s nichž bylo čerpáno při zpracování této studie, jsou vzhledem k jejich množství, resp. požadavku na plynulost a přehlednost textu, uváděny v poznámce pod čarou. Seznam veškerých zdrojů je pak uveden na konci textu. V případě odkazů na zákony je v některých případech, vzhledem k délce názvu, uváděn v poznámce pod čarou pouze zkrácený název zákona, v seznamu zdrojů je pak uveden název celý.

---

<sup>2</sup> Tento způsob uvádění textu byl zvolen s ohledem na přehlednost takového zpracování. Inspirací byl v tomto případě webový portál Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny SR, na němž jsou uvedeny jednotlivé typy dávek uplatňované v SR podobným způsobem.

## Metodologie

Komparativní výzkumný design je poměrně rozšířeným přístupem, zdaleka nejen v sociálně-vědním výzkumu. Podstatou tohoto přístupu je výběr dvou či více jednotek a současně vymezení několika obecných charakteristik, které jsou následně v dílčích jednotkách podrobeny srovnávání. Jednotky mohou být reprezentovány například sociálními skupinami, kulturami či teoriemi fungování systému. Jak uvádějí Geissler a Mouralová (2011), využití komparativních metod vyžaduje splnění dvou podmínek. V první řadě je potřeba dodržet podmínku vzájemné srovnatelnosti zvolených jednotek, dále je pak potřeba dbát na to, aby komparace nebyla prostým popisem jednotek, nýbrž podobností a rozdílů, které jsou mezi jednotkami identifikovány.<sup>3</sup> V oblasti sociálního výzkumu se můžeme setkat také s termínem komparativní případová studie, který odkazuje na skutečnost, že jednotky výzkumu jsou v podstatě určitými případy.<sup>4</sup>

Srovnáváním různých politik, zřízení, fungování systémů a vlád, což je tématem této studie, se pak zabývá disciplína, které nese název komparativní či srovnávací politologie. Úkolem této disciplíny je vedle definice podobností a rozdílů mezi jednotlivými systémy objasnit také příčiny a dopady těchto rozdílů. Z tohoto úhlu pohledu tedy lze rozlišit tři hlavní cíle komparace: *deskripce*, při níž se ptáme, v čem se systémy liší, dále *explanace*, v jejím případě se ptáme, proč se tyto systémy liší a konečně *evaluace*, při níž hodnotíme dopady systémů. V textu Geissler a Mouralové (2011) je tento výčet doplněn o poslední cíl, jímž je *hledání nových inspirací*. V tomto případě hledáme, v čem se můžeme od ostatních přiučit. Uvedený výčet cílů komparativních přístupů ve zkoumání systémů není závazný. V praxi je tedy možné soustředit se pouze na některé cíle.<sup>5</sup>

V případě této studie jsou jednotky komparace *systémy podpory rodin s dětmi*, konkrétně systémy v Nizozemí, Slovenské republice (dále jen Slovensko) a Spolkové republice Německo (dále SRN), event. ve Svobodném státu Bavorsko (dále jen Bavorsko), který byl vybrán jako zástupce SRN. Bavorsko je v našem případě zvoleno jako reprezentant spolkových zemí, které se těší poměrně značné autonomii v rámci federativního uspořádání. Při komparaci je přitom zohledňován pouze současný stav systémů, eventuálně změny, které nastanou k 1. 1. 2015. Výběr těchto zemí souvisí

---

<sup>3</sup> GEISLER, MOURALOVÁ, *Komparativní přístupy ve zkoumání veřejných politik*, 2011.

<sup>4</sup> KARLAS, *Komparativní případová studie*, 2008.

<sup>5</sup> GEISLER, MOURALOVÁ, *Komparativní přístupy ve zkoumání veřejných politik*, 2011.

v první řadě s jejich členstvím v Evropské unii (dále EU), což bylo v případě této studie podmínkou výběru jednotek. Dalším kritériem pro zařazení do této studie bylo zohlednění potenciálu přenosu dobré praxe ze srovnávaných zemí do České republiky. Proto byly vybrány systémy takových zemí, které jsou našemu prostředí kulturně blízké. To se týká SRN (Bavorska) a zejména Slovenska, s nímž nás pojí i společná nedávná minulost v jednom státu. Volba Nizozemí souvisí se skutečností, že některé zkušenosti a inspirace z nizozemského systému podpory rodin s dětmi se již do našeho prostředí, byť v nepatrné míře, promítly.

Při přípravě této komparace nebylo potřeba definovat oblasti systému podpory rodin s dětmi, které budou srovnávány. Tyto oblasti totiž byly definovány přímo v zadání výzkumu. Přehled těchto oblastí zobrazuje Tabulka 1. Celkem se jedná o 7 oblastí, které byly v rámci jednotlivých systémů porovnávány.

**Tabulka 1: Seznam oblastí systému podpory rodin s dětmi**

|                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------|
| Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory)       |
| Situace rodiny, za níž tento nárok vzniká                                       |
| Kdo v příslušném systému rozhoduje o přiznání nároku                            |
| Kdo tento nárok zajišťuje (realizuje službu atd.)                               |
| Oprávnění k poskytování služby (registrace, kvalifikační předpoklady, kontrola) |
| (Minimální) síť služeb, plánování                                               |
| Systém financování (role veřejné správy, spoluúčast rodiny na hrazení služby)   |

Při bližším vymezování oblastí komparace bylo zásadní určit, které služby budou do komparace zahrnuty a které nikoliv. Samotný pojem „služba“ je totiž poměrně široký a bez bližšího ukotvení poměrně vágní. Pokud by byl v této studii užíván v nejširší slova smyslu, bylo by nutné zahrnout do komparace velmi obsáhlou škálu činností týkajících se rodin s dětmi, například i vzdělávací systém, zdravotnický systém apod. Je otázkou, zda by takovéto uchopení tématu bylo spíše přínosem či obsáhlým pojednáním přesahujícím stanovený rozsah této studie. Pojem „sociální služba“, užívaný v prostředí ČR, poskytuje sice jasnější vymezení oblasti pro zkoumání, avšak zase přináší úskalí, že jeho skutečný ekvivalent existuje jen v prostředí Slovenska. Nakonec jsou z každé země do komparace zahrnuty ty služby, které jsou pro celý systém podpory rodin s dětmi v dané zemi

nejzásadnější, nebo jsou vzhledem ke svému charakteru hodné zmínky, například s ohledem na záměr v dané zemi prezentovat zajímavý přístup k řešení určitého problému.

Tato studie se přitom soustřeďuje na splnění dvou z výše uvedených cílů komparace: deskripci a hledání inspirací. Příslušné výzkumné otázky a předměty zkoumání zobrazuje Tabulka 2.

**Tabulka 2: Stanovené cíle komparace**

| Cíl                      | Výzkumná otázka                                                                                            |
|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deskripce                | <i>V čem se systémy podpory rodin s dětmi v jednotlivých zemích liší?</i><br><i>V čem jsou si podobné?</i> |
| Hledání nových inspirací | <i>Čím se můžeme u těchto systémů podpory rodin s dětmi inspirovat?</i>                                    |



## Východiska jednotlivých systémů

Pro pochopení systémů podpory rodin s dětmi v jednotlivých zemích, jejichž politika je zohledňována v této komparaci, je nezbytné, aby byla v úvodu stručně představena základní východiska těchto systémů, určitá „filozofie“ či hodnoty, na něž se systémy odkazují či z nich vychází.

### N I Z O Z E M Í

---

Klíčovým dokumentem je *The Strength of the Family*<sup>6</sup> (Síla rodiny), který vyšel v roce 2008. V hlavních rysech charakterizuje priority a zaměření nizozemské rodinné politiky. Tento dokument se dodnes často využívá a je na něj odkazováno, jakožto směrnice sociální politiky orientované na potřeby rodin. Analýzou tehdejší situace rodin v Nizozemí bylo stanoveno pět hlavních témat, na něž se má rodinná politika soustředit:

- dopady rozvodu
- vysoký průměrný věk žen při narození prvního dítěte
- výchova dětí jako sociální otázka
- zvýšená potřeba propojení rodinného života a práce
- důsledky sociální exkluze a dětská chudoba

Hlavní zodpovědnost za řádné fungování rodiny nesou ale rodiny samy. Záměrem vlády je pouze posílení rodinné soudržnosti zavedením politiky přátelské vůči rodině. Tato politika sledují následující cíle:

#### I. *Podpora rodičů v trávení času s dětmi*

Vláda přijala několik opatření, díky nimž mají rodiče získat dostatečné množství času k plnění svých rodičovských povinností. Jedním z těchto opatření je například prodloužení rodičovské dovolené, či podpora otců v zapojení do péče o děti a matek v uplatnění na trhu práce.

---

<sup>6</sup> *The Strength of the Family*, 2008.

## II. *Investice do rodin*

Rodiny potřebují mít dostatečné množství peněz pro své fungování. Vláda proto poskytuje rodinám různé dávky:

- V roce 2009 byl přírůstek na péči o dítě (KINDERBIJSLAGWET) přeměněn na child-related budget (KINDGEBONDEN BUDGET), jehož výše závisí na počtu dětí v rodině.<sup>7</sup>
- V roce 2008 a 2009 obdržely obce 40 milionů eur na rozvoj programů, které měly zabránit sociálnímu vyloučení dětí. Dětem mělo být zejména umožněno účastnit se sportovních kroužků a kulturních aktivit.

## III. *Podpora rodičovství*

Zdravé, podpůrné prostředí, ve kterém je dítě vychováváno, je pro společnost důležité. Děti by měly být vychovávány k tomu, aby byly dobrými občany, zodpovídaly samy za sebe, svoji rodinu a sociální prostředí. Proto vláda pomáhá lidem zlepšit jejich rodičovské dovednosti například prostřednictvím:

- Podnětů ke snížení dopadů rozvodu na děti, například pomocí vytvoření rodičovského plánu jako preventivního opatření. Rodičovský plán je dohodou mezi rodiči o podobě péče, rozvoje a vzdělávání dítěte.
- Poskytování dostupných informací a rad ohledně rodičovství v Centrech pro mládež a rodinu (CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN).<sup>8</sup>

V říjnu 2010 se v nizozemské politice odehrálo několik změn. A to především v oblasti rodinné politiky. Přestal se používat pojem „rodinná politika“, zrušeno bylo Ministerstvo mládeže a rodiny (MINISTERIE VOOR JEUGD EN GEZIN) a odpovědnost za rodinnou politiku byla přenechána Ministerstvu zdravotnictví, blahobytu a sportu (MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT), Ministerstvu školství, kultury a vědy (MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP) a Ministerstvu sociálních věcí a zaměstnanosti (MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN

---

<sup>7</sup> Podrobnosti ohledně této dávky jsou popsány v kapitole *Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory)*.

<sup>8</sup> Tento pojem bude podrobně vysvětlen v kapitole *Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory)*.

WERKGELEGENHEID). Značný podíl odpovědnosti byl také přenesen na obce. Právě v obcích také začaly od roku 2011 vznikat Centra pro mládež a rodinu (CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN), která jsou významnou institucí zřízenou na podporu rodin s dětmi.

## SLOVENSKO

---

Instituci rodiny se ve slovenské legislativě věnuje samostatný zákon, Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento dokument se hned v úvodu zaměřuje na téma manželství, neboť na rodinu založenou manželstvím je v tomto zákoně pohlíženo jako na „základní buňku společnosti“.<sup>9</sup> Manželství je definováno jako „svazek muže a ženy“, jehož hlavním účelem je „založení rodiny a řádná výchova dětí“.<sup>10</sup> V definici manželství a jeho funkce jsou tedy obsaženy určité prvky konzervativního pohledu na toto téma. Na druhou stranu zákon zmiňuje skutečnost, že společnost všestranně chrání „všechny formy rodiny“.<sup>11</sup> K rodičovství pak přistupuje slovenská legislativa jako k hodnotě, která si zaslouží ochranu, podporu a pomoc, hmotnou nevyjímaje.

Zákon dále upravuje také vztahy mezi jednotlivými členy rodiny, na prvním místě pak mezi manželi. Základním východiskem je přitom rovnost obou manželů. Manžel i manželka mají v manželství stejná práva a povinnosti. V zákonu je mimo to věnována také pozornost vztahům mezi rodiči a dětmi a mezi plnoletými dětmi a rodiči. Vymezena jsou práv a povinností jak rodičů, tak plnoletých dětí. Každá strana má například povinnost pečovat o tu druhou v případě potřeby. Zákon mimo to také upravuje náhradní péči o dítě, která je na Slovensku vykonávána buď v rodinách, nebo v ústavních zařízeních. Co se týče podpory rodin s dětmi, je náhradním rodinám věnována zvláštní pozornost a péče.<sup>12</sup>

Ústředním orgánem spravujícím oblast péče a podpory rodin s dětmi je Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky (MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, dále MPSVR). Zajímavou skutečností je, srovnáme-li název tohoto orgánu s

---

<sup>9</sup> Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, čl. 2.

<sup>10</sup> Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, čl. 1.

<sup>11</sup> Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine, čl. 2.

<sup>12</sup> Téma náhradní rodinné péče je přitom upravováno také příslušnými zákony, například zákon č. 265/1988, o pestúnskej starostlivosti a o príspevkoch pestúnskej starostlivosti.

jeho českým ekvivalentem, že se zde pojem „rodina“ objevuje přímo v názvu tohoto orgánu. To samo o sobě může naznačovat určitou důležitost, která je instituci rodiny přikládána.

Význam péče o dítě v rodinném prostředí je patrný nejen ze snahy o deinstitucionalizaci náhradní péče, ale například se odráží i ve stále hojně využívané možnosti čerpání rodičovské dovolené až do tří let věku dítěte. Společně s Českou republikou či Polskem je rodičovská dovolená na Slovensku jedna z nejdelších v EU.

Slovenskou republiku lze označit za sociální stát vycházející z povinného systému sociálního pojištění.<sup>13</sup> Úspory takto vzniklé jsou využívány (mimo jiné) na podporu rodin a dětí, které tak mohou čerpat prostředky na zajištění svých potřeb z poměrně rozsáhlého dávkového systému.

### ***S R N / B A V O R S K O***

---

Rodinná politika představuje v Německu významné téma, neboť podpora rodiny je brána jako investice společnosti do budoucnosti. Rodinná politika je zde však často kritizována pro svou konzervativnost. Základní zákon týkající se rodinné politiky (GRUNDGESETZ) označuje Mlčoch (2013) za konzervativní proto, že přestože garantuje ochranu například i matkám s dětmi,<sup>14</sup> tak institut rodinu definuje pouze s odkazem na legálně uzavřené manželství. Také ostatní dokumenty týkající se rodinné politiky upřednostňují úplnou rodinu. Tento postoj kontrastuje se současným trendem „singles“ a neúplných rodin. Jak například uvádí například Keller, „... klasická forma rodiny a domácnosti přestává být pravidlem, rychle narůstá počet neúplných domácností a rozvíjí se nestandardní formy rodiny“.<sup>15</sup>

Rodiče jsou dle zákona (GRUNDGESETZ) primárně zodpovědní za výchovu a ochranu svých dětí. Základním úkolem rodiny je pak podpora vzdělávání. Stát se má snažit rodiče v tomto úkolu podporovat.<sup>16</sup>

Německá rodinná politika je hodnocena jako relativně štedrá, co se množství forem podpory rodin týče, nicméně současně i jako málo účinná, s ohledem na množství neúplných rodin a klesající

---

<sup>13</sup> § 20 - § 23 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálním pojištění.

<sup>14</sup> Grundgesetz, čl. 6.

<sup>15</sup> KELLER, 2005: 53.

<sup>16</sup> BMFSFJ, 2006.

porodnost navzdory vysokému přílivu přistěhovalců.<sup>17</sup> Nižší porodnost se dotýká v současné době více Západního Německa.<sup>18</sup>

Pokud lze říci, že německá rodinná politika je konzervativní, o Bavorsku to platí zřejmě dvojnásob.<sup>19</sup> Jak ostatně píše Palata, „zatímco ve východním Německu se uplatnil model jeslí a mateřských školek a ženy chodily velmi brzy po narození dětí do práce, v Bavorsku naopak dominuje model muže vydělávajícího na rodinu a ženy starající se o potomky“.<sup>20</sup> Zřejmě také proto je Bavorsko zemí, kde je evidováno nejvíce zájemců o dávku zvanou *opatrovné* (BETREUUNGSGELD), která je poskytována rodičům pečujícím o svého potomka do tří let věku v domácím prostředí namísto využívání jiné formy péče, například jeslí.<sup>21</sup>

Přesto je v současné době kladen v SRN velký důraz na podporu sladění rodinného a pracovního života rodičů a na rovnost matek a otců v této oblasti. Za tímto účelem je podle odborníků potřeba podporovat zejména rozvoj služeb péče o děti do tří let. V nejbližší době má být proto zřízeno 10 tisíc nových míst v jeslích a mateřských školkách<sup>22</sup> nebo domácí péči poskytovanou tzv. denními matkami či denními otci.<sup>23</sup> Do roku 2020 má být počet těchto míst navýšen dvojnásobně. Zaměstnavatelé mají být motivováni k podpoře vytváření takového pracovního prostředí, které umožňuje sladit práci a rodinu například prostřednictvím ocenění.<sup>24</sup>

## Shrnutí

Všechny srovnávané země se shodují v tom, že rodinu je potřeba chránit a systematicky podporovat. Tato podpora děje zejména prostřednictvím poskytování různých služeb a dávek. Hlavní zodpovědnost za ochranu a péči o rodinu je však ve všech státech kladena na rodiče. Na Slovensku je

<sup>17</sup> MLČOCH, *Ekonomie rodiny v proměnách času, institucí a hodnot*, 2013.

<sup>18</sup> PÖTZSCH, *Wie wirkt sich der Geburtenaufschub auf die Kohortenfertilität in West und Ost aus?* 2013.

<sup>19</sup> Dokladem tohoto trendu je i skutečnost, že dominantní politickou stranou v Bavorsku je CSU (Christlich-Soziale Union in Bayern), tedy křesťanská konzervativní politickou stranou, která je „sesterskou“ stranou celoněmecké CDU (Christlich-Demokratische Union), s níž CSU na spolkové úrovni vystupuje jako koalice pod názvem CDU-CSU.

<sup>20</sup> PALATA, 2012: nestránkováno.

<sup>21</sup> Podrobnosti ohledně této dávky jsou popsány v kapitole *Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory)*.

<sup>22</sup> V SRN mohou některé mateřské školy navštěvovat i děti do 3 let věku.

<sup>23</sup> Viz kapitola *Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory)*.

<sup>24</sup> *Gutachten der Expertenkommission*, 2007.

přítom hned vedle povinnosti rodičů pečovat o děti zdůrazňována také povinnost dospělých dětí pečovat o rodiče, což naznačuje, že je zde velký význam přikládán také reciprocitě a soudržnosti rodiny.

Instituce rodiny je přítom na Slovensku a v SRN (Bavorsku) nazírána převážně z konzervativních pozic. Základ rodiny je zde spatřován v manželském svazku muže a ženy, jehož účelem je péče o děti a jejich výchova. To však neznamená, že by tyto státy nezaručovaly podporu i jiným formám rodiny, které však nebývají považovány za rovnocenné vůči tradičnímu typu rodiny.

Nizozemí a SRN (Bavorsko) soustřeďuje v posledních letech velkou část svého zájmu na podporu sladování rodinného pracovního života, účasti partnerů na péči o dítě a současně podpoře matek v uplatnění na trhu práce. Ani o Slovensku nelze tvrdit, že by v této oblasti dosud neposkytlo žádné kroky.<sup>25</sup> Zavedená opatření nicméně nejsou tak rozsáhlá. Na druhou stranu je v této souvislosti nutné uvést, že ačkoliv cílem opatření na sladování rodinného a pracovního života má být stav, kdy jsou matka a otec schopni zastat obě role, jak rodiče, tak zaměstnané osoby, jsou takováto opatření v určitém smyslu dokladem nižšího významu, který je přikládán osobní péči rodiče o dítě v prvních letech života dítěte. Zatímco je rodič v zaměstnání, musí se o jeho dítě postarat zpravidla někdo cizí (chůva, pracovník zařízení pro předškolní děti apod.). Menší důraz na toto téma na Slovensku a současně poměrně vstřícná rodičovská dovolená, která je zde rodičům poskytována až do tří let věku dítěte, je tedy dokladem, že osobní péče rodiče o dítě v prvních letech života dítěte je zde stále vnímána jako zásadní, na rozdíl od Nizozemí a SRN (Bavorska).

Co se týká gesce nad sledovanou oblastí, tak zatímco na Slovensku byla rodinná politika postupně sdružena do gesce MPSVR,<sup>26</sup> s ohledem na snazší možnosti řízení této oblasti, v Nizozemí byla tendence opačná. Existoval zde silný tlak na posílení participace více oblastí veřejné politiky na zájmech rodin s dětmi, od čehož si nizozemský vláda slibuje určité úspory a nastartování procesu ústupu od sociálního státu.

---

<sup>25</sup> Jako příklad lze zmínit možnost otců zůstat s dítětem do tří let věku na rodičovské dovolené či službu nazvanou Pomoc při osobní péči o dítě a podpora sladování rodinného života a pracovního života (§ 31 zákona č. 448/2008 Z.z., o sociálních službách), viz kapitola *Okruh nároků rodin s dětmi (služby, dávkové systémy, další formy podpory)*.

<sup>26</sup> Více méně veškerá rodinná politika spadá do gesce MPSVR.

## Okruh nároků rodin s dětmi

### (služby, dávkové systémy, další formy podpory)

Následující kapitola se věnuje různým formám podpory rodin s dětmi. Jedná se zejména o podporu poskytovanou formou služeb a nejrůznějších dávek. Tato studie se mimo to zaměřuje i na další formy podpory rodin s dětmi, zejména pak na opatření na podporu sladování rodinného a pracovního života a různé množství uplatnění slev na dani, které mohou rodiny využívat. Možnost uplatnění slev na dani je v této studii vnímána jako nepřímá finanční podpora rodin s dětmi.

Nárokům na poskytnutí služeb se věnuje až následující kapitola nazvaná *Situace rodiny, za níž vzniká nárok na poskytnutí sociální služby*. Situace, v nichž vzniká nárok rodin na podporu poskytovanou prostřednictvím dávkového systému nebo prostřednictvím dalších forem podpory, jsou zmíněny v této kapitole přímo u jednotlivých dávek a dalších forem podpory. Tyto informace jsou uvedeny v částech věnujících se specifikaci oprávněné osoby a podmínek nároku.

#### A. Služby

Ve všech srovnávaných zemích jsou služby na podporu rodin s dětmi strukturovány do několika typů, avšak podle různých hledisek. Jednotlivé typy služeb přitom zahrnují více druhů služeb charakterizovaných konkrétní náplní činnosti.

#### *N I Z O Z E M Í*

---

V Nizozemí je vymezena zvláštní skupina služeb zaměřená na péči o děti a rodiny s dětmi. Primárním hlediskem jejich členění je druh problému, který pomáhají řešit, eventuálně míra jeho závažnosti. Jednotlivé typy služeb se mimo to liší také z hlediska své územní působnosti, rozsahu pravomocí a subjektu poskytovatele.

**Tabulka 3: Přehled služeb na podporu rodin s dětmi v Nizozemí**

| Typ služby     | Druh služby                                                                                                | Zřizovatel/<br>poskytovatel |
|----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Univerzální    | -                                                                                                          | Obec                        |
| Preventivní    | a) Péče o zdraví dětí<br>b) Všeobecná sociální práce<br>c) Výchova a podpora mládeže<br>d) Rodinné centrum | Obec                        |
| Specializované | a) Provinční oblastní péče o mládež<br>b) Služby péče o duševní zdraví mládeže a ochranu dětí              | Provincie/městská oblast    |

**Cíle, poslání:<sup>27</sup>**
**a) Univerzální služby**

Cílem univerzálních služeb je usnadnit normální vývoj dětí prostřednictvím včasné intervence, která má zabránit tomu, aby se méně závažné (všední) problémy dětí a rodin dále stupňovaly.

**b) Preventivní služby**

Cílem preventivních služeb je realizace preventivních programů a školení zaměstnanců a odborníků univerzálních služeb.

V rámci preventivních služeb hrají v Nizozemí klíčovou úlohu při podpoře rodin s dětmi nízkoprahová Centra pro mládež a rodinu (CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN). Centra se nacházejí v naprosté většině obcí, kde jsou zřizována na místech, kam rodiče a děti běžně docházejí (školy, zařízení pro sport a volný čas apod.). Jejich snadná dostupnost tedy významně napomáhá prevenci ohrožení dětí a mládeže. Pracovníci nejrůznějších typů pomáhajících profesí (pediatři, zdravotní

<sup>27</sup> Informace ke všem vyjmenovaným typům služeb byly čerpány ze zdroje: BOSSCHER. *The decentralisation and transformation of the Dutch youth care systém*, June 2014.



sestry, psychologové, výchovní poradci, pedagogové apod.) a různé sociální služby mají v těchto centrech přinejmenším své pobočky a jsou tak stále svým klientům na blízku.

Centra pro mládež a rodinu poskytují tyto služby:

- Zdravotní služby – jsou zaměřené na poskytování zdravotní péče dětem. Jedná se například o poradenství pro budoucí rodiče, návštěvy zdravotních sester v domácnosti po narození dítěte a pravidelné lékařské prohlídky ve stanoveném věku dítěte, a to až do 21 let dítěte, očkování do dovršení 4 let věku dítěte.
- Poradenství.
- Konzultace pro rodiče vztahující se k oblastem vztahovým, finančním, bytovým a mnoha jiným. Nabízeny jsou také speciální pedagogické programy, jež pomáhají rodičům řešit výchovné problémy dítěte. V případě potřeby, je přizván také specialista z relevantního oboru.
- Program včasné intervence – tento program pomáhá rodičům s dětmi do 7 let věku řešit nejrozličnější obtíže (poruchy chování, mentální či tělesné postižení, špatný jazykový projev atd.). Problém je řešen tak, aby ho mohla zvládnout z velké části sama rodina dítěte, popřípadě další blízké osoby a odborníci.
- Kurzy – zacílení kurzů se odvíjí od potřeb a přání návštěvníků centra. Jde kupříkladu o kurzy pro matky imigrantky, které se potýkají v Nizozemí s adaptačními problémy.
- Aktivita na podporu trávení volného času rodičů s dětmi (baby masáže, hudební večery, návštěvy sportovních aktivit atd.).<sup>28</sup>

V Nizozemí se objevují další sdružení a organizace, které chtějí nabízet služby pro děti a rodiny. Otázkou však je, nakolik budou tyto nově vzniklé organizace kvalitní. Odborníci se obávají jednak ztráty odbornosti, jednak rizika, že v jednotlivých obcích nebude rovný přístup k čerpání péče (nabídka služeb bude odpovídat preferencím obce).

---

<sup>28</sup> Zdroj: <http://www.cjg.nl/> [cit.2012-12-10].

c) Specializované služby

Cílem těchto služeb je poskytování specializované péče, řízení koordinace péče a ochrany klienta a probace dětí a mládeže. Úkolem týmů specializovaných služeb je také podpora škol při odhalování a řešení problémů žáků v rané fázi ohrožení. Tyto týmy se skládají z odborníků z Center pro mládež a rodinu fungujících v rámci preventivních služeb, pedagogů, sociálních pracovníků, policistů a pracovníků tzv. Agentury péče o mládež (Bureau Jeugdzorg, dále BJZ).

BJZ sídlí v každé z 12 provincií a 3 městských oblastí a jsou místem kontaktu rodiny a dítěte s pracovníkem, který posuzuje potřeby rodiny a její situaci a následně zprostředkovává péči specializovaných služeb. Jde o takzvaný case management, který můžeme popsat jako zorganizování balíku pomoci na míru potřebám klienta. Case manager je ten, kdo se zabývá organizační stránkou řešení klientova problému. Klient má v rukou režii. Case manager vytvoří pomáhající síť kolem klienta, ale do styku s klientem přichází pouze on sám. Case manager je ten, kdo komunikuje s ostatními odborníky, ale informace klientovi předává on sám. Tím se snižuje sociální tlak na klienta. Základní nástroj case managementu je odhalení problému, který je třeba řešit a který klient chce řešit. V současné době probíhá také pilotní ověřování nové metody řešení sociálních problémů pomocí tzv. sociálních týmů (T-SHAPE TEAM). Nový model sociální práce se již promítl i do vzdělávání sociálních pracovníků. Sociální pracovník je profesionál, který má pro práci s klientem podporu dalších profesionálů, klient je tak v kontaktu pouze s jedním pracovníkem. Pracovníci tedy hrají úlohu manažerů případu, provádějí celkové zhodnocení situace a rozhodují, jaké kroky je třeba učinit a které služby je nutné rodině zajistit. Konkrétní služby pro rodinu pak BJZ zajišťuje prostřednictvím jiných organizací, stále však zůstává v roli case manažera, tedy toho, kdo případ vede.<sup>29</sup> Rodina spolupracuje s BJZ na dobrovolné bázi nebo na základě opatření uloženého soudem.

---

<sup>29</sup> *Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálně-právní ochrany dětí ve Zlínském kraji*, sborník 2014.

## SLOVENSKO

Slovenská legislativa vymezuje zvláštní skupinu služeb určených na pomoc dětem a rodinám s dětmi, tzv. služby na podporu rodin s dětmi (SLUŽBY NA PODPORU RODIN S DĚTMI). Primárním hlediskem členění těchto služeb je forma poskytování péče.<sup>30</sup>

**Tabulka 4: Přehled služeb na podporu rodin s dětmi na Slovensku<sup>31</sup>**

| Typ služby                                     | Druh služby                                                                           | Zřizovatel/ poskytovatel                                                                                |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Služby poskytované terénní a ambulantní formou | Pomoc při osobní péči o dítě a podpora sladování rodinného života a pracovního života | a) Neveřejný poskytovatel sociální služby poskytující službu s cílem dosáhnout zisk                     |
|                                                | Služba včasné intervence                                                              | b) Neveřejný poskytovatel sociální služby poskytující službu ve veřejném zájmu, tzn. bez produkce zisku |
| Pobytové služby                                | Poskytování sociální služby v zařízení dočasné péče o děti                            | c) Obec/město                                                                                           |
| Ambulantní služby                              | Poskytování sociální služby v nízkoprahovém denním centru pro děti a rodinu           | d) Právnícká osoba zřízená nebo založená obcí/městem                                                    |
|                                                |                                                                                       | e) Právnícká osoba zřízená nebo založená samosprávným krajem                                            |
|                                                |                                                                                       | f) Veřejní poskytovatelé                                                                                |

Cílem všech těchto služeb je poskytnout pomoc osobám v nepříznivé sociální situaci. Tato situace je definována jako stav, kdy je fyzická osoba ohrožena sociálním vyloučením anebo omezením

<sup>30</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/ponuka-socialnych-sluzieb/> [cit. 2014-12-11].

<sup>31</sup> Údaje v tabulce čerpány ze zdroje: <http://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb/> [cit. 2014-12-11].

možnosti zapojit se do společenského života či řešit samostatně své vlastní záležitosti.<sup>32</sup>

Vedle toho má každá služba své vlastní cíle:

a) Pomoc při osobní péči o dítě a podpora sladování rodinného života a pracovního života

Cílem této služby je pomoc rodiči dítěte s běžnými úkony péče o dítě, domácími pracemi, osobní hygienou, stravováním, oblékáním a svlékáním, přípravou dítěte do školy a doprovodem dítěte.

- *Pomoc při osobní péči o dítě:* Tato pomoc je poskytována rodiči dítěte pakliže z nějakého důvodu nemůže zajistit péči o dítě sám nebo s pomocí rodiny a přitom
- neexistují důvody, pro které by bylo vhodnější postupovat jinak (např. umístit dítě do náhradní péče). Příkladem takové situace může být nemoc či úraz rodiče, docházka rodiče k lékaři, porod dalšího dítěte, narození tří a více dětí současně nebo narození dvou dvojčat nebo více dětí současně v průběhu dvou let, a to do tří let věku nejmladších dětí. Tuto pomoc lze poskytovat nepřetržitě, avšak nejdéle po dobu 30 dní.
- *Podpora sladování rodinného života a pracovního života:* Tato podpora je poskytována rodiči dítěte v době jeho přípravy na vstup na trh práce či v době dalších aktivit spojených se vstupem nebo návratem na trh práce.<sup>33</sup>

b) Zařízení dočasné péče o děti

Cílem této služby je poskytnout dítěti sociální poradenství, ubytování, stravování, úklid, praní, žehlení a údržbu prádla a šatstva, dále zájmové činnosti, výchovu, pomoc s přípravou do školy a doprovod. Podmínkou je, že tuto úlohu nemůže za závažných důvodů plnit rodina dítěte a současně nejsou další důvody, pro které by bylo v zájmu dítěte postupovat jinak (např. umístění do náhradní péče). Za závažné důvody se považuje např. nástup do výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Péče v zařízení dočasné péče o děti se poskytuje na určitý čas.<sup>34</sup>

<sup>32</sup> § 2 zákona č. 448/2008 Z.z., o sociálních službách.

<sup>33</sup> § 31 zákona č. 448/2008 Z.z., o sociálních službách.

<sup>34</sup> § 32 zákona č. 448/2008 Z.z., o sociálních službách.

c) Poskytování sociální služby v nízkoprahovém denním centru pro děti a rodinu

Cílem činnosti této služby je poskytnout rodině, která je ohrožená sociálním vyloučením nebo má omezenou schopnost začlenit se do společnosti a řešit samostatně svoje problémy, sociální poradenství, pomoc při uplatňování, poskytování základního ošacení a obuvi a zájmové činnosti.<sup>35</sup>

d) Včasná intervence

Cílem této služby je pomoci dítěti se zdravotním postižením do sedmi let věku a jeho rodině, aby nedocházelo k ohrožení správného vývoje dítěte a sociálnímu vyloučení dítěte a jeho rodiny.

Jedná se o poskytování specializovaného poradenství, sociální rehabilitace či preventivních aktivit a výkon odborné péče. Služba může být poskytována i přímo v domácnosti.<sup>36</sup>

## SRN/ BAVORSKO

SRN vymezuje různé služby spadající do skupiny sociálních služeb pro rodiny. Klíčovým hlediskem jejich členění je intenzita intervence. Dále uvádíme přehled typů a druhů služeb.

**Tabulka 5: Přehled služeb na podporu rodin s dětmi v SRN/ Bavorsku<sup>37</sup>**

| Typ služby        | Druh služby <sup>38</sup>                                                                                                                                                                                              | Zřizovatel/ poskytovatel                                                                                           |
|-------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Doplňující rodinu | a) Všeobecné sociální služby<br>b) Zařízení péče o děti<br>c) Denní péče, Centrum denní péče<br>d) Sociální práce s dětmi a mládeží<br>e) Vzdělávání pro rodiny<br>f) Poradenství<br>g) Ambulantní pečovatelské služby | a) Veřejní zřizovatelé<br>b) Neziskové organizace<br>c) Svépomocné skupiny/dobrovolníci<br>d) Soukromí zřizovatelé |

<sup>35</sup> § 33 zákona č. 448/2008 Z.z., o sociálních službách.

<sup>36</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/ponuka-socialnych-sluzieb/> [cit. 2014-12-11].

<sup>37</sup> EVERS, HEINZE, OLK, 2010.

<sup>38</sup> Nejsou zde uváděny překlady názvů jednotlivých služeb, ale pojmenování jejich činnosti. Uváděny jsou pouze příklady, nikoliv celkový výčet.

|                    |                                                                                                        |                                                   |
|--------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
|                    | h)                                                                                                     |                                                   |
| Podporující rodinu | a) Sociální práce s dětmi a mládeží<br>b) Pomoc při vzdělávání<br>c) Pečovatelské služby (pro těhotné) |                                                   |
| Nahrazující rodinu | a) Pomoc při výchově<br>b) Krizová intervence (azylové domy pro ženy, podporované bydlení pro mladé)   | a) Veřejní zřizovatelé<br>b) Neziskové organizace |

Sociální služby představují v SRN nástroje sociální politiky, jehož prostřednictvím je lidem pomáháno v různých obtížných situacích. Zahrnují také některé peněžité dávky, například příspěvky k zajištění a financování asistence, či příspěvky na pomoc lidem s handicapem. Pojetí sociálních služeb v SRN je poměrně široké, zahrnuje v sobě sociální pomoc, rodinnou a zdravotní politiku nebo politiku zaměstnanosti. Sociální služby v SRN se mimo jiné vyznačují:

- omezenou rolí státu v oblasti sociálních služeb, způsobenou větší zainteresovaností jednotlivých zemí a komunální správy
- na základě principu subsidiarity jsou upřednostňovány neziskové organizace, které jsou převážně financovány v rámci veřejného systému

Sociální služby pro rodiny v SRN lze rozdělit podle intenzity intervence do rodiny, která reaguje na míru funkčnosti rodiny.

#### a) Služby doplňující rodinu

Tato skupina služeb poskytuje pomoc rodinám, jejíž funkce nejsou nijak narušeny, nicméně si rodina nemůže tuto pomoc zajistit sama. Jedná se například o:

##### ▪ *Denní péči o děti*

Je poskytována péče předškolním dětem v době, kdy se jejich rodiče věnují zaměstnání. Denní péče (KINDERTAGESPFLEGE nebo také TAGESPFLEGE) znamená dočasné opatrování dítěte u pečující osoby (TAGESPFLEGEPERSON).<sup>39</sup> Služba je poskytována buď v domě zákonného

<sup>39</sup> Familien-Wegweiser, 2014.

zástupce nebo u pečující osoby nazývané „denní matka“ či „denní otec“ (TAGESMÜTTER nebo TAGESVÄTER), je tak velice podobná běžné péči v rodině.<sup>40</sup> Tato služba, poskytovaná prostřednictvím pečujících osob, je postavena naroveň péči v běžných zařízeních péče o děti. Dosud stále ještě do značné míry soukromě organizovaná a financovaná denní péče, by měla v budoucnu stále více přecházet do veřejně regulovaných a financovaných služeb. Tato forma péče o předškolní děti je nepostradatelným doplňkem péče v „běžných“ jeslích a mateřských školách.<sup>41</sup>

▪ *Poradenství*

Tato služba zahrnuje poradenství rodinné a partnerské, dluhové, poradenství pro migranty, pomoc při organizaci trávení volného času s rodinou, podporu osob vracejících se na trh práce.

b) Služby podporující rodinu

Rovněž tato skupina služeb je určena funkčním rodinám. Tyto služby nabízejí různé aktivity preventivního a podpůrného charakteru, jejichž cílem je podpora rodiny v péči o děti, sociálně-pedagogická činnost, pomoc porodních asistentek apod.

c) Služby nahrazující rodinu

Třetí kategorie služeb, která nahrazuje funkce vlastní rodiny, je poskytována hlavně v případech, kdy rodina ztrácí základní funkce. Jednotlivé skupiny služeb se tedy odlišují z hlediska míry intervence do rodinného prostředí.

---

<sup>40</sup> § 22, SGB VIII.

<sup>41</sup> Mezi často uváděné výhody této služby patří časová flexibilita. Pečující osoba se stará o jedno až pět dětí. Pečující osoby se mohou také spojit a vytvořit tak *centrum denní péče* (GROßTAGESPFLEGESTELLE). Pokud centrum pečuje o více jak devět dětí, musí mít minimálně jedna pečující osoba pedagogické vzdělání. Tato centra jsou pro komuny méně finančně náročné než jesle. Pokud jde o péči o děti do tří let věku, existují na západě a východě Německa značné rozdíly. Ty spočívají zejména v menší kapacitě jeslí a školek v západní části SRN (tedy i v Bavorsku), což se promítá do širšího využívání takových forem péče o předškolní děti, jako je právě denní péče či centrum denní péče.

## B. Dávkový systém

Rodiny s dětmi jsou ve všech srovnávaných státech státem finančně podporovány jednorázovými nebo opakovanými státními sociálními dávkami. Účelem těchto dávek je přispět rodičům na výdaje spojené s narozením dítěte a s péčí o ně.

### N I Z O Z E M Í

Podpora rodin s dětmi zahrnuje se děje prostřednictvím mnoha typů dávek.<sup>42</sup> Dále uvádíme jejich výčet a charakteristiku.

#### **Všeobecný přídavek na dítě (ALGEMENE KINDERBIJSLAGWET)**

|                  |                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Všeobecný přídavek na dítě se poskytuje rodičům k zajištění potřeb dítěte do 18 let věku.                                                                                                                                  |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Rodič dítěte. Formulář žádosti je rodičům automaticky zasílán domů.                                                                                                                                                        |
| PODMÍNKY NÁROKU: | Dítě do 18 let věku.                                                                                                                                                                                                       |
| VÝŠE:            | Výše přídavku však záleží na věku dítěte, na tom, zda dítě bydlí doma či nikoliv, na příjmu dítěte, v některých případech (v souvislosti s výší příjmu) se rozhoduje, zda rodič održí na jedno dítě přídavek jeden či dva. |

**Tabulka 6: Výše všeobecného přídavku na dítě**

| Věk dítěte   | Výše přídavku na čtvrtletí |
|--------------|----------------------------|
| 0 až 5 let   | 191.65 €                   |
| 6 až 11 let  | 232.71 €                   |
| 12 až 17 let | 273.78 €                   |

#### **Balíček vztahující se na péči o dítě (KINDGEBONDEN BUDGET)**

<sup>42</sup> Veškeré uvedené dávky spadající do dávkového systému na podporu rodin s dětmi v Nizozemí byly čerpány ze zdroje: *State of Affairs of social security*, Ministry of Social Affairs and Employment, January 2014.



**DEFINICE:** Balíček na péči o dítě je poskytován vládou na náklady vztahující se na péči o dítě, avšak pouze rodinám, jejichž příjem nepřekračuje určitou výši. Velikost balíčku roste s počtem dětí.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte. Balíček obdrží rodina automaticky na základě sledování jejich příjmů Daňovým oddělením (BELASTINGDIENST) a Sociální pojišťovnou.

Pokud rodina neobdrží balíček, přestože je přesvědčena, že na něj má nárok, obrátí se na Daňové oddělení.

**PODMÍNKY NÁROKU:** Dítě v rodině do věku 18 věku.

Příjem a hodnota majetku rodičů nepřesahující určitou výši. V roce 2014 byla hodnota majetku stanovena na 102,499 € na jednoho rodiče a 123,638 € na oba rodiče.

**VÝŠE:** Pokud příjem rodiny nepřesahuje 26,265 €, obdrží rodina maximální výši balíčku, se zvyšujícím se příjmem velikost balíčku klesá. Výše balíčku se dále zvyšuje o € 106 na rok za každé další dítě. Dětem ve věku 12 až 17 let je také dále poskytován speciální příspěvek související s náklady na školní výdaje.

**Tabulka 7: Výše balíčku vztahujícího se na péči o dítě**

| Počet dětí v rodině | Maximální výše balíčku na rok: |
|---------------------|--------------------------------|
| 1                   | 1,017.00 €                     |
| 2                   | 1,553.00 €                     |
| 3                   | 1,736.00 €                     |
| 4                   | 1,842.00 €                     |
| 5                   | 1,948.00 €                     |

#### **Peněžitá pomoc v mateřství (ZEZ SCHEME)**

**DEFINICE:** Žena samostatně výdělečně činná má nárok na peněžitou pomoc v mateřství trvající přinejmenším 16 týdnů. Příspěvek se vyplácí nejdříve 6 týdnů a nejméně 4 týdny před termínem porodu. Žádost se podává u příslušného úřadu Institutu pro systém pojištění zaměstnanců (UITVOERINGSINSTITUUT

WERKNEMERSVERZEKERINGEN) alespoň 2 týdny před datem, od něhož chce žena čerpat peněžitou pomoc v mateřství. K této žádosti je potřeba přiložit lékařské potvrzení s datem očekávaného porodu.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Matka dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU: Žena (případně muž), pokud je výdělečně činná.

VÝŠE: Výše příspěvku se odvíjí nejprve od počtu odpracovaných hodin, dále pak také od velikosti výdělku. Obojí je posuzováno za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství. Nárok ve 100% míře zákonné minimální mzdy vzniká, jestliže žena v předchozím kalendářním roce odpracovala alespoň 1 225 hodin. Pokud žena odpracovala méně, přihlíží se k výši jejího výdělku v předchozím roce. Výše příspěvku přitom ani v tomto případě nesmí nikdy překročit zákonnou minimální mzdu.

---

#### ***Peněžitá pomoc v otcovství (VADERSCHAPSVERLOF)***

DEFINICE: V Nizozemí má i otec dítěte právo na dovolenou při narození dítěte a na dávku v otcovství. Délka této dovolení je dva dny při porodu dítěte.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Otec dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU: Příjem otce.

VÝŠE: Dávka dosahuje výše 100% denní mzdy otce.

---

#### ***Příspěvek na péči o dítě s handicapem žijící v domácnosti (TEGEMOETKOMINGEN)***

DEFINICE: Rodičům pečujícím o dítě s psychickým nebo fyzickým handicapem je poskytován pro tato účely speciální příspěvek. Žádost zasílá rodič Sociální pojišovně. Formulář žádosti je ke stažení na webovém portálu Sociální pojišťovny.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU: Péče o dítě s postižením znemožňující rodiči běžnou docházku do zaměstnání, rodič potřebuje pro tyto účely zvláštní potvrzení (ALGEMENE WET BIJZONDERE ZIEKTEKOSTEN).

VÝŠE: Výše příspěvku je € 215.80 na čtvrtletí. Tento příspěvek nepodléhá zdanění, ani nemá vliv na výši všeobecného přídatku na dítě.

---

***Pomoc v nezaměstnanosti (WET WERK EN BIJSTAND) a Důchod a částečný invalidní důchod pro nezaměstnané a osoby samostatně výdělečně činné***

**(WET INKOMENSVOORZIENING OUDERE EN GEDEELTELIJK ARBEIDSONGESCHIKTE WERKLOZE WERKNEMERS  
A INKOMENSVOORZIENING OUDERE EN  
GEDEELTELIJK ARBEIDSONGESCHIKTE GEWEZEN ZELFSTANDIGEN)**

DEFINICE: Jedná se podporu poskytovanou osobám nezaměstnaným (pomoc v nezaměstnanosti), případně osobám znevýhodněným na trhu práce pro svůj věk a nepříznivý zdravotní stav (důchod a částečný invalidní důchod pro nezaměstnané a osoby samostatně výdělečně činné). V obou dávkách spatřovat jistou formu podpory jednak rodin s dětmi, jednak podporu rodiny, v níž lidé nežijí v nesezdaném soužití.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Nezaměstnaná osoba.

PODMÍNKY NÁROKU: Aktivní spolupráce s příslušným úřadem Institutu pro systém pojištění zaměstnanců.

V případě důchodu a částečného invalidní důchod pro nezaměstnané a osoby samostatně výdělečně činné je podmínkou také věk nad 50 let.

VÝŠE: Obě tyto dávky zde uvádíme s ohledem na skutečnost, že tato částka mimo to, že roste s věkem osoby, je také vyšší v případě, že je oprávněná osoba živitelem dítěte do 18 let věku nebo žije v manželství případně registrovaném partnerství.

---

***Podpora pro pozůstalé (NABESTAANDENUITKERING)***

DEFINICE: Pokud člověku zemře partner nebo rodič, pozůstalý partner či dítě mají nárok na podporu státu. Do dvou týdnů od smrti je pozůstalému partnerovi či oboustrannému sirotku zaslán dopis od Sociální pojišťovny. Tato podpora státu má podobu:

- a) *Podpora pro pozůstalého partnera či pozůstalého sirotka z jedné strany (HALFWEZENUITKERING)*
- b) *Podpora pro pozůstalého sirotka z obou stran (WEZENUITKERING)*

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- nárok na podporu pro pozůstalé nemá osoba, která současně pobírá starobní důchod
- nárok na podporu vzniká dnem úmrtí rodiče (partnera); každý obyvatel Nizozemí je automaticky a pojištěn pro případ úmrtí rodiče (partnera)
- pozůstalý se narodil před rokem 1950, nebo pečuje o minimálně jedno dítě do věku 18 let, nebo je přinejmenším ve 45 % pracovní neschopnosti, nebo je poloviční sirotek do 18 let věku, nebo je sirotek z obou stran do 16 let věku, případně do 18 let věku žijící samostatně, případně studující do 21 let věku
- dávka končí sňatkem pozůstalého, registrovaným partnerstvím, nebo pokud začne pozůstalý žít v domácnosti s další osobou

**VÝŠE:** Výše dávky se odvíjí od velikosti příjmu přeživšího partnera či pozůstalého pečujícího o dítě.

**Tabulka 8: Výše podpory pro pozůstalé**

| Měsíční výše dávky v roce 2014                                                    | Podpora pro přeživší | Příspěvek na bydlení |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------------------|
| Podpora pro pozůstalého partnera                                                  | 1,127.17 €           | 83.93 €              |
| Podpora pro pozůstalého rodiče samoživitele<br>(nejmladší dítě nedovršilo 18 let) | 1,405.04 €           | 107.92 €             |
| Oboustranný sirotek do 10 let                                                     | 360.69 €             | 26.86 €              |
| Oboustranný sirotek od 10 do 16 let                                               | 541.04 €             | 40.29 €              |

|                                     |          |         |
|-------------------------------------|----------|---------|
| Oboustranný sirotek od 16 do 21 let | 721.39 € | 53.72 € |
| zvláštní přídavek                   | 16.50 €  | -       |

## SLOVENSKO

Finanční podpora státu určená rodinám s dětmi zahrnuje na Slovensku:

- finanční podporu (PEŇAŽNÁ POMOC)
- náhradní výživné (NÁHRADNÉ VÝŽIVNÉ)
- náhradní péči (NÁHRADNÁ STAROSTLIVOST O DIETA)<sup>43</sup>

Vzhledem k tématu této studie budou v textu níže zmíněny pouze dávky spadající do prvních dvou okruhů.

### **Příspěvek při narození dítěte (PRÍSPEVOK PRI NARODENÍ DIEŤAŤA)**

**DEFINICE:** Jedná se o státní sociální dávku, kterou stát přispívá na zabezpečení potřeb novorozence. Příspěvek je poskytován jednorázově, v případě, že se narodí více dětí současně, vzniká nárok na tento příspěvek na každé dítě.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Osobou oprávněnou čerpat příspěvek je matka dítěte, případně otec, pečující o dítě např. z důvodu smrti matky.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- trvalý pobyt oprávněné osoby na území SR

Nárok nevzniká, pokud:

- oprávněná osoba neuzavřela dohodu o poskytování všeobecně ambulantní péče pro dítě
- oprávněná osoba dala souhlas k osvojení dítěte
- je nejméně jedno z dětí oprávněné osoby svěřeno do náhradní péče
- byl oprávněné osobě poskytnut příspěvek v jiné zemi, kde se dítě narodilo

<sup>43</sup> Veškeré uvedené dávky spadající do těchto kategorií dávkového systému na podporu rodin s dětmi na Slovensku čerpány z webového portálu MPSVR, konkrétně ze zdroje:  
<http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/> [cit. 2014-11-10].

- je oprávněná osoba nepnoletá a nemá soudem přiznané rodičovské práva a povinnosti oprávněná osoba od 4. měsíce těhotenství nedocházela 1 x měsíčně na pravidelné prohlídky

VÝŠE:

- oprávněná osoba po porodu bez souhlasu opustila zdravotnické zařízení
- Výše příspěvku při narození dítěte činila v roce 2014 829,86 €, pokud jde o první až třetí porod a dítě se dožilo nejméně 28 dní, nebo 151,37 €, pokud jde o čtvrtý a další porod a dítě se dožilo nejméně 28 dní. Pokud se současně narodily dvě a více dětí, zvyšuje se příslušná částka o 75,69 € na každé dítě, které se dožilo nejméně 28 dní.

***Příspěvek rodičům, kterým se současně narodili tři nebo více dětí a kterým se v průběhu dvou let opakovaně narodila dvojčata (PRÍSPEVOK RODIČOM, KTORÝM SA SÚČASNE NARODILI TRI DETI ALEBO VIAC DETÍ ALEBO KTORÝM SA V PRIEBEHU DVOCH ROKOV OPAKOVANE NARODILI DVOJČATÁ)***

DEFINICE:

Jedná se o státní sociální dávku, kterou stát přispívá rodičům nebo osobě, která převzala děti do péče na základě rozhodnutí soudu. Tento příspěvek slouží na pokrytí zvýšených výdajů na péči o současně narozené tři nebo více dětí anebo dvojce dvojčata narozená v průběhu dvou let. Příspěvek se poskytuje na každé dítě jen jedenkrát za rok.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- řádná péče o děti
- trvalý pobyt oprávněné osoby a dětí na území SR

Nárok nevzniká:

- pokud je o dítě/děti pečováno celoročně v ústavním zařízení
- pokud existuje důvod pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

VÝŠE:

Výše příspěvku činila 110,36 € v roce 2014.

---

**Přídavek na dítě (PRÍDAVOK NA DIETA)**

DEFINICE: Přídavek na dítě je státní sociální dávka, kterou stát přispívá oprávněné osobě na výchovu a výživu nezaopatřeného dítěte. Přídavek se vyplácí každý měsíc nejdéle však do dovršení 25 let dítěte.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte. V odůvodněných případech může přídavek pobírat i dítě (např. plnoleté soustavně studující dítě do 25 let věku, které nemá rodiče).

PODMÍNKY NÁROKU:

- péče o neplnoleté nezaopatřené dítě
- trvalý nebo přechodný pobyt oprávněné osoby (platí pro cizince) na území SR (event. EU)

Nárok nevzniká pokud:

- je nezaopatřené dítě v ústavní péči (v zařízení sociálněprávní ochrany dětí a sociální kurately, nebo ve speciálním výchovném zařízení)
- je nezaopatřené dítě ve výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody
- pokud se oprávněná osoba a nezaopatřené dítě zdržují ve státě, který není členským státem EU nebo švýcarskou konfederací, a v době pobytu v tomto státě oprávněná osoba není veřejně zdravotně pojištěná v SR

VÝŠE: Výše přídatku na dítě v roce 2014 je 25,52 €. **Suma přídatku na dítě se upravuje každý rok s ohledem na výši životního minima.**

---

**Příplatek k přídatku na dítě (PRÍPLATOK PRÍDAVKU NA DIETA)**

DEFINICE: Příplatek k přídatku na dítě je státní sociální dávka, kterou stát připlácí oprávněné osobě k přídatku na dítě na výchovu a výživu závislého dítěte, pokud na dítě nelze uplatnit daňový bonus. Příplatek k přídatku na dítě se vyplácí jednou měsíčně společně s přídatkem na dítě.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- splnění podmínek nároku na přídavek na dítě

- pobírání starobního důchodu, předčasného starobního důchodu
- pobírání invalidního důchodu z důvodu poklesu schopnosti vykonávat výdělečnou činnost o více než 70%
- pobírání výsluhového důchodu
- dovršení věku potřebného pro nárok na starobní důchod podle zvláštního předpisu
- pobírání důchodové dávky stejného druhu v cizině
- neprovádění výdělečné činnosti oprávněnou osobou a další fyzickou osobou, která by si mohla uplatnit daňový bonus
- splnění podmínek nároku na příplatek k přídavku se sleduje nejen u oprávněné osoby, ale i u další fyzické osoby, která by si mohla uplatnit daňový bonus, tzn. u druhého rodiče, druhého náhradního rodiče nebo u manžela rodiče, který není rodičem závislého dítěte, pokud žijí se závislým dítětem v jedné domácnosti.

VÝŠE: Výše příplatku v roce 2014 činila 11,02 €. Tato částka se upravuje každý rok podle částky životního minima.

---

### **Rodičovský příspěvek (RODIČOVSKÝ PRÍSPĚVOK)**

DEFINICE: Rodičovský příspěvek je státní sociální dávka, kterou stát přispívá oprávněné osobě k zajištění péče o dítě do tří let věku, případně do šesti let věku, pokud má dítě dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Oprávněná osoba pobírá vždy jen jeden příspěvek, i když je v rodině více dětí, na něž by oprávněná osoba mohla uplatnit tento nárok. Příspěvek se poskytuje na každé dítě. Příspěvek se poskytuje měsíčně.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte, případně manžel rodiče dítěte, pokud žije s rodičem dítěte v jedné domácnosti.

PODMÍNKY NÁROKU:

- oprávněná osoba řádně pečuje o dítě
- oprávněná osoba má trvalý pobyt nebo přechodný pobyt na území SR

Nárok na rodičovský příspěvek nevzniká, pokud:



- oprávněná osoba a dítě pobývají ve státě, který není členským státem EU či Švýcarskou konfederací a během pobytu v tomto státě oprávněná osoba není veřejně zdravotně pojištěna v SR
- má oprávněná osoba nárok na rodičovskou/mateřskou nebo obdobnou dávku v jiném členském státě EU a výše mateřské nebo obdobné dávky jako mateřské v tomto státě je vyšší než v SR
- stát, který není členským státem EU, vyplácí obdobnou dávku jako rodičovský příspěvek nebo obdobnou dávku jako mateřskou
- nárok na rodičovský příspěvek nevzniká nezletilému rodiči, který nemá přiznána rodičovská práva a povinnosti
- nárok na rodičovský příspěvek nevzniká, jestliže oprávněná osoba je rodičem dalšího dítěte, které je svěřeno do péče druhého rodiče, do náhradní osobní péče, do pěstounské péče nebo do péče fyzické osoby, kterou určil soud nařízením předběžného opatření, nebo do péče budoucích osvojitelů, nebo je v osobní péči poručníka.

VÝŠE: Výše rodičovského příspěvku je 203,20 € měsíčně v roce 2014. Pokud oprávněná osoba zajišťuje řádnou péči o dvě a více současně narozených dětí, zvyšuje se tato suma o 25 % na každé dítě, které se narodilo současně. Částky rodičovského příspěvku se upravuje každý rok podle výše životního minima.

---

### ***Příspěvek na péči o dítě (PRÍSPEVOK NA STAROSTLIVOSŤ O DIETA)***

DEFINICE: Poskytováním příspěvku na péči o dítě stát přispívá rodiči nebo fyzické osobě, která má dítě svěřeno do péče, na úhradu výdajů na péči o dítě. Tento příspěvek se poskytuje do tří let věku dítěte, případně do šesti let věku dítěte, pokud má toto dítě dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav. Příspěvek se poskytuje na každé dítě. Příspěvek se poskytuje měsíčně. Péčí o dítě se rozumí péče o dítě v rodinném prostředí dítěte nebo v prostředí účelově vytvořeném pro výkon péče o dítě nebo v rodinném prostředí fyzické osoby, jež poskytuje péči o dítě. Poskytovatelem péče o dítě tedy může být: zařízení zřízené podle školského zákona, jiná fyzická nebo právnická osoba, která

poskytuje péči dítěti (např. neziskové organizace, komerční organizace či jiná fyzická osoba, které se nevyplácí rodičovský příspěvek.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- vykonává výdělečnou činnost
- studuje denní formou na střední škole nebo na vysoké škole
- je dítěti poskytována péče poskytovatelem na území SR
- má dítě trvalý nebo přechodný pobyt na území SR

Nárok na příspěvek na péči o dítě nevzniká:

- pokud se oprávněné osobě poskytuje mateřský či rodičovský příspěvek na další dítě

VÝŠE: Výše příspěvku na péči o dítě na kalendářní měsíc je rovna:

- částce prokázaných výdajů oprávněné osoby na zajištění péče o dítě, nejvýše pak ale do 230 €,
- částce 41,10 €, pokud péče o dítě zajišťuje jiná fyzická osoba (např. prarodič) a nevyplácí se jí rodičovský příspěvek nebo rodič, který vykonává výdělečnou činnost a nezajistí péči o dítě jinak.

---

### **Náhradní výživné (NÁHRADNÉ VÝŽIVNÉ)**

DEFINICE: Jedná se o dávku pro rodiče dítěte, případně nezaopatřené plnoleté dítě, k zajištění potřeb dítěte.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Náhradní rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- povinná osoba neplní vyživovací povinnost v plné výši a ve stanovené lhůtě
- dítěti nevznikl nárok na sirotčí důchod anebo výše jeho sirotčího důchodu nedosahuje výše minimálního výživného stanoveného v zákonu o rodině

- dítě, na které má být poskytováno náhradní výživné plní povinnou školní docházku a má trvalý pobyt na SR a zdržuje se na území SR (to neplatí v případě, že dítě studuje v cizině)
- příjem žadatele nebo žadatelů, pakliže se příjmy posuzují společně, není vyšší než 2,2 násobek životního minima

VÝŠE: Výši náhradního výživného určuje soud. Výsledná suma však nesmí překročit 1,2 násobek sumy životního minima.

#### Další formy finanční podpory

Na Slovensku je možno uplatnit i nárok na další formy podpory. Oprávněnou osobou přitom může být například i škola, kam dítě dochází.

---

#### ***Příspěvek na podporu úpravy rodinných poměrů dítěte (PRÍSPEVOK NA PODPORU ÚPRAVY RODINNÝCH POMEROV DIEŤAŤA)***

DEFINICE: Účelem tohoto příspěvku je poskytnout rodiči prostředky na zachování vztahů mezi ním a dítětem. Konkrétně se jedná o:

- *příspěvek na dopravu (PRÍSPEVOK NA DOPRAVU)*: Rodič může čerpat příspěvky na podporu úpravy rodinných poměrů dítěte v situaci, kdy mu bylo dítě odebráno z péče a je v ústavu, event. v profesionální rodině.
- *příspěvek na stravu (PRÍSPEVOK NA STRAVU)*: Příspěvek na stravu je poskytován rodičům dítěte při návštěvách dítěte, které je jinak umístěno v ústavu či u profesionální rodiny, v domácnosti rodičů.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte umístěného v ústavu nebo u profesionálních pěstounů.

PODMÍNKY NÁROKU:

- zájem rodiče o úpravu rodinných, sociálních poměrů
- zájem rodiče o dítě

VÝŠE: Výše příspěvku na stravu nepřekročí 1€ na den na dítě. Výše příspěvku na dopravu není pevně stanovena.<sup>44</sup>

---

<sup>44</sup> § 64 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

---

**Dotace na podporu výchovy dítěte (DOTÁCIE NA PODPORU VÝCHOVY DIEŤAŤA)**

DEFINICE: Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny poskytuje dotace na podporu výchovy dětí těm dětem, které žijí v rodinách, jimž je poskytována dávka v hmotné nouzi a příspěvky k dávce, nebo jejichž příjem je nejvíce ve výši životního minima. Zákon vymezuje dvě formy dotace:

- dotace na podporu výchovy k stravovacím návykům dítěte ohroženého sociálním vyloučením (DOTÁCIA NA PODPORU VÝCHOVY K STRAVOVACÍM NÁVYKOM DIEŤAŤA OHROZENÉHO SOCIÁLNYM VYLÚČENÍM)
- dotace na podporu výchovy k plnění školních povinností dítěte ohroženého sociálním vyloučením (DOTÁCIA NA PODPORU VÝCHOVY K PLNENIU ŠKOLSKÝCH POVINNOSTÍ DIEŤAŤA OHROZENÉHO SOCIÁLNYM VYLÚČENÍM)

OPRÁVNĚNÁ OSOBA:

- zřizovatel mateřské školy a zřizovatel základní školy, s výjimkou kdy je zřizovatelem mateřské či základní školy obvodní úřad v sídle kraje
- obec podle sídla školy, pokud je zřizovatelem mateřské nebo základní školy obvodní úřad v sídle kraje
- občanské sdružení, jehož členy jsou rodiče nebo jiní zástupci dětí a přátelé školy, pokud je zřizovatelem mateřské nebo základní školy je obvodní úřad v sídle kraje
- případně mateřská nebo základní škola

Dotace se poskytuje žadateli, nikoliv rodičům či dítěti. Dotaci na podporu výchovy k stravovacím návykům dítěte ohroženého sociálním vyloučením je možné poskytnout:

- a) všem dětem, které navštěvují mateřskou nebo základní školu pokud je v této škole nejméně 50 % dětí z rodin, kterým je poskytována dávka v hmotné nouzi
- b) individuálně dítěti navštěvujícím mateřskou nebo základní školu, které žije v rodině, jíž je poskytována dávka v hmotné nouzi, nebo jejíž průměrný měsíční příjem za posledních šest po sobě následujících měsíců je nejvíce ve výši životního minima

VÝŠE: Výše dotace na podporu výchovy k stravovacím návykům dítěte ohroženého sociálním vyloučením je nejvíce 1 € na dítě na den. Z této sumy lze poskytnout na

svačinu částku 0,35 €. Tato dotace se poskytuje na každý den, kdy se dítě stravovalo v příslušném zařízení. Výše dotace na podporu výchovy k plnění školních povinností dítěte ohroženého sociálním vyloučením na školní rok činí nejvíce 33,20 € na dítě.<sup>45</sup>

### Sirotčí důchod (SIROTSKÝ DŮCHODOK)

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Účelem sirotčího důchodu je zajistit sirotku příjem v případě úmrtí jejího rodiče nebo osvojitele.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Žádost o přiznání sirotčího důchodu je oprávněn podat sirotek od 15 let věku, mladší sirotek, či sirotek, nezpůsobilé k právním úkonům zastupuje v této věci zákonný zástupce.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| PODMÍNKY NÁROKU: | <p>Nárok na sirotčí důchod má nezaopatřené dítě po zemřelém rodiči nebo osvojiteli, který:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) ke dni smrti pobíral starobní důchod, invalidní důchod nebo měl nárok na předčasný starobní důchod, nebo který</li> <li>b) ke dni smrti nepobíral některý z těchto důchodů, ale získal počet let důchodového pojištění potřebný pro nárok na invalidní důchod, nebo který</li> <li>c) ke dni smrti nepobíral některý z výše uvedených důchod, ale splnil podmínky nároku na starobní důchod, nebo který</li> <li>d) zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání</li> </ul> <p>Nárok na sirotčí důchod zaniká:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) dnem právní moci rozhodnutí soudu, podle kterého nezaopatřené dítě úmyslně způsobilo smrt rodiče nebo osvojitele</li> <li>b) dnem, kterým dítě dovrší 26 let věku</li> <li>c) dnem smrti fyzické osoby, která splnila podmínky nároku na sirotčí důchod</li> </ul> |
| VÝŠE:            | Výše sirotčího důchodu je 40 % starobního důchodu nebo invalidního důchodu, na který by měl nárok zemřelý rodič nebo osvojitel dítěte. Dítěti může vzniknout nárok                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |

<sup>45</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/prispevky-k-davke-hmotnej-nudzi/> [cit. 2014/12/01]

na sirotčí důchod po každém rodiči nebo osvojiteli. To znamená, že dítě může mít nárok na dva sirotčí důchody.<sup>46</sup>

---

### **Vdovský a vdovecký důchod (VDOVSKÝ A VDOVECKÝ DŮCHODOK)**

DEFINICE: Účelem této dávky je zajistit pozůstalé osobě určitou životní úroveň.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Pozůstalá osoba.

PODMÍNKY NÁROKU: Nárok na vdovský důchod pozůstalý, pokud nebožtík:

- a) ke dni smrti pobíral starobní důchod, invalidní důchod nebo měl nárok na předčasný starobní důchod
- b) ke dni smrti splnil podmínky nároku na starobní důchod nebo
- c) ke dni smrti získal počet let důchodového pojištění potřebný pro vznik nároku na invalidní důchod nebo
- d) zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Nárok na tuto dávku nevzniká rozvedené ženě či muži, dále také není zkoumáno, zda manželé žili ve společné domácnosti.

VÝŠE: Výše důchodu je 60 % ze:

- a) starobního důchodu nebo invalidního důchodu, na který měl nebo by měl nárok zemřelý manžel ke dni smrti
- b) invalidního důchodu, pokud zemřelý manžel byl poživitelem invalidního důchodu a ke dni smrti nesplnil podmínky nároku na starobní důchod nebo nezískal počet let důchodového pojištění potřebný pro vznik nároku na invalidní důchod
- c) předčasného starobního důchodu přiznaného zemřelému manželovi<sup>47</sup>.

---

### **Pomoc v hmotné nouzi (POMOC V HMOTNEJ NÚDZI)**

DEFINICE: Jedná se o dávku pomoci poskytovanou osobám v hmotné nouzi.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Osoba v hmotné nouzi.

---

<sup>46</sup> § 76 a § 77 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

<sup>47</sup> § 74 a § 75 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

## PODMÍNKY NÁROKU:

- stav hmotné nouze, která je definována jako situace, kdy příjem členů domácnosti nedosahuje částky životního minima a členové domácnosti si přitom neumí nebo nemohou zajistit nebo zvýšit svůj příjem (vlastní prací, výkonem vlastnického práva nebo jiného práva k majetku či uplatněním nároků)

VÝŠE: Výše se vypočte jako rozdíl mezi nároky a příjmy osoby.<sup>48</sup>

---

**Příspěvek na vyživované dítě (PRÍSPEVOK NA NEZAOPATRENÉ DIEŤA)**

DEFINICE: Jednou z forem pomoci v hmotné nouzi, která vznikla za účelem podpory rodin s dětmi, je příspěvek na vyživované dítě. Tato pomoc má zajistit dítěti základní životní podmínky, které jsou v tomto zákoně vymezeny jako jedno teplé jídlo denně, nezbytné ošacení a přístřeší.<sup>49</sup>

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte v hmotné nouzi.

## PODMÍNKY NÁROKU:

- stav hmotné nouze
- řádně plnění povinnou školní docházky
- příspěvek nicméně nelze poskytnout v situaci, kdy bylo dítěti či jeho rodiči uloženo výchovné opatření a toto výchovné opatření neplní účel, pro který bylo uloženo

VÝŠE: Výše příspěvku na každé vyživované dítě je v roce 2014 stanovena na 17,20 € měsíčně.<sup>50</sup>

---

<sup>48</sup> Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

<sup>49</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/> [cit. 2012-12-01].

<sup>50</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/davky-hmotnej-nudzi/davka-hmotnej-nudzi/preddavkove-priznanie-davky.html> [cit. 2012-12-01].

## SRN / BAVORSKO

---

V Německu existuje asi 156 různých dávek na podporu rodin s dětmi. Nejvíce finančních prostředků je vynakládáno na přímé poskytování dávek. Na zajištění služeb státu, výdaje na systémy péče o dítě apod. je pak určeno méně prostředků.<sup>51</sup>

---

### Rodičovský příspěvek (ELTERNGELD)

**DEFINICE:** Příspěvek souží k překonání období, kdy po narození dítěte dochází k výpadku příjmů rodiče ze zaměstnání. Rodičovský příspěvek umožňuje rodičům přerušit nebo omezit výdělečnou činnost a dává jim čas, aby se mohli věnovat dítěti. Dávka se vyplácí měsíčně.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- bydliště rodiče na území SRN
- rodič žije s dítětem ve stejné domácnosti, osobně toto dítě vychovává a pečuje o něj a přitom nevykonává práci na plný úvazek či po tuto dobu nevykonává žádnou výdělečnou činnost,<sup>52</sup> pobírání příspěvku však nevylučuje pracovní činnost do 30 hodin týdně<sup>53</sup>
- rodičovský příspěvek nemusí pobírat jen biologičtí rodiče, v určitých případech náleží příspěvek také adoptivním rodičům a ve výjimečných případech také příbuzným, kteří pečují o dítě<sup>54</sup>
- rodičovský příspěvek může pobírat otec nebo matka ode dne narození dítěte až do 14. měsíce věku dítěte. Rodiče mohou toto období libovolně mezi sebe rozdělit. Jeden rodič přitom smí pobírat příspěvek minimálně dva a maximálně dvanáct měsíců. Rodiče se mohou na péči střídát nebo ji pobírat současně, pokud však pečují současně, vyčerpají 14. měsíční
- 

---

<sup>51</sup> BMFSFJ, 2013a.

<sup>52</sup> § 1, BEEG

<sup>53</sup> BMFSFJ, 2014b

<sup>54</sup> BMFSFJ, 2014b



nárok již za 7 měsíců. Samoživitelé a samoživitelky mohou uvedený příspěvek pobírat celých 14 měsíců.<sup>55</sup>

VÝŠE:

Výše příspěvku závisí na čistém průměrném měsíčním příjmu rodiče, kterého dosáhl za poslední rok před narozením dítěte. Minimální částka příspěvku činí 300 € a maximální 1 800 €. U příjmů v rozmezí 1 000 až 1 200 € činí procentní sazba příspěvku 67 %. U nižších příjmů pod 1 000 € stoupá procentuální část příspěvku až na 100 % (čím nižší příjem, tím vyšší procentní sazba). U čistých příjmů nad 1 200 € klesá procentní výše až k 65 procentům. Minimální příspěvek 300 € obdrží každý rodič, který se sám stará o dítě a pracuje maximálně 30 hodin v týdnu. Dále pak studenti a studentky, muži a ženy v domácnosti a rodiče, kteří se starali o starší dítě a z toho důvodu nepracovali.<sup>56</sup>

Rodiny s více dětmi dále pobírají tzv. sourozenecký bonus (GESCHWISTERBONUS). Pokud má nově narozené dítě jednoho sourozence do věku 3 let nebo dva a více sourozenců do 6 let, rodina má nárok na desetiprocentní příplatek z částky přiznaného rodičovského příspěvku (minimálně však 75 € na měsíc). U vícero dětí náleží 300 € příplatek za vícero dětí (MEHRLINGSZUSCHLAG) na druhé a každé další dítě.<sup>57</sup>

Pokud rodič pobírá pomoc v nezaměstnanosti (ARBEITSLOSENGELD II), sociální pomoc (SOZIALHILFE) nebo příplatek na dítě (KINDERZUSCHLAG) považuje se rodičovský příspěvek za příjem. Existují ale určité výjimky. Rodiči, který byl před pobíráním uvedených dávek výdělečně činný, náleží dávka (tzv. ELTERNGELDFREIBETRAG), která odpovídá příjmům rodiče před narozením dítěte a činí nejvíce 300 €. Do této výše se nepovažuje rodičovský příspěvek, při výpočtu výše uvedených dávek, za příjem.<sup>58</sup>

Rodičovský příspěvek lze kombinovat s rodičovským příspěvkem plus a partnerským bonusem, viz dále.

---

<sup>55</sup> § 4, BEEG

<sup>56</sup> § 2, BEEG

<sup>57</sup> § 2a, BEEG

<sup>58</sup> BMFSFJ, 2014b

---

### Rodičovský příspěvek plus (ELTERNGELDPLUS)

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Od července 2015 vejde v platnost změna zákona, který upravuje nárok na rodičovský příspěvek. Pro rodiče, kteří chtějí nastoupit na částečný úvazek již během pobírání rodičovského příspěvku, je zde rodičovský příspěvek plus. Nový příspěvek podporuje rodiče v tom, aby se brzy vraceli na trh práce s tím, že jim nabízí prodloužení pobírání příspěvku (až dvojnásobné), pokud pracují na částečný úvazek. Snahou je podpora spolupráce mezi partnery a jejich rovnoprávnost. Rodiče se tak mohou flexibilněji rozhodovat, jak naloží s časem (pro rodinu, práci či volný čas). Cílem je usnadnit rodičům sladění obou sfér života a získat tak více času pro rodinu. <sup>59</sup> |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Viz rodičovský příspěvek.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| PODMÍNKY NÁROKU: | <ul style="list-style-type: none"><li>• zaměstnání rodiče na částečný úvazek</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| VÝŠE:            | Viz rodičovský příspěvek.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

---

### Partnerský bonus (PARTNERSCHAFTSBONUS)

|                  |                                                                                                                                                                                                      |
|------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Pokud oba rodiče pracují paralelně 25 až 30 hodin týdně, obdrží každý z rodičů příspěvek plus ještě jednou pro čtyři dodatečné měsíce. Tato možnost je nazývána tzv. partnerský bonus. <sup>60</sup> |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Viz rodičovský příspěvek.                                                                                                                                                                            |
| PODMÍNKY NÁROKU: | <ul style="list-style-type: none"><li>• zaměstnání obou rodičů na částečný úvazek</li></ul>                                                                                                          |
| VÝŠE:            | Viz rodičovský příspěvek.                                                                                                                                                                            |

---

### Mateřské dávky (MUTTERSCHAFTSGELD)

|           |                                                                                                                                      |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE: | Peněžitá pomoc v mateřství je dávkou poskytovanou z povinného nemocenského pojištění. Žena může na mateřskou nastoupit nejdříve sedm |
|-----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

---

<sup>59</sup> BMFSFJ, 2014b

<sup>60</sup> BMFSFJ, 2014b

týdnů před očekávaným dnem porodu. Ochranná doba však začíná 6 týdnů před očekávaným dnem porodu a trvá ještě 8 týdnů po tomto termínu. O dávku lze požádat poté, co lékař či porodní asistentka určí očekávaný den porodu.<sup>61</sup>

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Matka dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU: Na výplatu mateřské dávky má nárok:

- dobrovolně či povinně pojištěná žena, tzn. ta, která má nárok na výplatu nemocenské, tzn., žena musí být před nástupem na mateřskou v pracovním poměru
- žena, jíž zaměstnavatel ukončil pracovní poměr v době těhotenství, případně jí pracovní poměr začal po zahájení ochranné lhůty
- studentka, žena pobírající důchod a osoba dobrovolně pojištěná

VÝŠE: Mateřská se vyplácí se ve výši 100 % průměrné čisté mzdy a činí maximálně 13 € na den. Žena, které bylo během ochranné lhůty zaměstnání ukončeno, obdrží redukovanou dávku ve výši maximálně 210 €. <sup>62</sup>

---

### **Přídavek na dítě (KINDERGELD)**

DEFINICE: Přídavek na dítě je plošná dávka na zajištění potřeb dítěte, která se vyplácí nezávisle na příjmu.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte. Pokud žije dítě s oběma rodiči, určí si sami rodiče, kdo z nich bude dávku pobírat.<sup>63</sup>

PODMÍNKY NÁROKU: Dávka se poskytuje na všechny nezaopatřené děti:

- dítě do 18 let věku
- dítě soustavně se připravující na povolání do 25 let věku
- nezaměstnané dítě do 21. roku věku
- trvalý pobyt rodičů na území SRN, dávku mohou čerpat také cizinci s pobytem v SRN, avšak pouze za splnění určitých podmínek

---

<sup>61</sup> BMFSFJ, 2013b

<sup>62</sup> BMFSFJ, 2013b

<sup>63</sup> BMFSFJ, 2012

VÝŠE: Dávka činí pro první a druhé dítě 184 € měsíčně, u třetího dítěte 190 € a u čtvrtého a dalšího dítěte 215 € měsíčně.<sup>64</sup> Dávka je vyplácena rodiči, který má dítě v péči.

**Tabulka 9: Výše přídatku na dítě**

| Pořadí dítěte <sup>65</sup> | Výše přídatku v EUR/měsíčně |
|-----------------------------|-----------------------------|
| První dítě                  | 184                         |
| Druhé dítě                  | 184                         |
| Třetí dítě                  | 190                         |
| Čtvrté dítě a každé další   | 215                         |

#### **Příplatek na dítě (KINDERZUSCHLAG)**

DEFINICE: Příplatek na dítě je dávka pro nízkopříjmové rodiny. Tato dávka má spolu s přídatkem na dítě a příspěvkem na bydlení (WOHNGELD) pokrýt potřeby dítěte.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU: Rodiče mají nárok na dávku pokud:

- je jejich dítě svobodné
- má nejvíce 25 let
- pobírají přídatek na dítě
- jejich měsíční příjmy dosahují maximální hranice 900 € hrubého na pár (600 € u samoživitele či samoživitelky) a to bez přídatků na dítě nebo příspěvku na bydlení
- není překročena hranice nejvyšších příjmů, což je 1466 €, v úvahu se zde berou příjmy a majetek dítěte

VÝŠE: Příplatek na dítě činí 140 EUR měsíčně na každé dítě.

<sup>64</sup> BKGG, § 6

<sup>65</sup> Zdroj: BKGG

---

### Náhrada za výživné (UNTERHALTSVORSCHUSS)

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Na tuto dávku má nárok rodič, pokud druhý rodič dítěte neplní svou vyživovací povinnost nebo je neplní v dostatečné výši. Výživné od státu má ulehčit rodičům situaci, kdy jeden z rodičů neplatí výživné včas, pravidelně nebo vůbec. Dávka je vyplácena měsíčně. |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Rodič dítěte.                                                                                                                                                                                                                                                      |
| PODMÍNKY NÁROKU: | Rodič má nárok na dávku pokud: <ul style="list-style-type: none"><li>• dítě má méně než 12 let</li><li>• rodič žije s dítětem ve společné domácnosti</li><li>• nárok na výplatu dávky nepřekročil dobu 72 měsíců</li></ul>                                         |
| VÝŠE:            | Při výpočtu výše dávky se nepřihlíží k příjmu rodičů. Výše příspěvku činí pro děti do 6 let 133 € a od 6 do 12 let 180 €. <sup>66</sup>                                                                                                                            |

---

### Dávky na podporu vzdělávání a účasti (tzv. BILDUNGSPAKET)

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Rodičům pobírajícím příplatek na dítě, pomoc v nezaměstnanosti (ARBEITSLOSENGELD II) a sociální pomoc (SOZIALGELD, SOZIALHILFE) náleží dále balíček dávek, které souvisejí se vzděláváním dítěte a jeho účastí na životě komunity. Jedná se o dávky peněžní i věcné.                                                                                                                                                                         |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Rodič dítěte.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| PODMÍNKY NÁROKU: | Prostřednictvím těchto dávek lze hradit: <ul style="list-style-type: none"><li>• jednodenní a vícedenními výlety dětí organizovaných např. školou (ve výši skutečných nákladů)</li><li>• osobní školní potřeby (do výše 100 € na dítě na rok)</li><li>• cestovní náklady pro žáky (ve výši skutečných nákladů)</li><li>• přiměřenou podporu na vzdělávání (ve výši skutečných nákladů)</li><li>• obědy např. ve škole nebo družině</li></ul> |

---

<sup>66</sup> § 2, UVG

- účast na sociálním, kulturním životě obce, docházka do zájmových kroužků (do výše 10 € na dítě na měsíc)

VÝŠE: Viz podmínky nároku.

---

### **Spolkový zákon o podpoře vzdělávání (BUNDESAUSBILDUNGSFÖRDERUNGSGESETZ)**

DEFINICE: Studenti vysokých škol mají nárok na podporu státu v případě, že jejich rodiče nemají dostatek financí na to, aby jim mohli vzdělávání zajistit sami.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Student VŠ, případně i jiného stupně školy.

PODMÍNKY NÁROKU:

- věková hranice, do níž je možné podporu pobírat, je nejvýše 35 let (u studentů magisterského stupně)
- podporováni jsou jak němečtí, tak zahraniční studenti

VÝŠE: Maximální výše podpory je 643 € na měsíc. Podpora je zpravidla poskytována z 50 % jako příspěvek a z 50 % jako bezúročná půjčka. Splácení začíná 5 let po konci podpůrní doby.<sup>67</sup>

---

### **Opatrovné (BETREUUNGSGELD)**

DEFINICE: V SRN existuje zákonný nárok rodiče na umístění dítěte od jednoho do tří let v předškolním zařízení. Opatrovné řeší situaci, kdy je nabídka péče o dítě v předškolním zařízení omezená. Tato státní peněžitá dávka je vnímána jako plat za zabezpečení výchovy dětí.<sup>68</sup>

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte. Může se jednat i o adoptivního rodiče nebo studenta. Student VŠ, případně i jiného stupně školy.

PODMÍNKY NÁROKU: Dávka je určena rodičům:

- kteří nemohou využívat žádného předškolního zařízení
- jejichž dítě se narodilo po 31. červenci 2012
- kteří mají trvalé bydliště na území SRN

---

<sup>67</sup> Familienratgeber, 2014.

<sup>68</sup> Jedná se o poměrně kritizovanou dávku, neboť část německé veřejnosti se domnívá, že tato dávka může odradit nízkopříjmové rodiny a rodiny migrantů od umístění jejich dětí do jeslí. Pejorativně je proto tato dávka označována jako tzv. sporákové prémie (HERDPRÄMIE). Kritici této dávky by státní finance raději investovali do výstavby zařízení péče o děti (Betreuungsgeld-aktuell, 2013). Dávka je nejčastěji čerpána obyvateli Bavorska.

- žijí s dítětem ve společné domácnosti<sup>69</sup>
- věk dítěte od 15. do 36. měsíce
- věku dítěte, vzniká měsíčně na každé dítě, které splňuje podmínky.
- nárok nelze uplatnit paralelně s nárokem na rodičovský příspěvek. Nárok na dávku nemají rodiče, jejich zdanitelné příjmy za kalendářní rok před narozením dítěte činily více než 500 tis. €, u samoživitelek a samoživitelů 250 tis. €<sup>70</sup>
- nárok může být uplatněn, pokud dítě nedochází do žádného veřejného zařízení péče o děti (tj. jesle, mateřské školy nebo denní matky a otcové), za veřejné zařízení péče se nepovažují např. služby Au-pair, babysitting apod. Čistě soukromé nebo podnikové možnosti péče o děti, které nejsou financovány z veřejných zdrojů, nebrání výplatě dávky

VÝŠE: Příspěvek činí 150 €.

### Finanční podpora rodin s dětmi v Bavorsku

Kromě dávek, které se vyplácejí na celém území Spolkové republiky Německo, můžeme v jednotlivých spolkových zemích nalézt dávky, které se vztahují pouze k obyvatelům dané spolkové země.

---

### **Příspěvek na výchovu (LANDESERZIEHUNGSGELD)**

DEFINICE: Dávka bezprostředně navazuje na rodičovský příspěvek. Příspěvek na výchovu náleží rodiči zpravidla od 13. měsíce věku dítěte. Dávku lze pobírat souběžně s opatrovným. Příspěvek na výchovu lze pobírat u prvního dítěte po dobu šesti měsíců, u každého dalšího dítěte činí doba nároku dvanáct měsíců. Dávku lze pobírat do 36. měsíce věku dítěte.<sup>71</sup>

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU: Příspěvek na výchovu může pobírat osoba:

- žijící s dítětem v domácnosti, stará se o něj, vychovává ho
- bez výdělečné činnosti, případně nepracující více jak 30 hodin týdně

---

<sup>69</sup> § 4, BEEG.

<sup>70</sup> § 1, BEEG.

<sup>71</sup> BayLErzGG, odst. 4

- která absolvovala preventivní lékařské prohlídky
- pobývajících v posledních dvanácti měsících před vznikem nároku v Bavorsku

**VÝŠE:** Výše této dávky je závislá na příjmu. Pokud tedy rodiče překročí určitou hranici příjmů, dávka se buď krátí, nebo nárok na ni zaniká. Pár nesmí dosáhnout čistého ročního příjmu nad 25 000 € (u samoživitelů a samoživitelek je to 22 000 €). Pokud je v rodině více dětí, lze na každé z nich hranici maximálního čistého ročního příjmu navýšit o 3 140 €. Za první dítě náleží dávka 150 € na měsíc, pro druhé dítě činí 200 € a za každé další dítě pak 300 € na měsíc.<sup>72</sup>

### Náhrada školného (SCHULGELDERSATZ)

**DEFINICE:** Na veřejných školách v SRN se školné neplatí. Na soukromých školách bývá běžně požadováno. Některé soukromé školy nabízejí studentům na základě prospěchu stipendium. V Bavorsku je možné poskytovat dítěti náhradu školného.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- docházka na soukromé škole
- náhrada školného není závislá na sociální situaci rodičů<sup>73</sup>

**VÝŠE:** Bavorsko dotuje každého studenta 100 € na měsíc.

### C. Další formy podpory

Ve všech pozorovaných státech existují mimo služby a dávkové systémy i jiné formy podpory rodin s dětmi. Nejčastěji se jedná o různé druhy dovolené určené na péči o dítě či příbuzné, dále také

<sup>72</sup> BayLErzGG, odst. 5.

<sup>73</sup> BaySchFG, čl. 47.



podpory sladování rodinného a pracovního života, případně se jedná o některé daňové úlevy, jichž mohou rodiny využívat.

## N I Z O Z E M Í

## Rodičovská dovolená (OUDERSCHAPSVERLOF)

DEFINICE: Rodič dítěte má právo na dovolenou po dobu, která nepřekračuje 13 násobek průměrné pracovní doby až do 8 let věku dítěte. Délka dovolené ovšem nesmí překročit půl roku v kuse.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodičovská dovolená ne být poskytována matce i otci.

### PODMÍNKY NÁROKU:

- zaměstnání rodiče

VÝŠE: V Nizozemí není podle zákona poskytována placená rodičovská dovolená.  
Může však být poskytována zaměstnavatelem.

### **Dovolená na péči o příbuzného (ZORGVERLOF)**

DEFINICE: Zaměstnanci na plný úvazek si díky této možnosti mohou vybrat 10 dnů dovolené za účelem péče o nemocné dítě (nebo jiného příbuzného). Podstatná je však povinnost prokázat, že se pouze žadatel může o dítě, ale i svého partnera či rodiče postarat.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte, eventuálně příbuzenský vztah s osobou vyžadující péči.

### PODMÍNKY NÁROKU:

- zaměstnání rodiče

VÝŠE: Zákon zaručuje, že během dovolené bude pracovníkovi vypláceno alespoň 70 % jeho mzdy a současně minimálně 100 % minimální mzdy za hodinu.

## Opatření na trhu práce

DEFINICE: Zaměstnanci pracující v Nizozemí na částečný úvazek disponují prakticky stejnými právy jako lidé pracující na plný úvazek. Nizozemské matky tak často

dávají přednost práci na částečný úvazek a věnují se více rodině. V Nizozemí totiž stále přetrvává tzv. *breadwinner model* (otec je živitel rodiny). Mohou to však být také otcové, kdo pracuje na zkrácený úvazek. Zaměstnanci mají podle platné legislativy nárok na prodloužení pracovní doby za účelem získání vyššího platu, i její zkrácení, za účelem péče o rodinu, domácnost. Díky tomu mohou rodiče úspěšně zvládat propojení pracovního a rodinného života.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- zaměstnání rodiče

## SLOVENSKO

### Mateřská dovolená (MATEŘSKÁ DOVOLENKA)

DEFINICE: Žena může využít možnosti vzít si mateřskou dovolenou v souvislosti s narozením dítěte. Délka této dovolené je 34 týdnů, v případě matek samoživitelek pak 37 týdnů, v případě porodu dvou a více dětí současně 43 týdnů. Na mateřskou dovolenou je nutno nastoupit nejpozději 14 týdnů před očekávaným termínem porodu a současně není možné ukončit ji dříve, než po šesti týdnech od skutečného termínu porodu.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Matka dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- zaměstnání ženy
- Mateřskou dovolenou tedy nelze poskytnout:
- matce samostatně výdělečně činné
  - studentce
  - matce nezaměstnané

VÝŠE: Výše mateřského příspěvku závisí na příjmu matky. Dle zákona nicméně představuje 55 % denního vyměřovacího základu.<sup>74</sup>

<sup>74</sup> § 48 - § 53 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

---

**Rodičovská dovolená (RODIČOVSKÁ DOVOLENKA)**

**DEFINICE:** Zaměstnavatel je povinen poskytnout rodiči dítěte na potřebnou péči o ně dovolenou a to až do 3 let věku dítěte. Pokud je zdravotní stav dítěte nepříznivý, je možno prodloužit tuto dobu až do 6 let věku dítěte. Nejmenší možná délka rodičovské dovolené je 1 měsíc. Na rodičovskou dovolenou není nutno nastoupit ihned po mateřské dovolené, zaměstnavatel je však povinen poskytnout rodiči tuto dovolenou kdykoliv až do 3 let věku dítěte. Rodič smí přerušit rodičovskou dovolenou a pak ji znovu nastoupit, musí však o tomto svém záměru zavčas informovat. Do uplynutí rodičovské dovolené je rodič chráněn před výpovědí. I po uplynutí rodičovské dovolené (po dovršení 3 let, resp. 6 let věku dítěte) má rodič právo požádat zaměstnavatele o neplacené volno. Zaměstnavatel však není povinen toto volno poskytnout.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte. Případně i oba rodiče najednou, avšak čerpat rodičovský příspěvek smí jen jeden z nich.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- zaměstnání rodiče
- Rodičovskou dovolenou tedy nelze poskytnout:
- matce samostatně výdělečně činné
  - studentce
  - matce nezaměstnané<sup>75</sup>

---

**Sleva na nepracujícího manžela nebo manželku (NEZDANITEĽNÁ ČASŤ NA NEPRACUJÚCEHO MANŽELA ALEBO MANŽELKU)**

**DEFINICE:** Pokud jeden z manželů nemá vlastní příjem nebo je jeho příjem je nízký, může si druhý z manželů snížit svůj základ daně o nezdanitelnou část na nepracujícího manžela.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Manžel/ka výdělečně činná/ý.

---

<sup>75</sup> § 166 - § 169 zákona č. 311/2001 Z. z. ZÁKONNÍK PRÁCE.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- Jeden z manželů musí být výdělečně činný a druhý nikoliv, nebo musí být jeho příjem nízký

**VÝŠE:**

Jestliže daňový základ poplatníka nepřesáhne ročně 34 401,74 €, to znamená 176,8 násobek životního minima stanoveného na rok 2014, může si každý rok z tohoto základu odečíst 3 735,94 €, což činí 19,2 násobek životního minima stanoveného rok 2014. Sleva je vyšší v případě, že je manžel/ka osobou zdravotně tělesně postiženou.

---

**Daňový bonus na dítě (DAŇOVÝ BONUS NA DIETA)****DEFINICE:**

Každá výdělečně činná osoba, žijící s dítětem ve společné domácnosti, může uplatnit daňový bonus. Toto zvýhodnění přitom lze uplatnit již v měsíci, kdy se dítě narodilo. Daňový bonus však může uplatnit jen jedna osoba (tzn. jen matka, nebo jen otec), a to pouze v případě, že její roční příjem (základ daně) představuje alespoň šesti násobek minimální mzdy v roce 2014.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:**

Manžel/ka výdělečně činná/ý.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- manžel/ka, která/ý musí být výdělečně činná/ý.

Daňové zvýhodnění může osoba uplatnit na dítě:

- vlastní
- osvojené
- v péči, která nahrazuje péči rodičů
- druhého z manželů, od měsíce sňatku
- vnuka (vnučku), pokud příjmy rodičů jsou tak nízké, že daňové zvýhodnění u nich nelze uplatnit, ovšem je splněna podmínka společné domácnosti s prarodiči
- nezletilé dítě
- zletilé dítě do dovršení věku 26 let

**VÝŠE:**

Výše daňového bonusu je rovna 21,41 € měsíčně na jedno dítě, tzn. 256,92 € ročně na jedno dítě v roce 2014.

---

**SRN / BAVORSKO**

---

---

**Rodičovská dovolená (die ELTERNZEIT)**

---

**DEFINICE:** Jde o nárok zaměstnance či zaměstnankyně vůči zaměstnavateli. Pracovní poměr trvá, po ukončení rodičovské dovolené se rodič může vrátit zpět na své místo. Rodičovská dovolená je přitom nezávislá na rodičovském příspěvku. Nárok na rodičovskou dovolenou platí pro každého rodiče samostatně, což znamená, že ho mohou čerpat oba v celé délce, případně se vystřídat. Nárok na rodičovskou dovolenou má každý rodič do dovršení tří let věku dítěte (matce, která pobírá peněžitou pomoc v mateřství, začíná rodičovská dovolená po 8 týdnech od narození dítěte. Se souhlasem zaměstnavatele přitom je možné přenést až 12 měsíců (do budoucna 24 měsíců) rodičovské dovolené na období mezi 3. a 8. rokem věku dítěte. Zaměstnanci musejí nejpozději 7 týdnů (u dětí nad 3 roky 13 týdnů) před nástupem na rodičovskou zaslat písemnou žádost zaměstnavateli. Ochranná lhůta pak začíná 8 týdnů před termínem porodu. Během rodičovské je možné pracovat na částečný úvazek až 30 hodin týdně. U souběžné rodičovské je to 60 hodin týdně (každý rodič 30 hodin). Zaměstnankyně smí bez souhlasu zaměstnavatele nahlášenou rodičovskou předčasně ukončit a uplatnit svůj nárok na mateřskou dovolenou. Novela chystaná do budoucna umožní rodičům pobírat část rodičovské dovolené mezi 3. a 8. rokem dítěte i bez souhlasu zaměstnavatele. Rodiče budou mít také možnost dělit tuto dobu na tři (dnes dva) časové úseky.<sup>76</sup>

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodiče dítěte.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- zaměstnání rodičů

---

<sup>76</sup> BMFSFJ, 2014c.

---

**Nezdanitelná část základu daně na vyživované dítě (KINDERFREIBETRAG)**

**DEFINICE:** Jedná se o nezdanitelnou částku, která se odečte ze zdanitelného příjmu a sníží tak daňové zatížení. Nárok na úlevu daně vzniká v měsíci, kdy se dítě narodilo a nárok trvá zpravidla stejně dlouho jako u dětského přídatku, u dětí s postižením i nad 25 let, pokud nejsou schopny se sami živit.<sup>77</sup>

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte.

**PODMÍNKY NÁROKU:**

- rodiče nemohou čerpat současně přírůstek na dítě a uplatňovat nezdanitelnou část na dítě, finanční úřad v rámci ročního daňového přiznání automaticky přezkoumává, která z těchto podpor je pro rodiče finančně výhodnější

**VÝŠE:** Poplatník může uplatnit slevu na dítě ve výši 2 184 € na rok. Pokud je uplatněno společné zdanění manželů, je to 4 368 € ročně.<sup>78</sup> Na příspěvek ve zdvojené výši má nárok také osamocený rodič.

---

**Nezdanitelná část základu daně na péči, výchovu a vzdělávání (BEA-FREIBETRAG)**

**DEFINICE:** Účelem této daňové úlevy je pokrytí nákladů na péči, výchovu a vzdělávání.

**OPRÁVNĚNÁ OSOBA:** Rodič dítěte.

**PODMÍNKY NÁROKU:** Pro nárok na odpočet platí podobné podmínky, jako u předchozí úlevy na dani.

**VÝŠE:** Výše odpočitatelných položek na dítě zde činí 1320 € na rok. U společného zdanění manželů se tato částka zdvojnásobuje na 2640 € na rok. Oba rodiče si tak ročně mohou uplatnit daňovou úlevu ve výši 7008 € v rámci BEA-Freibetrag a Kinderfreibetrag.

---

**Náklady na péči o dítě (KINDERBETREUUNGSKOSTEN)**

**DEFINICE:** Jedná se o možnost odečíst si ze základu daně náklady na dítě. Mezi uznané náklady patří například umístění dítěte do zařízení denní péče, jeslí, mateřské školy, družiny či do péče chůvy nebo au-pair. Uznat lze také domácí

---

<sup>77</sup> Kindergeld 2014.

<sup>78</sup> § 32, odst 6, EStG

doučování. Naopak náklady na zájmové aktivity dítěte (výuku hry na hudební nástroj i sport) uznat nelze. Tato daňová úleva nemá vliv na možnost získání přídatku na dítě a dětské slevy na dani.

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Rodič dítěte.

PODMÍNKY NÁROKU:

- odpočet lze uplatnit na každé dítě od 0 do 14 let věku (pro děti s postižením věková hranice neplatí)
- uplatněny mohou být pouze náklady, které jsou řádně dokázány, předpokladem uplatnění je faktura nebo doklad o koupi, a o tom, že platba byla provedena na bezhotovostní bázi
- platí zásada, že uplatnit lze jen náklady na péči, nikoliv na stravování nebo školní výuku<sup>79</sup>

VÝŠE: Rodiče dítěte si mohou odečíst až dvě třetiny nákladů na péči o dítě, avšak maximálně do výše maximálně 4000 € na rok.

---

### Společné zdanění manželů a registrovaných partnerů (EHGATTENSPLITTING)

DEFINICE: Jedná se o možnost manželů odvádět společnou nižší daň. V roce 2013 vynesl Spolkový ústavní soud usnesení o tom, že zdanění manželů by mělo platit i pro registrované partnery.<sup>80</sup>

OPRÁVNĚNÁ OSOBA: Manželé, registrované páry.

PODMÍNKY NÁROKU:

- uzavření manželství či registrovaného partnerství

VÝŠE: Manželé v Německu pobírají speciální daňový tarif zvaný, při němž je zdanitelný příjem obou manželů zprůměrován a vydělen dvěma. Pro tuto polovinu průměrného zdanitelného příjmu je vypočtena daň z příjmů podle daného tarifu. Takto vypočtená daň je vynásobena dvěma.<sup>81</sup> Díky tomu je možné dostat se do nižšího daňového pásma a odvést nižší daň.

---

<sup>79</sup> BLAUDEZ, 2014.

<sup>80</sup> BvR 909/06.

<sup>81</sup> § 32a, odst. 5, EStG.

---

### Daňová úleva pro osamělé rodiče (ENTLASTUNGSBETRAG FÜR ALLEINERZIEHENDE)

|                  |                                                                                                                                                                                                     |
|------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Jedná se o daňovou úlevu určenou pro samoživitelky či samoživitele.                                                                                                                                 |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Rodič samoživitel.                                                                                                                                                                                  |
| PODMÍNKY NÁROKU: | <ul style="list-style-type: none"><li>v domácnosti s rodičem žije aspoň jedno dítě, za které má rodič samoživitel nárok na přídavek na dítě či odpočitatelné položky na dítě<sup>82</sup></li></ul> |
| VÝŠE:            | Výše daňové úlevy je 1308 € na rok, tj. 109 € na měsíc.                                                                                                                                             |

---

### Školné (SCHULGELD)

|                  |                                                                                                                                                                                                                   |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| DEFINICE:        | Jedná se o daňovou úlevu určenou pro rodiče, jejichž dítě navštěvuje soukromou či církevní školu, která je placená.                                                                                               |
| OPRÁVNĚNÁ OSOBA: | Rodič, jehož dítě navštěvuje placenou školu.                                                                                                                                                                      |
| PODMÍNKY NÁROKU: | <ul style="list-style-type: none"><li>návštěva dítěte v placené škole</li></ul>                                                                                                                                   |
| VÝŠE:            | Rodiče mají možnost odečíst si 30 % nákladů na tuto školu ze základu své daně. Náklady na školné si lze odečíst z daní jako zvláštní náklady (SONDERAUSGABE) a to maximálně ve výši 5 000 € na rok. <sup>83</sup> |

### Shrnutí

#### Služby

Ve všech třech porovnávaných zemích jsou rodiny s dětmi podporovány prostřednictvím zvláštní skupiny služeb určených na podporu a pomoc rodinám s dětmi. V Nizozemí je primárním hlediskem členění těchto služeb druh a závažnost problému, který pomáhají služby řešit. Naproti tomu na Slovensku se služby člení podle formy poskytované péče, tzn. toho, zda je služba

---

<sup>82</sup> § 24b, EStG.

<sup>83</sup> EStG, § 10 odst. 1.



poskytována terénně, ambulantně nebo pobytově. V SRN se zase jednotlivé typy služeb od sebe liší z hlediska míry intervence do rodiny.

Nizozemí se od ostatních srovnávaných zemí liší přítomností Centra pro mládež a rodinu (CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN), která jsou jakýmsi nízkoprahovými zařízeními sdružujícími široké spektrum služeb pro podporu rodin s dětmi nacházejícími se ve všech obcích Nizozemí na místech, kam děti a rodiče běžně docházejí, například při školách. Výhodou je tedy snadná dostupnost služeb pro rodiny a děti a současně usnadnění spolupráce odborníků z různých oblastí vzhledem ke společnému místu pracoviště. Významnou institucí na podporu rodin s dětmi jsou tzv. Agentury pro mládež (BUREAU JEUGDZORG) zřizované v každé provincii či městské oblasti. Každé rodině je zde přidělen jeden klíčový pracovník, který je s rodinou v pravidelném kontaktu, vyhodnocuje její situaci a zprostředkovává veškeré služby.

Zajímavou službou působící na Slovensku je Pomoc při osobní péči o dítě a podpora sladování rodinného života a pracovního života. Díky této službě může být dětem poskytnuta osobní péče sociálního pracovníka v době, kdy je rodič v nemocnici, u lékaře či se věnuje aktivitám spojeným se vstupem nebo návratem na trh práce. Tato pomoc je poskytována přímo v domácnosti.

V SRN je také kladen důraz na podporu sladování rodinného a pracovního života. Tomuto záměru má napomáhat služba tzv. denní péče, která dovede flexibilněji reagovat na potřebu zajištění péče o předškolní děti, nebo k ní není potřeba, aby bylo zbudováno zvláštní zařízení.

### ***Dávkový systém a další formy podpory***

Finanční situace rodiny je ve všech srovnávaných zemích stabilizována dávkovým systémem. Zejména v případě SRN a Slovenska se jedná o poměrně štedrý a rozsáhlý systém dávek, Nizozemí upouštějící od modelu sociálního státu se naopak snaží suplovat některé dávky službami.

Pod různými názvy existuje v každé ze srovnávaných zemí:

- všeobecný přídavek na dítě – určený pro každé dítě
- příplatek k přídavku – určený pro děti z nízkopříjmových rodin
- mateřské dávky – určené pro ženu v určitém období těsně před porodem a po porodu

Slovensko a SRN navíc poskytuje také rodičovský příspěvek či jiné podobné příspěvky (opatrovné, příspěvek na výchovu dítěte), jejichž účelem je podpora péče rodiče o dítě v domácím prostředí i po uplynutí mateřské dovolené. V obou zemích tedy současně existuje i praxe rodičovské dovolené.

Rodičovská dovolená existuje i v Nizozemí, rodiče zde však nemají současně nárok na rodičovský příspěvek. V Nizozemí se proto matky poměrně brzy po porodu vrací do zaměstnání a využívají možnosti práce na kratší úvazek, která je zde velmi podporována.

Pro Slovensko je charakteristická dále také podpora porodnosti formou příspěvku při narození dítěte a příspěvku při narození více dětí současně. Rodiče, kterým bylo dítě odebráno, mají při splnění určitých kritérií nárok na hrazení cestovného při návštěvách dítěte v jeho novém domově. Z dávkového systému na Slovensku je patrné, že zásadním problémem, s nímž tato země bojuje, je vyšší množství rodin, které jsou slabé nejen ekonomicky, ale i sociálně. Množství kritérií, které musí rodiny splnit, aby dávky získala, poukazuje na četné zkušenosti s tzv. zneužíváním dávek. Tento problém je na Slovensku řešen prostřednictvím dávek poskytovaných přímo školám (například na hrazení stravy pro děti či školních pomůcek) či prostřednictvím tzv. zvláštního příjemce (OSOBITÝ PRÍJEMCA).

Ze struktury dávkového systému v SRN je patrný zájem na podpoře vzdělávání dětí, vzhledem k rozsáhlé nabídce příspěvků na hrazení školného, a dále také zájem na přítomnosti rodičů na trhu práce i při nízkém věku dítěte. Rodiče, kteří dělí svůj čas mezi dítě a práci, jsou zvýhodňováni rodičovským příspěvkem plus či partnerským bonusem.

Rodiny s dětmi se však mohou těšit i jiným formám podpory, například možnosti uplatnění různých slev na dani.

## Situace rodiny, za níž vzniká nárok na poskytnutí sociální služby

Vzhledem k odlišné struktuře systému služeb v jednotlivých zemích je zřejmé, že ani situace rodiny, za níž vzniká nárok na poskytnutí služeb, nebude v případě jednotlivých zemí totožná.

### N I Z O Z E M Í

---

Trendem ve vývoji nizozemského systému sociálních služeb je především prevence rizikových jevů a snížení byrokracie. Možnost využití univerzálních a preventivních služeb je proto prakticky neomezená a tyto služby jsou zacíleny na všechny obyvatele, kterým by tyto služby mohly nějak pomoci. Naproti tomu o využití specializovaných služeb rozhodují Agentury péče o mládež (BUREAU JEUGDZORG), které se snaží individuálně zhodnotit situaci a potřeby každé rodiny a dle možností rodinu odkázat na vhodný a adekvátní typ sociální služby, tak aby nedošlo k nadužívání sociálních služeb.<sup>84</sup>

### S L O V E N S K O

---

Obyvatel SR má nárok na sociální službu, pokud je potřeba poskytnout jemu nebo jeho blízkým osobám:

- a) „prevenci vzniku nepříznivé sociální situace fyzické osoby, rodiny či komunity
- b) řešení nepříznivé sociální situace fyzické osoby, rodiny či komunity
- c) zmírnění nepříznivé sociální situace fyzické osoby, rodiny či komunity
- d) zachování, obnovu nebo rozvoj schopností fyzické osoby vést samostatný život a podpora jejího začlenění do společnosti
- e) zajištění nezbytných podmínek pro uspokojování základních životních potřeb fyzické osoby
- f) řešení sociální situace fyzické osoby a rodiny
- g) prevenci sociálního vyloučení fyzické osoby a rodiny“<sup>85</sup>

---

<sup>84</sup> Zdroj: Informace vyplynula z diskuse s Nizozemskými pracovníky BJZ na konferenci *Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálně-právní ochrany*, která se konala 16. 10. 2014 v Kulturním domě Elektra v Luhačovicích.

<sup>85</sup> § 2 zákona č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách.

Jinými slovy, nárok na poskytnutí sociální služby mají jednak osoby v nepříznivé sociální situaci, nebo osoby, u nichž hrozí, že by se v nepříznivé sociální situaci mohly ocitnout. Nesleduje si přitom pouze situace jedince, ale i celé rodiny nebo komunity.

Nepříznivá sociální situace je přitom definována jako „ohrožení fyzické osoby sociálním vyloučením nebo omezení její schopnosti se společensky začlenit a samostatně řešit svoje problémy

- a) z důvodu, že nemá zabezpečeny nutné podmínky pro uspokojení základních životních potřeb,
- b) pro svoje životní návyky nebo způsob života,
- c) pro těžké zdravotní postižení nebo nepříznivý zdravotní stav,
- d) z důvodu, že dovršila věk potřebný pro nárok na starobní důchod,
- e) pro výkon opatrování osoby s těžkým zdravotním postižením,
- f) pro ohrožení chováním jiných fyzických osob,
- g) z důvodů, že se stala obětí obchodu s lidmi.“<sup>86</sup>

Významnou institucí je zde orgán sociálně právní ochrany dětí a sociální kurately (ORGÁN SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANY DETÍ A SOCIÁLNEJ KURATELY), jehož pracovníci jsou v kontaktu s rodinou a mohou jí odkázat na využití určitého druhu služby. Tyto orgány fungují v rámci Úřadů práce sociálních věcí a rodiny.<sup>87</sup>

## *SRN / BAVORSKO*

---

Jak je patrné ze členění služeb pro rodinu a děti na služby doplňující rodinu, podporující rodinu a nahrazující rodinu, nárok na podporu mají v SRN nejen rodiny, které se potýkají s nějakými problémy a neplní některé funkce, ale i „fungující“ rodiny. Jedná se zejména o poradenství v běžných věcech, jako jsou péče o děti, partnerské vztahy apod., dále péči poskytovanou předškolním dětem, resp. dětem do 3 let věku. Tato činnost je totiž v SRN pojímána jako služba. Rodiče se finančně podílejí na této péči, nicméně vzhledem k tomu, že nárok na ni mají i děti z nízkopříjmových rodin, může být v některých případech péče dotovaná v plné i částečné výši.

---

<sup>86</sup> § 2 zákona č. 448/2008 Z. z., o sociálních službách.

<sup>87</sup> Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Charakteristickým znakem politiky Bavorska i celé SRN v této oblasti je preference takové podoby řešení tíživé situace rodiny, která by umožňovala podporované osobě<sup>88</sup> setrvat v zapojení na trhu práce, byť menší měrou.

## Shrnutí

Služby definované jako sociální jsou na Slovensku poskytovány za účelem prevence i řešení nepříznivé sociální situace, která je definována jako situace, kdy má osoba snížené možnosti podílet se na sociálním životě. V Nizozemí a SRN jsou služby pojímány širěji. Spadají mezi ně i některé činnosti, které lze na Slovensku označit pojmem služba spíše v širším slova smyslu. Právě tyto služby jsou často poskytovány plošně každé rodině (například služba denní péče v SRN či Centrum pro mládež a rodinu v Nizozemí). I v SRN a Nizozemí nicméně existuje kategorie služeb, která je poskytována pouze takovým rodinám, jejichž situace je odborníky vyhodnocena jako nepříznivá, krizová apod. V Nizozemí se jedná o tzv. specializované služby, v SRN o služby nahrazující rodinu.

---

<sup>88</sup> Zde se má na mysli především rodič pečující o dítě, či plnoleté dítě pečující o rodiče.

## Kdo v příslušném systému rozhoduje o přiznání nároku

V této kapitole je věnována pozornost instituci, která rozhoduje o splnění či nesplnění nároku na získání dávky na podporu rodin s dětmi. Kapitola nepodává vyčerpávající výčet všech institucí, definuje pouze jejich základní okruh.

### N I Z O Z E M Í

---

O některé druhy podpory postačí pouze požádat zaměstnavatele (dovolená na péči o příbuzného). U jiných je třeba kontaktovat odborníka (příspěvek na péči o dítě s handicapem žijícím v domácnosti), případně vyplnit formulář a zaslat jej Sociální pojišťovně (*DE SOCIALE VERZEKERINGSBANK*),<sup>89</sup> která má v kompetenci rozhodování o přiznání naprosté většiny dávek na podporu rodin s dětmi v Nizozemí.

Dalším úřadem, který je pověřený rozhodováním o přiznání některých nároků je tzv. Agentura pro sociální zabezpečení (*UITVOERINGSINSTITUUT WERKNEMERSVERZEKERINGEN*).<sup>90</sup> Agentura pro sociální zabezpečení posuzuje například nárok na peněžitou pomoc v mateřství.

V případě některých dávek je sledován příjem rodičů, což má v kompetenci tzv. Daňové oddělení (*BELASTINGDIENST*). Jedná se například o balíček vztahující se na péči o dítě.

### S L O V E N S K O

---

V některých případech oprávněná osoba žádá o dávku na pobočce Sociální pojišťovny v místě trvalého bydliště. Zásadní postavení však má Úřad práce, sociálních věcí a rodiny SR (*ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY SR* dále *Úřad*). Ten rozhoduje o splnění podmínek nároku na dávky finanční podpory, náhradního výživného, dávky v náhradní péči a většinu dalších výše uvedených dávek. Žadatel obvykle kontaktuje příslušný Úřad dle místa svého trvalého, event. přechodného bydliště.

Úřad kontroluje, zda oprávněná osoba i nadále splňuje potřebné podmínky k získání dávky. Mezi tyto podmínky patří:

---

<sup>89</sup> Zdroj: <http://www.svb.nl/int/nl/index.jsp> [cit. 2014-12-01].

<sup>90</sup> Zdroj: <http://www.uwv.nl/particulieren/> [cit. 2014-12-01].

- dbát o řádné plnění povinné školní docházky dalšího dítěte,
- účelné využívání dávek.

Orgány státní správy, obce, zdravotnická zařízení, školská zařízení a další právnické a fyzické osoby jsou povinny spolupracovat s Úřadem za účelem kontroly plnění podmínek získání dávky. Zaměstnanec úřadu může také navštívit oprávněnou osobu v místě jejího pobytu za účelem kontroly trvání nároku na dávky.

Pokud Úřad shledá, že podmínky nejsou dodrženy, může úřadu práce, sociálních věcí a rodiny vydat rozhodnutí o zastavení či snížení některých dávek. Úřad může v takovýchto situacích vyplatit dávky *zvláštnímu příjemci* (OSOBITÝ PRÍJEMCA) namísto oprávněné osoby. Úřad smí také určit zvláštního příjemce v případě, že:

- dítě spáchalo přestupek,
- bylo dítěti nebo rodiči dítěte uloženo výchovné opatření,
- oprávněná osoba je příjemcem dávky v hmotné nouzi,
- se oprávněné osobě poskytují i jiné dávky prostřednictvím zvláštního příjemce.

Zvláštním příjemcem je obec popřípadě jiná osoba, kterou určí úřad. Zvláštní příjemce zajišťuje účelné využití rodičovského příspěvku a to tak dlouho, dokud úřad nerozhodne, že pominuly důvody pro určení zvláštního příjemce.<sup>91</sup>

## ***SRN / BAVORSKO***

---

Místa pro podání žádostí o dávky upravují jednotlivé spolkové země samostatně. V Bavorsku je to Bavorské centrum pro rodinu a sociální věci (ZENTRUM BAYERN FAMILIE UND SOZIALES), které funguje v rezortu bavorského Ministerstvo práce, sociálních věcí, rodiny a integrace<sup>92</sup> (STAATSMINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALES, FAMILIE UND INTEGRATION). Tento centrální bavorský úřad pro výplatu dávek přijímá žádosti, posuzuje nárok a vyplácí příspěvek. Hlavním úkolem úřadu a jeho regionálních poboček je administrace dávek jako je rodičovský příspěvek, příspěvek na

---

<sup>91</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/podpora-rodinam-detmi/> [cit. 2014-12-01].

<sup>92</sup> BMFSFJ, 2006.

výchovu nebo opatrovné. Žadatelé o tyto dávky mohou podat formuláře na příslušné pobočce úřadu, o některé dávky lze požádat také prostřednictvím online formulářů. V rámci podpory rodin poskytuje úřad informace týkající se rodičovské dovolené, dále podporuje Úřady pro mládež a schvaluje uznání pedagogické kvalifikace získané v zahraničí. Úřad se také zabývá profesním poradenstvím pro osoby s těžkým zdravotním postižením, posuzuje stupeň postižení a nárok na kompenzace. Podporuje nejrůznější podporu v oblasti vzdělávání, rodiny, zdravotně postižených, seniorů a péče.

O některé dávky lze požádat u Úřadu pro mládež (JUGENDAMT) nebo u Úřadu pro podporu vzdělávání (AMT FÜR AUSBILDUNGSFÖRDERUNG).

Výplata dávek, jako např. přírůstek nebo příspěvek na dítě, probíhá zpravidla prostřednictvím Rodinných pokladen (FAMILIENKASSEN) u Úřadu práce (AGENTUR FÜR ARBEIT). O nároku na tyto dávky rozhoduje Úřad práce (AGENTUR FÜR ARBEIT) a prostřednictvím Rodinných pokladen (FAMILIENKASSEN) se uvedené dávky vyplácí.

U Úřadu pro mládež (JUGENDAMT) lze požádat o pěstounské dávky (PFLEGEGELD), zálohu na výživné (UNTERHALTSVORSCHUSS) nebo o převzetí nákladů na denní péči o děti.

## Shrnutí

Systémy jednotlivých zemí jsou si podobné v tom, že úřady, které rozhodují o přiznání nároku, jsou zpravidla i místy, na nichž žadatel o dávku podává žádost a současně i těmi, kdo dávky vyplácí, resp. kdo čerpá prostředky na vyplácení dávek. Tato skutečnost umožňuje flexibilně reagovat na změnu situace osoby, již vznikl nebo zanikl nárok na pobírání dávky.

Slovenský Úřad práce, sociálních věcí a rodiny v porovnání s institucemi působícími v SRN a Nizozemí sdružuje daleko více kompetencí včetně rozsáhlých možností kontroly správného nakládání s dávkami a eventuální pozastavení dávek, zastavení dávek či jejich vyplácení prostřednictvím tzv. zvláštního příjemce (OSOBITÝ PRÍJEMCA).



## Kdo tento nárok zajišťuje (realizuje službu apod.)

Tato kapitola odpovídá na dvě otázky, které jsou zodpovězeny opět za každou ze srovnávaných zemí:

- 1) Jaký orgán je zodpovědný za fungování systému?
- 2) Jaká je právní povaha subjektů, které jsou poskytovateli sociálních služeb?

K těmto otázkám by bylo možno přiřadit též třetí zkoumající, jaký orgán je zodpovědný za příjem žádostí o dávky, posouzení nároků na ně a jejich přiznání. Tomuto tématu však byla věnována předcházející kapitola.

### A. Zodpovědný orgán

#### *N I Z O Z E M Í*

---

Zodpovědný orgánem za fungování systému podpory rodin s dětmi je Ministerstvo zdravotnictví, sociální péče a sportu (MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT). V Nizozemí se nicméně na podpoře rodin s dětmi podílí i další ministerstva: Ministerstvo školství, kultury a vědy (MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP) a Ministerstvo sociálních věcí a zaměstnanosti (MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID).

Za fungování *univerzálních služeb* a *preventivních služeb* zodpovídají též obce, za fungování *specializovaných služeb* pak úřady provincií, event. městských oblast a národní orgány. Důležitým aktérem jsou také zdravotní pojišťovny odpovídající za péči o zdraví dětí a mládež.

#### *S L O V E N S K O*

---

Na Slovensku zodpovídá za podporu rodin s dětmi Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny SR (MINISTRSTVO PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY SR, dále MPSVR).

Za realizaci mnohých opatření má však zodpovědnost obec, která je motivována k práci s rodinami a dětmi povinností finančně se podílet na některých úkonech sanace rodiny. Každá obec je podle zákona povinna poskytnout nebo zabezpečit určité sociální služby. To znamená, že obec může v případě potřeby zabezpečit poskytování určité sociální služby u jiného poskytovatele, veřejného nebo neveřejného. Obec by měla přednostně poskytovat ty služby, které využívají její obyvatelé. Měla by tedy brát ohled na konkrétní sociální situaci svých obyvatel. Obec dále také vypracovává a schvaluje komunitní plán sociálních služeb platný na jejím území.<sup>93</sup> Vyšší územní celek pak vypracovává a schvaluje koncepci rozvoje sociálních služeb platnou na svém území.<sup>94</sup>

### *SRN / BAVORSKO*

---

Za opatření, která se orientují na podporu rodin s dětmi, zodpovídá na federální úrovni Spolkové ministerstvo pro rodinu, seniory, ženy a mládež (BUNDESMINISTERIN FÜR FAMILIE, SENIOREN, FRAUEN UND JUGEND). Mnohá opatření jsou však také v kompetenci vzdělávací politiky, politiky zaměstnanosti, případně jsou součástí systému sociálního pojištění. Stát je tedy hlavním garantem sociálních služeb. Důležitým aktérem rodinné politiky jsou však také obce.

V Bavorsku zodpovídá za chod této oblasti Bavorské ministerstvo pro práci a sociální pořádek, rodinu a integraci (BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALORDNUNG, FAMILIE UND INTEGRATION), dále Bavorské ministerstvo kultury (BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM FÜR BILDUNG UND KULTUS, WISSENSCHAFT UND KUNST) a Bavorské ministerstvo vnitra (BAYERISCHES STAATSMINISTERIUM DES INNERN). Nadregionální orgány činné v péči o děti a mládež jsou Centrum Bavorsko pro rodinu a sociální věci nebo bavorská Rada pro mládež (BAYERISCHER JUGENDRING), která je zřizovatelem například Koordinačního centra česko-německé výměny mládeže Tandem (KOORDINIERUNGSZENTRUM DEUTSCH - TSCHJECHISCHER JUGENDAUSTAUSCH).<sup>95</sup> Mezi místní orgány péče o děti a mládež můžeme zařadit zemské úřady pro mládež nebo krajské a městské rady pro mládež.

---

<sup>93</sup> § 80 zákona č. 448/2008, o sociálních službách.

<sup>94</sup> § 81 zákona č. 448/2008, o sociálních službách.

<sup>95</sup> Koordinační centra se podílejí například na poskytování poradenství týkající se česko-německé výměny dětí a mládeže, finančně podporují česko-německou spolupráci v oblasti práce s dětmi a mládeží nebo vzdělávají odborné pracovníky v této oblasti (Tandem, 2014).

## B. Právní povaha subjektů poskytujících sociální služby

### N I Z O Z E M Í

---

Přestože mohou být zřizovatelem sociálních služeb v Nizozemí různé právní subjekty, v oblasti sociálních služeb nelze přehlédnout silnou tradici působnosti nezávislých neziskových organizací a různých církevních denominací. Ty jsou velmi podporovány na národní úrovni, především ale lokálními vládami a zastupitelstvy, a odpovídají za rozvoj regionálních sítí organizací, poskytujících sociální služby na základě principu soutěže a nabídky služeb.<sup>96</sup> Mimo to mohou být služby poskytovány také veřejným poskytovatelem.

### S L O V E N S K O

---

Poskytovatelem služby může být:

- Neveřejný poskytovatel sociální služby poskytující službu s cílem dosáhnout zisk
- Neveřejný poskytovatel sociální služby poskytující službu ve veřejném zájmu, tzn. bez produkce zisku
- Obec/město
- Právnícká osoba zřízená nebo založená obcí/městem
- Právnícká osoba zřízená nebo založená samosprávným krajem
- Veřejný poskytovatel<sup>97</sup>

Významným poskytovatelem sociálních služeb jsou na Slovensku státem uznané církve a náboženské společnosti.

Mimo to mohou za účelem vytváření programů či projektů, jejichž smyslem je předcházení vzniku nepříznivé sociální situace či jejímu zmírnění, obce, vyšší územní celky, Úřad práce, zástupci komunity či jiné relevantní osoby vytvořit tzv. partnerství (PARTNERSTVO).<sup>98</sup>

---

<sup>96</sup> Zdroj: Informace vyplynula z diskuse s Nizozemskými pracovníky BJZ na konferenci *Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálně-právní ochrany*, která se konala 16. 10. 2014 v Kulturním domě Elektra v Luhačovicích.

<sup>97</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb/> [cit. 2014-12-01]

<sup>98</sup> § 4 zákona č. 448/2008, o sociálních službách

Zákon č. 448/2008, o sociálních službách vymezuje práva a povinnosti poskytovatelů sociálních služeb. Mezi povinnosti patří například:

- a) povinnost přihlížet k individuálním potřebám klienta sociální služby
- b) aktivizace klienta sociální služby s ohledem na jeho možnosti a schopnosti
- c) odborná úroveň poskytovaných sociálních služeb
- d) spolupráce s rodinou, obcí a komunitou ve stanovených případech<sup>99</sup>

### *SRN / BAVORSKO*

---

Profesionální sociální služby jsou poskytovány různými organizacemi s širokou škálou právních forem. Tyto organizace mají povinnost spolupracovat. SRN rozlišuje:<sup>100</sup>

- a) Veřejné poskytovatele
  - instituce sociálního zabezpečení
  - obce, města a zemské kraje a spolkové země
- b) Neziskové organizace
  - vrcholné neziskové organizace a jimi zřízené organizace, sdružení a spolky
  - církve a jiné náboženské společnosti
  - další obecně prospěšné společnosti

Mimo to mohou být některé služby zajišťovány také:

- a) Privátními poskytovateli:
  - fyzické osoby
  - menší firmy (např. soukromé pečovatelské služby)
  - velké firmy – sociální podniky s pobočkami, často v právní formě s. r. o. (např. soukromé domovy pro seniory nebo pečovatelské domy)
- b) Svépomocnými skupinami/dobrovolníky.

Veřejné subjekty, které poskytují pomoc dětem a mládeži, můžeme rozdělit na místní, což jsou zemské kraje a nezávislá města, a nadregionální, kam patří jednotlivé spolkové země. Vztah mezi

---

<sup>99</sup> § 7 zákona č. 448/2008, o sociálních službách

<sup>100</sup> Naegele, 2000

veřejnými a nezávislími poskytovateli se řídí principem subsidiarity. Zákon stanoví, že nezávislým poskytovatelem péče může být právnická osoba nebo sdružení osob či dobrovolných organizací, pokud se zabývají nějakou formou pomoci mládeži, či sledují obecně prospěšné cíle. Nezávislími poskytovateli péče o mládež mohou být také církve a náboženské společnosti, stejně jako federální sdružení charitativních organizací.<sup>101</sup> Nezávislí poskytovatelé se spolu mohou sdružovat. Mezi nejznámější v Německu patří např. Německá Charita (DEUTSCHE CARITASVERBAND), Červený kříž (DEUTSCHE ROTE KREUZ) nebo třeba SOS vesničky (SOS-KINDERDÖRFER). Tito poskytovatelé provádějí určitá opatření, provozují zařízení a poskytují služby. Na tuto činnost dostávají veřejné dotace.<sup>102</sup>

## Shrnutí

### *Orgán zodpovědný za fungování systému*

Všechny srovnávané země si jsou podobné v tom, že existuje jedno ústřední ministerstvo, které celý systém spravuje. V Nizozemí nicméně, jak již bylo uvedeno v kapitole věnující se východiskům jednotlivých systémů, existuje snaha rozšířit tuto agendu i na další ministerstva. Významný podíl zodpovědnosti je ve všech zemích ponechán také na obcích a vyšších územních celcích.

### *Právní povaha subjektů, které jsou poskytovateli sociálních služeb*

Ani v tomto bodě neexistuje napříč srovnávanými zeměmi významný rozdíl. Vedle veřejných poskytovatelů funguje ve všech státech i silná tradice těch neveřejných, ať už jde o subjekty poskytující službu bez vytváření zisku, či se ziskem. V SRN mohou některé služby poskytovat i svépomocné skupiny, či skupiny dobrovolníků. Jedná se například o mateřská centra či kmotrovství mezi rodinami.<sup>103</sup> Tyto služby jsou však poskytovány pouze jako služby doplňující rodinu nebo podporující rodinu. Nemohou být službami nahrazujícími rodinu.

---

<sup>101</sup> § 75 SGB VIII.

<sup>102</sup> NAEGELE, 2000.

<sup>103</sup> Zdroj: EVERS, HEINZE, OLK, 2010.

## Oprávnění k poskytování služby

### (registrace, kvalifikační předpoklady, kontrola)

Působení jednotlivých poskytovatelů služeb i jejich pracovníků se řídí určitými pravidly, kterým je věnována následující část textu.

#### A. Registrace

##### *N I Z O Z E M Í*

---

Organizace pracující s dětmi a mládeží musí zaměstnávat pouze registrované pracovníky (podmínky registrace viz kvalifikační předpoklady) a současně musí splňovat další podmínky, týkající se jejich zapojení do systému péče o mládež.

Důležitou roli hraje v této oblasti také Etický kodex pracovníka v oblasti péče o děti, jehož dodržování sleduje profesní komora, která navíc obhájí i zájmy pracovníků v oblasti ochrany dětí nazvaná „Komora“.<sup>104</sup>

Každá organizace pracující s rodinou s dětmi se musí zaregistrovat v Národním registru péče o děti a dětských klubů (LANDELIJK REGISTER KINDEROPVANG EN PEUTERSPEELZALEN).<sup>105</sup> K tomu je nutné podat žádost o registraci na místní obci, a to nejméně 10 týdnů před zahájením činnosti. K této žádosti je třeba přiložit mimo jiné:

- pedagogický plán.
- soupis bezpečnostních a zdravotních rizik zařízení
- osvědčení o dobrém chování zaměstnanců (VERKLARING OMTRENT HET GEDRAG)
- zápis do obchodního rejstříku<sup>106</sup>

Po zaslání žádosti o registraci nejprve zdravotní odbor dané municipality zkontroluje, zda zařízení splňuje všechny požadavky. Rozhodnutí o zařazení do Národního registru péče o děti a dětských klubů je zasláno do 10 týdnů od zaslání žádosti. O všech následných změnách spojených s

---

<sup>104</sup> Zdroj: Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálně-právní ochrany dětí ve Zlínském kraji, sborník, 2014

<sup>105</sup> Zdroj: <http://www.landelijkregisterkinderopvang.nl/pp/StartPagina.jsf> [cit. 2014-11-05]

<sup>106</sup> Zdroj: <http://www.answersforbusiness.nl/regulation/registration-childcare> [cit. 2014-11-07]

registrací zařízení je nutno informovat. V registru musí být uvedena také každá pobočka organizace. Pokud zařízení změní svou polohu, musí požádat o novou registraci pro své nové sídlo.

## SLOVENSKO

---

Slovenská legislativa rozlišuje jednak registraci (REGISTRÁCIA), jednak akreditaci (AKREDITÁCIA) na odbornou činnost. Poskytovatel sociální služby přitom může vykonávat svou činnost pouze na základě registrace. Akreditace se týká jen výkonu *specializovaného sociálního poradenství* (ŠPECIALIZOVANÉ ODBORNÉ PORADENSTVO) a *sociální rehabilitace* (SOCIÁLNÁ REHABILITÁCIA). MPSVR uděluje však také akreditaci pro výkon opatření sociálně právní ochrany dětí a sociální kurately. Mezi subjekty, které žádají o akreditaci pro výkon těchto opatření, patří:

- dětské domovy (DETSKÉ DOMOVY)
- krizové centrum (KRÍZOVÉ STREDISKO)
- resocializační centrum (RESOCIALIZAČNÉ STREDISKO)
- opatření sociálně právní ochrany dětí a sociální kurately (OPATRENIA SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANY DETÍ A SOCIÁLNEJ KURATELY)<sup>107</sup>

Seznam registrovaných a akreditovaných subjektů vede Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny. Zákon vymezuje podmínky, jejichž splnění je nezbytné pro získání akreditace a registrace.

Podmínkou registrace u fyzických i právnických osob je především bezúhonnost a odborná způsobilost. Odbornou způsobilostí se přitom má na mysli splnění určitého stupně vzdělání. Podmínkou registrace pro výkon *specializovaného sociálního poradenství* a *sociální rehabilitace* je mimo jiné také akreditace této odborné činnosti. Žádost o registraci se podává vyššímu územnímu celku, v němž bude poskytovatel vykonávat svou činnost. Vyšší územní celek rozhoduje o zápisu do registru a stejně tak o smazání poskytovatele z registru.<sup>108</sup>

Akreditace se uděluje nanejvýš na 5 let. Po uplynutí této doby je ještě možné prodloužit akreditaci o nejvíce 2 roky. Následně je potřeba požádat o novou akreditaci. Akreditaci uděluje MPSVR, které má kromě toho také pravomoc akreditaci změnit či zrušit. Za účelem vydání, změny či

---

<sup>107</sup> Jedná se o fyzické nebo právnické osoby (různá občanská sdružení či neziskové organizace).

<sup>108</sup> § 62 - § 70 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

zrušení akreditace MPSVR ustanovuje *akreditační komisi* (AKREDITAČNÁ KOMISIA). Rovněž v případě udělení akreditace je podmínkou mimo jiné především bezúhonnost a odborná způsobilost.<sup>109</sup>

„Filozofie“, jíž se řídí procesy registrace a akreditace na Slovensku tedy spočívá v tom, že vyšší územní celek reguluje velikost a šíři nabídky sociálních služeb dle potřeb spravovaného území, MPSVR pak dohlíží na splnění požadavku na výkon odborné činnosti vybraných typů služeb.

### *SRN/BAVORSKO*

---

Podmínkou udělení oprávnění není v SRN registrace, ale smlouva se sociální pojišťovnou (PFLEGEKASSE). Smluvní požadavky jsou upraveny v zákoníku sociálního zabezpečení.<sup>110</sup> Sociální pojišťovny jsou zřizovateli zákonného pojištění pro případ odkázanosti na péči. Hlavními úkoly pojišťoven je vyplácení peněžních dávek a zajištění služeb (SACHLEISTUNGEN) pro osoby, které potřebují péči.<sup>111</sup> Mezi významné úkoly dále patří prevence, léčba a sociální rehabilitace.<sup>112</sup>

Pokud budeme hovořit o službách pro děti a mládež, musí nestátní poskytovatelé pomoci dětem a mládeži splňovat následující kritéria:

- nezávislým poskytovatelem péče může být právnická osoba nebo sdružení osob, které se zabývají nějakou formou pomoci mládeži nebo sledují obecně prospěšné cíle
- pracovníci poskytovatele jsou schopni vzhledem ke své odbornosti schopni přispět k pomoci mládeži nebo obecně prospěšným cílům
- nezávislým poskytovatelem pomoci pro mládež může být subjekt, který je minimálně tři roky činný v této oblasti.<sup>113</sup>

Poskytovatel služeb pomoci pro děti a mládež je veřejně uznán jako poskytovatel prostřednictvím místně příslušného úřadu pro mládež (KOMMUNALE JUGENDAMT).<sup>114</sup> Nezávislí

---

<sup>109</sup> § 85 - § 90 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách; § 77 - § 86 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálněprávní ochraně dětí a o sociální kuratele a o změně a doplnění některých zákonů.

<sup>110</sup> § 78, SGB XI.

<sup>111</sup> § 36-40, SGB XI.

<sup>112</sup> § 5, SGB XI.

<sup>113</sup> § 75, SGB XIII

<sup>114</sup> BayKJHG, čl. 20



poskytovatelé mohou provozovat také zařízení denní péče pro předškolní děti. V takovém případě musejí splňovat další požadavky. K výkonu činnosti potřebují:

- vhodné prostory
- osvědčení, které zahrnuje určitou kvalifikaci, 160 hodin vzdělávání podle osnov německého institutu pro mládež (DEUTSCHEN JUGENDINSTITUTS)
- kurz první pomoci<sup>115</sup>

Bližší úpravu poskytují jednotlivé zemské zákony. Pečující fyzické osoby se mohou také spojit a vytvořit tak centrum denní péče (GROßTAGESPFLEGESTELLE). Pokud centrum pečuje o více jak devět dětí, musí mít minimálně jedna pečující osoba pedagogické vzdělání. Oprávnění k provozování jejich činnosti uděluje místně příslušný úřad pro mládež (JUGENDAMT).<sup>116</sup>

## B. Kvalifikační předpoklady

### N I Z O Z E M Í

---

Všichni pracovníci působící v systému péče o děti a mládež (včetně psychologů a psychiatrů) musí být registrováni v Národním registru pracovníků s mládeží. Registrace je podmíněna:

- doloženou praxí v oboru
- praktickým využíváním metodik
- realizací celoživotního vzdělávání
- čistým trestním rejstříkem<sup>117</sup>

Aktualizace registrací se odehrává každých 5 let, přičemž musí pracovník získat průběžně určitý počet kreditů, které získává vzděláváním, reflexí praxe i účastí na konferencích.

### S L O V E N S K O

---

Pracovníci v sociálních službách musí splňovat určité kvalifikační předpoklady pro výkon své činnosti. Obecně platí, že činnosti v oblasti sociálních služeb smí vykonávat pouze osoba, která je:

---

<sup>115</sup> § 23, 43, SGB VIII

<sup>116</sup> § 43, SGB VIII.

<sup>117</sup> Zdroj: <http://www.answersforbusiness.nl/regulation/registration-childcare> [cit. 2014-11-07].

- způsobilá pro právní úkony v plném rozsahu
- odborně způsobilá pro výkon svých činností

Odborná způsobilost se týká stupně a oboru kvalifikace, délky praxe. Co se týče oboru vzdělání, má se zpravidla na mysli sociální či humanitární práce, sociální, léčebná či speciální pedagogika, sociálně-právní či charitativně-misijní činnost nebo andragogika.

Zaměstnanci sociálních služeb se také účastní dalšího vzdělávání, jehož účelem je prohloubení kvalifikace, doplňování vědomostí a dovedností a jejich udržování, rozšiřování kompetencí apod. Tato další vzdělávání zahrnuje:

- specializované vzdělávání, které navazuje na již získanou kvalifikaci a realizuje se na středních a vysokých školách
- akreditované kurzy
- sociálně-psychologický výcvik
- školení v sociální oblasti
- lektorství, publikační činnost<sup>118</sup>

## *SRN / BAVORSKO*

---

V SRN je od roku 2001 sociální práce uznána jako odborná věda. Pro odborníky z této oblasti se kromě termínu sociální pracovníku užívá té pojmenování sociální pedagog, pokud se jedná o pracovníka, který se věnuje rodině nebo dětem. Tyto pracovní síly musí mít nejen odborné vysokoškolské vzdělání (zpravidla v rozsahu 6 – 8 semestrů), ale také musejí být státem uznáni (STAATLICHE ANERKENNUNG) jako sociální pracovníci či sociální pedagogové.<sup>119</sup> Každá spolková země upravuje podmínky státního uznání samostatně. V Bavorsku tuto oblast upravuje od roku 2009 Oznámení bavorského Ministerstva práce a sociálních věcí, rodiny a žen. Po absolvování potřebného vzdělání mohou studenti v Bavorsku u své vysoké školy podat formulář žádosti o udělení státního uznání. Na sekretariátu příslušné školy je třeba doložit spolu s formulářem také potvrzení o bezúhonnosti, některé školy vyžadují i správní poplatek. Například v Dolním Sasku je třeba mít navíc ještě určitou profesní praxi, která trvá 6 až 12 měsíců.

---

<sup>118</sup> § 84 zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálních službách.

<sup>119</sup> § 72, SGB VIII.

Co se týče osob vykonávajících denní péči (viz výše), i ty musí splnit určité kvalifikační předpoklady. K výkonu své činnosti potřebují:

- vhodné prostory
- osvědčení, které zahrnuje splnění 160 hodin vzdělávání podle osnov německého institutu pro mládež (DEUTSCHEN JUGENDINSTITUTS) a kurz první pomoci

Pokud jsou pečující osoby sdruženy v centru denní péče a toto centrum pečuje o více než devět dětí, musí mít minimálně jedna pečující osoba pedagogické vzdělání. Od srpna roku 2011 platí, že pokud se pečující osoba vzdělává v oboru *vychovatel* nebo *sociální pedagog*, obdrží od státu finanční podporu. Konkrétně v Bavorsku se denní péče řídí od roku 2005 zákonem o vzdělávání a péči o děti (BAYERISCHEN KINDERBILDUNGS - UND - BETREUUNGSGESETZES - BAYKiBiG), který definuje i další kvalifikační požadavky. Pečující osoby by se například podle tohoto zákona měly odborně vzdělávat v rozsahu minimálně 100 hodin ročně plus 15 hodin ročně dalšího vzdělávání ke zvyšování kvalifikace. Pečovatelé s pedagogickým vzděláním (vychovatelé, sociální pedagogové) jsou však této povinnosti zbaveni.<sup>120</sup> Pedagogickým personálem jsou podle uvedeného zákona:

- osoby s odborným teoretickým a praktickým sociálně-pedagogickým vzděláním, získaným v zahraniční nebo v SRN alespoň na úrovni odborné akademie (FACHAKADEMIE)
- osoby, které byly činy podle předešlého zákona, který platil před rokem 2005, jsou uznány jako pedagogický personál
- osoby, které v době nabytí účinnosti nařízení byly činy jako odborné pedagogické síly, v zařízení péče o děti nebo měli uzavřenu se zařízením smlouvu
- případně jsou státně uznanými a certifikovanými pedagogickými pracovníky z příbuzných oborů

Další podmínkou výkonu denní péče je znalost německého jazyka.<sup>121</sup>

---

<sup>120</sup> SASFI, 2014a.

<sup>121</sup> § 16, AVBayKiBiG.

### C. Kontrola kvality

#### N I Z O Z E M Í

---

Kontrolu kvality služeb monitoruje „Společný inspektorát pro mládež“ (SAMENWERKEND TOEZICHT JEUGD), jde o partnerství pěti inspektorátů, která si klade za cíl dohlížet na širokou škálu služeb pro děti a rodiny.

Zkoumá, jak se různé služby pro mládež podílejí na spolupráci a na řešení sociálních problémů. Společný inspektorát pro mládež je odpovědný jak za kontrolu kvality práce sledovaných organizací, tak za kontrolu kvality spolupráce dozorovaných organizací.

Inspektorát provádí společné kontroly a je v něm zahrnut<sup>122</sup>:

- Inspektorát zdravotní péče (INSPECTIE VOOR DE GEZONDHEIDSZORG)
- Inspektorát školství (INSPECTIE VAN HET ONDERWIJS)
- Inspekce při péči o mládež (INSPECTIE JEUGDZORG)
- Inspekce bezpečnosti a práva (INSPECTIE VEILIGHEID EN JUSTITIE)
- Inspekce práce a sociálních věcí (INSPECTIE SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID)

Společný inspektorát spadá pod Ministerstvo zdravotnictví, sociální péče a sportu (MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT).

#### S L O V E N S K O

---

Dohled na vykonávání sociálních služeb provádí MPSVR, konkrétně zaměstnanec MPSVR a dále odborník z dané oblasti sociálních služeb. Kvalitu mimo to kontroluje také pověřený zaměstnanec obce a pověřený zaměstnanec vyššího územního celku, v němž má poskytovatel sídlo. Předmětem kontroly obecně je:

- úroveň poskytování sociální služby
- nakládání s finančními prostředky od obce či kraje

---

<sup>122</sup> Zdroj: <http://www.inspectiejeugdzorg.nl/> [cit. 2014-12-22].

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách ďalej ustanovuje Podmienky kvality poskytované sociálne služby (POSMIENTKY KVALITY POSKYTOVANEJ SOCIÁLNEJ SLUŽBY), ktoré môžu byť rovněž predmetom kontroly. Zákon stanovuje celkom 24 podmínek,<sup>123</sup> ktoré jsou rozdělěny na tři oblasti:

- oblast procedurálního zabezpečení služby (PROCEDURÁLNE PODMIENKY)
- oblast personálního zabezpečení služby (PERSONÁLNE PODMIENKY)
- oblast provozního zabezpečení služby (PREVÁDZKOVÉ PODMIENKY)<sup>124</sup>

Dokladem kvality služby je pak registrace event. akreditace. Splnění předmětů kontroly však není jedinou podmínkou získání registrace či akreditace (viz výše).

Pro orgány sociálnoprávnej ochrany dětí a sociálnej kurately je za účelem růstu kvality a profesionality práce organizována povinná supervize, kterou smí vést pouze fyzická osoba, jež ukončil odbornou akreditovanou přípravu supervizora v oblasti sociální práce či poradenské práce.<sup>125</sup>

## *SRN / BAVORSKO*

---

Předmětem kontroly u poskytovatelů služeb je:

- poskytování služeb
- plnění dalších úkolů
- hodnocení rizik
- spolupráce s jinými organizacemi<sup>126</sup>

Výše uvedené body zahrnují také kontrolu kvality a zajištění práv dětí a mládeže v zařízeních, spolu s jejich ochranou před násilím. Zřizovatelé služeb na podporu dětí, mládeže a rodin se při své činnosti orientují na odborná doporučení příslušných úřadů a na aplikaci zásad a norem pro zhodnocení a zajištění kvality.<sup>127</sup>

Poskytovatelé péče pro děti a mládež podléhají kontrole Úřadu pro mládež (JUGENDAMT). Nadřízeným a kontrolním orgánem Úřadu pro mládež je Centrum Bavorsko pro rodinu a sociální věci.

---

<sup>123</sup> Úplné znění Podmínek kvality poskytované sociální služby viz Přílohy.

<sup>124</sup> § 9 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

<sup>125</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/> [cit. 2014-12-01].

<sup>126</sup> § 79a, SGB VIII.

<sup>127</sup> § 79a, SGB VIII.

Na fungování Centra Bavorsko pro rodinu a sociální věci zase dohlíží bavorské Ministerstvo práce a sociálních věcí, rodiny a integrace.<sup>128</sup>

Odpovědnost za kvalitu poskytovaných služeb nesou pak zřizovatelé jednotlivých zařízení. Zařízení jsou povinny provádět opatření pro zajišťování kvality a řízení kvality, aplikovat odborné standardy a spolupracovat při kontrole kvality. Lékařská služba zdravotní pojišťovny poskytuje zařízením další rady v oblasti zajištění kvality služeb. Toto opatření má zvláště preventivní charakter.<sup>129</sup>

S ohledem na návrh zákona k lepšímu sladění rodiny, péče a zaměstnání (ENTWURF EINES GESETZES ZUR BESSEREN VEREINBARKEIT VON FAMILIE, PFLEGE UND BERUF)<sup>130</sup>, zajišťují kontrolu kvality poskytované péče o osoby odkázané na pomoc druhých osob, sociální pojišťovny (PFLEGEKASSEN). Pro tyto případy má každá osoba uzavřeno pojištění pro případ odkázanosti. Sociální pojišťovny:

- podepisují s poskytovateli služeb písemný kontrakt (VERSORGUNGSVERTRAGS)
- dohlíží na dodržování podmínek smluvených v kontraktu
- pověřují Lékařskou službu zdravotních pojišťoven (MEDIZINISCHEN DIENST DER KRANKENVERSICHERUNG) prováděním kontroly. Tyto kontroly mohou být pravidelné i příležitostné<sup>131</sup>

## Shrnutí

### Registrace poskytovatele služby

Zatímco podmínkou poskytování sociální služby v Nizozemí a na Slovensku je registrace, v SRN je to smlouva se sociální pojišťovnou (PFLEGEKASSE). Ve všech třech případech je nicméně potřeba pro registraci splnit určité podmínky. Ty se zpravidla týkají zajištění vhodných prostor pro poskytování služby a odborné způsobilosti. U právnických i fyzických osob je pochopitelně požadována také trestní bezúhonnost. Na Slovensku je také potřeb získat kladné hodnocení kontroly. Podmínkou registrace v Nizozemí je mimo jiné také registrace samotných pracovníků, která souvisí

<sup>128</sup> Zdroj: <http://www.zbfs.bayern.de/familie/landesjugendamt/index.php/> [cit. 2014-12-01].

<sup>129</sup> § 112, SGB XI.

<sup>130</sup> Tento návrh zákona je podrobně rozebrán v kapitole „(Minimální) síť služeb, plánování“.

<sup>131</sup> § 114, SGB XI

především se splněním kvalifikačních předpokladů. Na Slovensku je musí poskytovatelé určitých druhů služeb získat nejprve akreditaci pro výkon této odborné činnosti. Akreditace je potřeba také pro výkon činnosti z oblasti sociálněprávní ochrany dětí a sociální kurately. Získání akreditace je podmíněno především splněním určitých kvalifikačních předpokladů.

### ***Kvalifikační předpoklady***

Předpokladem odborné práce ve službách na podporu rodin s dětmi je ve všech zemích doložení kvalifikace v určitém stupni a oboru, doložení praxe v určité délce, trestní bezúhonnost, způsobilost k právním úkonům. Pracovníci také často musejí absolvovat různá průběžná vzdělávání. Například v Nizozemí získávají pracovníci za účast na těchto vzdělávacích kurzech, konferencích či za reflexi své vlastní praxe kredity, které jsou nutné pro prodloužení registrace každého pracovníka, která se uděluje na 5 let.

### ***Kontrola kvality***

Zatímco na Slovensku je kontrola kvality zajišťována pracovníky MPSVR a příslušné obce a odborníkem z dané oblasti služeb, v Nizozemí existuje pro tento účel při Ministerstvu zdravotnictví, sociální péče a sportu zvláštní sdružení, tzv. Společný inspektorát pro mládež. Poskytovatelé péče pro děti a mládež podléhají v Bavorsku kontrole Úřadu pro mládež (JUGENDAMT), který fakticky spadá pod bavorské Ministerstvo práce a sociálních věcí, rodiny a integrace. Předmětem kontroly je především úroveň poskytování služby. V SRN a v Nizozemí je nicméně zkoumán také účast služby na řešení sociálních problémů dané lokality obecně. Předmětem kontroly na Slovensku jsou pak Podmínky kvality poskytované sociální služby definované zákonem.

## (Minimální) síť služeb, plánování

V této kapitole je věnována pozornost dostupnosti služeb pro podporu rodin s dětmi, způsobu jejich plánování i některým právě zaváděným či plánovaným změnám v této oblasti.

### N I Z O Z E M Í

---

Sociálním systémem v Nizozemí se stále mění a vyvíjí, změny směřují od poskytování péče k participujícímu systému, který při řešení problému využívá sociální sítě uživatele služby, zapojení dobrovolníků a komunity. Systém jednoduše nemá povinnost pečovat o uživatele, ale kompenzovat jeho omezení. Cílem zaváděných změn je využít potenciál uživatele a překlenuvat se od problému ke zdrojům jeho řešení. Podstatným předpokladem je proto detailní znalost potřeb uživatele. Výsledkem má být soběstačnost uživatele služby.

Nizozemí má dlouhou tradici sociálních služeb pro děti a rodiny s vysokou úrovní odborné praxe. V posledních dvaceti letech bylo učiněno mnoho analýz, které se snažily vysvětlit přetrvávající nedostatky ve fungování systému péče o děti a rodiny. Hlavními nedostatky jsou:<sup>132</sup>

I. *Nerovnováha podpory jednotlivých druhů služeb*

Existuje zde nerovnováha mezi prevencí a pomocí rodině a dítěti. Specializované služby tak získávají více finančních prostředků než služby univerzálním a preventivním.

II. *Fragmentarizace systému*

Systém péče o děti a rodiny postrádá transparentnost, protože v něm funguje mnoho různých poskytovatelů, statutární orgánů, odpovědných a finančních orgánů, profesních sdružení a organizací. Zavádění jakýchkoli inovací je tak často obtížné.

III. *Převažující praxe odkazovat klienty na jiné služby*

Protože existuje mnoho různých specializovaných služeb, jedna organizace nemůže uspokojit všechny potřeby dětí a rodin. Proto jsou uživatelé odkazováni na různé další organizace. Příjímací řízení v těchto organizacích je ovšem složité a trvá hodně času, který zabraňuje dětem a rodinám, aby se jim rychle dostalo péče, kterou potřebují.

---

<sup>132</sup> BOSSCHER. *The decentralisation and transformation of the Dutch youth care systém*, June 2014.



#### IV. *Vzrůstající poptávka po službách*

Poptávka po specializovaných službách se každý rok zvyšuje přibližně o 10 %. Na druhou stranu však podle odborníků nelze tento nárůst vysvětlit pouze zvýšením množství problémů. Příčinu spatřují mimo jiné ve zlepšení procesu zjišťování problémů, ale i v některých systémových bariérách, které dříve neumožňovaly odhalení mnoha problémů.

#### V. *Obtížné zavádění úsporných opatření*

Diskutuje se o finanční neřiditelnosti. Když jeden druh služeb neobdrží finance, poptávka jiných druhů služeb se zvyšuje. Například finanční omezení v oblasti péče o duševní zdraví dětí může vést k větší poptávce financí pro oblast sociální péče pro děti.

Podle nizozemské vlády by měl být systém péče o děti a rodiny ucelenější, transparentnější, efektivnější a méně nákladný. Proto od 1. 1. 2015 v Nizozemí dojde ke změně systému péče o děti a rodiny, jehož cílem je zejména přiblížit služby uživatelům. V únoru 2014 došlo ke změně legislativy. Souběžně bylo rozhodnuto o 20% snížení rozpočtu. Národní vláda také zavádí jednotný systém financování pro veškerou péči o děti a rodiny. Nejdůležitější změnou je ovšem přechod od pečujícího státu k participativní společnosti, přičemž by to měli být zejména občané a místní komunity, kdo bude více zapojen do řešení problémů. Vedlejším přínosem by mělo být také snížení byrokracie.

### **SLOVENSKO**

---

Území SR je rozděleno na 8 samosprávných krajů. Na plánování sociálních služeb se přitom, jak již bylo uvedeno v textu výše, do značné míry podílejí právě kraje, prostřednictvím udělování (resp. možnosti neudělení či odejmutí) registrace. Značné pravomoci mají také jednotlivé obce, jejichž úkolem je vypracovávat a schvalovat komunitní plán rozvoje služeb s ohledem na místní potřeby.<sup>133</sup>

Co se týče plánování sociálních služeb do budoucna, vydalo Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny SR v roce 2014 za tímto účelem dokument nazvaný *Národní priority rozvoje sociálních služeb na roky 2015 – 2020*,<sup>134</sup> který sumarizuje aktuální nedostatky a potřeby sociálního systému na

---

<sup>133</sup> § 80 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

<sup>134</sup> Zdroj: <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-2015-2020.pdf> [cit. 2014-12-19].

Slovensku a priority plánování sociálních služeb. Podle tohoto dokumentu by změny v poskytování sociálních služeb mely vést konkrétně k zajištění:

- „realizace práv a občana na poskytování sociální služby se zohledněním lidsko-právního a nediskriminačního přístupu a s důrazem na respektování lidské důstojnosti,
- dostupnosti sociálních služeb v souladu s potřebami cílových skupin a komunity,
- rozvoje sociálních služeb dostupných pro osoby v segregovaných lokalitách s přítomností koncentrované a generačně reprodukováné chudoby,
- zvýšení dostupnosti komunitních sociálních služeb s důrazem na rozvoj sociálních služeb pro rodinu, která se stará o svého člena, odkázaného na pomoc jiné osoby při sebeobsluze,
- deinstitucionalizace sociálních služeb,
- prosazení principu integrované dlouhodobé zdravotně-sociální péče,
- zavedení systému a zajištění posouzení podmínek kvality poskytovaných sociálních služeb“.<sup>135</sup>

Z tohoto výčtu je patrné, že hlavním cílem je zvýšení dostupnosti sociálních služeb na Slovensku, zejména na úrovni komunity. Skutečnost, že sociální služby nejsou poskytovány v přirozeném (komunitním, domácím) prostředí ve všech případech, kdy by to bylo potřeba, vede k otázkám okolo efektivity poskytované péče a smysluplnosti vynakládání finančních prostředků na poskytování této péče.

Dalším významným tématem zmíněným v tomto dokumentu je také požadavek zvyšování kvality poskytovaných sociálních služeb. SWOT analýza provedená pracovní skupinou pro přípravu výše uvedeného dokumentu v této souvislosti označila úroveň vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň sociálních služeb a finanční ohodnocení výkonu jejich práce stejně jako systém supervize v sociálních službách za slabé stránky celého systému. Ohrožením tohoto systému je pak nedostatečná meziresortní spolupráce, mimo jiné také s rezortem školství, zdravotnictví, což přímo souvisí s fungováním systému podpory rodin s dětmi.<sup>136</sup>

Často skloňovaným tématem je integrace Romů. Navzdory mnoha opatřením (například *Stratégia SR pre integráciu Rómov do roku 2020* či akční plány na začleňování romské populace) je Slovenská republika opakovaně vystavována kritice související s životními podmínkami romských

<sup>135</sup> *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020*. Bratislava: MPSVR SR, 2014. Str. 4.

<sup>136</sup> *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020*. Bratislava: MPSVR SR, 2014. Str. 24-26.

rodin žijících v tzv. sociálně vyloučených lokalitách. Tyto lokality jsou charakteristické jednak určitou *časoprostorovou exkluzí*,<sup>137</sup> dále však také nevyhovujícími hygienickými podmínkami a zvláště vysokou koncentrací sociálně-patologických jevů. Úroveň bydlení v mnoha těchto lokalitách navíc neposkytuje dětem dostatečné podmínky pro přípravu do školy.

Na druhou stranu lze považovat za úspěch rodinné politiky na Slovensku instituci tzv. profesionální rodiny. Ta poskytuje dětem, o něž se nemohou či nechtějí postarat vlastní rodiče, jak péči odborníků, tak atmosféru rodiny.<sup>138</sup>

Plánování sociálních služeb v oblasti podpory rodin s dětmi by podle tohoto dokumentu mělo počítat také s některými sociodemografickými změnami na Slovensku.

### *SRN/ BAVORSKO*

---

Síť sociálních služeb se v SRN vyznačuje vysokým podílem neziskových poskytovatelů, rozvojem služeb pro děti, dobře vystavěným systémem pomoci pro seniory opět s významným podílem neziskových organizací a stoupajícím podílem komerčních poskytovatelů. Omezená role státu v oblasti sociálních služeb způsobuje větší zainteresovanost jednotlivých zemí a komun. Na základě principu subsidiarity jsou upřednostňovány neziskové organizace, které jsou převážně financovány v rámci veřejného systému.

Privilegované postavení mezi poskytovateli sociálních služeb v SRN má šest velkých neziskových organizací, které zajišťují v SRN tři čtvrtiny sociálních služeb, jde především o některá zařízení pro děti, ambulantní služby, domovy pro seniory, domovy s pečovatelskou službou a nemocnice.<sup>139</sup> Jde například o Caritas, Diakonii, Židovskou asociaci sociální péče nebo Červený kříž. Tyto organizace jsou významným zaměstnavatelem v sociálních službách a zastřešují další poskytovatele.

Aktuálním trendem v sociálních službách je podpora ambulantní a částečně stacionární péče s ohledem na rodinu a její soudržnost.<sup>140</sup> Sociální služby jsou dle zákoníku sociálního zabezpečení<sup>141</sup> poskytovány v zařízeních:

---

<sup>137</sup> Například RŮŽIČKA. *Časoprostorové a infrastrukturní aspekty procesu sociální exkluze*. In. Sociologický časopis, 2011, Vol. 47, No. 2.

<sup>138</sup> Zdroj: [http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/profesionalne-rodiny.html?page\\_id=12846](http://www.upsvar.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/profesionalne-rodiny.html?page_id=12846) [cit. 2014-12-16].

<sup>139</sup> BPB, 2014.

<sup>140</sup> § 3, SGB XI.

- ambulantních
- částečně stacionárních
- stacionárních

Moderní rodinná politika v Německu se má opírat o koncept partnerství (PARTNERSCHAFTLICHKEIT), které má posílit se novela zákona o rodičovském příspěvku a rodičovské dovolené (BUNDESELTERNGELD- UND ELTERNZEITGESETZ – BEEG). Plánované transformace systému cílí na proměnu „kultury“ na trhu práce v Německu. Výsledkem má být posílení participace mužů na péči o rodinu a domácnost, a současně podpora širšího zapojení žen na trhu práce. Pozice mužů a žen by se tedy měly v obou sférách života postupně vyrovnávat. Reforma dosavadní úpravy příslušné legislativy je veřejností, podle výzkumů,<sup>142</sup> převážně kladně hodnocena a přijímána. Tyto změny apelují dále také na zařízení péče o předškolní děti, která mají umožnit tak rodičům skloubení pracovního a rodinného života. Spolková vláda se snaží umožnit rodičům přístup k různorodé nabídce služeb péče, tak aby měli širokou možnost volby. Ústředním zákonem, který upravuje tuto oblast je Zákon na podporu dětí (KINDERFÖRDERUNGSGESETZ).<sup>143</sup> Zákon obsahuje například ustanovení týkající se zvýšení kapacity některých zařízení či právního nároku na umístění do veřejného zařízení péče pro děti od jednoho do tří let.

Dne 15. října 2014 přijala vláda návrh zákona k lepšímu sladění rodiny, péče a zaměstnání (ENTWURF EINES GESETZES ZUR BESSEREN VEREINBARKEIT VON FAMILIE, PFLEGE UND BERUF). Tento zákon se stane účinným 1. ledna 2015. Snaží se dále rozvíjet a sjednocovat opatření podporující sladění pracovního a rodinného života.

Tyto úpravy jsou nezbytné mimo jiné také vzhledem k tomu, že v SRN je v současné době přibližně 2,63 mil. lidí, kteří vyžadují péči jiné osoby, což v množství případů znamená, že o ně pečuje někdo z příbuzných přímo v jejich domácnosti.<sup>144</sup> Vzhledem k demografickému vývoji, který naznačuje, že se lidé budou dožívat stále vyššího věku, lze očekávat, že tyto případy budou dále přibývat. Reakcí na tuto skutečnost je chystaný zákon. Ten se skládá ze tří hlavních pilířů.<sup>145</sup>

- a) 10 denní dovolená v akutních případech s náhradou mzdy

---

<sup>141</sup> SGB XI.

<sup>142</sup> BMFSFJ, 2014a.

<sup>143</sup> KiföG, 2008.

<sup>144</sup> BMFSFJ, 2014e.

<sup>145</sup> BMFSFJ, 2014e.

- b) šesti měsíční doba na péči (PFLEGEZEIT) s bezúročnou půjčkou a právním nárokem
- c) čas na péči v rodině (FAMILIENPFLEGEZEIT) s bezúročnou půjčkou a právním nárokem

V prvním případě mohou zaměstnanci, kteří potřebují čas na zorganizování jejich nové životní situace v souvislosti s péčí o osobu blízkou, uplatnit svůj nárok na krátkodobé volno (do deseti dnů) a finanční podporu při ošetřování člena rodiny. Jedná se o náhradu mzdy, která do značné míry nahrazuje ztrátu výdělku během tohoto období. Náklady mají být pokryty z pojištění pro případ odkázanosti (PFLEGEVERSICHERUNG). O dávku je třeba požádat neodkladně u zdravotní pojišťovny (ošetřovaného) a nárok doložit lékařským potvrzením.

V druhém případě je cílem pomoc zaměstnancům, kteří se rozhodnou až na šest měsíců částečně či úplně uvolnit ze zaměstnání kvůli péči o příbuzného. Tito zaměstnanci mají nárok na podporu prostřednictvím bezúročné půjčky. Tato půjčka slouží k lepšímu zajištění živobytí a bude o ni možné požádat u Spolkového úřadu pro rodinné a občanské záležitosti (BUNDESAMT FÜR FAMILIE UND ZIVILGESELLSCHAFTLICHE AUFGABEN).

V posledním případě mají na bezúročnou půjčku nárok také ti, kteří jsou z práce uvolnění podle zákona o době na péči o rodinu (FAMILIENPFLEGEZEITGESETZ). Zaměstnanci a zaměstnankyně budou mít podle novely zákona možnost se uvolnit z práce až na 24 měsíců při zachování pracovní doby minimálně 15 hodin týdně, pokud pečují o osobu blízkou. V této době nemůže zaměstnavatel či zaměstnavatelka zaměstnance nebo zaměstnankyni propustit.<sup>146</sup>

Záměrem nového zákona je udržet zaměstnance a zaměstnankyně jako odbornou pracovní sílu v pracovním poměru, i když budou pečovat o osobu blízkou. Zároveň budou zaměstnavatelé a zaměstnavatelky ušetřeni správních poplatků, které jim při současné úpravě vznikají. Nastavení hlášení lhůt doby péče pak dále také umožní zaměstnavatelským subjektům personální plánování.<sup>147</sup>

Také Bavorsko se snaží být zemí, která je přátelská rodině (FAMILIENFREUNDLICH). V roce 2013 investovalo 7,8 Miliard EUR do posílení komun a 3 miliardy EUR byly určeny na rozvoj péče o děti – nové místa v zařízeních, provozní náklady, navyšování kvality služeb apod.<sup>148</sup> I Bavorsko se potýká se snižující se porodností a stárnutím populace. Ani vysoké investice jak na zemské, tak na spolkové úrovni však nevedou zatím k navýšení porodnosti.<sup>149</sup>

---

<sup>146</sup> BMFSFJ, 2014e.

<sup>147</sup> BMFSFJ, 2014e.

<sup>148</sup> BS, 2014.

<sup>149</sup> Breuer, 2013.

## Shrnutí

Záměrem změn, které jsou zaváděny nebo plánovány v systémech podpory rodin s dětmi, je ve všech třech komparovaných zemích zejména posílení participace rodin, komunit, obcí, případně vyšších správních celků jakými jsou provincie, kraje či spolkové země na podpoře rodin s dětmi a na řešení problémů, s nimiž se rodiny a děti potýkají. Tato snaha je v souladu s tzv. principem subsidiarity, jehož účelem je:

- zvýšení efektivity poskytované služby
- posílení rodinné soudržnosti
- posílení komunitní spoluzodpovědnosti
- zvýšení efektivity vynakládaných finančních prostředků
- prevence vzniku „závislosti“ na poskytované sociální službě
- snížení byrokracie

Jednotlivé země se různí v tom, který účel z výše uvedených více akcentují. Nizozemí nejvíce ze všech zemí zdůrazňuje nutnost zvýšení efektivity vynakládaných finančních prostředků, respektive snížení nákladů, posílení nezávislosti uživatele služby, posílení komunitní spoluzodpovědnosti a snížení byrokracie. Na Slovensku a v SRN, Bavorsku je zase více vyzdvihována nutnost posílení rodinné soudržnosti, zejména s ohledem na očekávané sociodemografické změny, jako je např. stárnutí populace, které s sebou přinese nutnost lepšího zajištění možností péče o nemohoucího člena rodiny jeho příbuzným přímo v domácím prostředí. SRN přitom podniká v oblasti příprav na stárnutí populace poměrně rozsáhlá opatření.

## **Systém financování (role veřejné správy, spoluúčast rodiny na hrazení služby)**

Sociální služby jsou ve všech srovnávaných zemích financovány z více zdrojů. V této kapitole je nabízen vhled do toho, jak se na financování služeb podíl veřejné finance a jak finance rodiny, která službu využívá.

### **N I Z O Z E M Í**

---

V Nizozemí tak jako v mnoha jiných zemích funguje systém povinného sociálního pojištění. Tyto finance slouží mimo jiné na hrazení dávek podporujících rodiny s dětmi. Co se týče služeb, Nizozemí postupně přechází od modelu subvence organizací a současného vymezování jejich úkolů k modelu financování dílčích projektů. Sociální služby jsou hrazeny nejčastěji z veřejných zdrojů. Z okruhu služeb na podporu rodin s dětmi jsou univerzální služby a preventivní služby financovány obcemi, zatímco specializované služby kraji.

Většina sociálních služeb v Nizozemí je poskytována soukromými organizacemi. Tito poskytovatelé jsou nicméně do značné míry služby podporováni státem, provinciemi nebo obcemi, často až do sta procent nákladů.

V Nizozemí je však usilováno také o to, aby uživatelé přispívali na krytí části nákladů za poskytnutou službu z vlastních zdrojů. Záměrem tohoto úsilí je vytvoření opatření proti nadužívání služeb. Uživatel služby může získat určité příspěvky na poskytovanou službu od obce. Tyto příspěvky:

- a) nejsou vypláceny v hotovosti, nelze je tedy zneužít pro jiné než sociální účely, poskytovatele služby zajišťuje v tomto případě sama obec, v praxi se jedná asi o 85 % případů,
- b) čerpá uživatel služby, který si sám vybírá poskytovatele a stará se o uhrazení služby z příspěvku, který dostal. Jedná se o administrativně velmi náročný proces vyžadující znalost systému. Rizikem je překročení limitu, který může uživatel služby čerpat. Proto je tato varianta využívána mnohem méně.<sup>150</sup>

---

<sup>150</sup> Zdroj: Informace z diskuse s Nizozemskými pracovníky BJZ na konferenci *Mezinárodní spolupráce oblastí sociálně-právní ochrany*, která se konala 16. 10. 2014 v Kulturním domě Elektra v Luhačovicích.

## SLOVENSKO

---

Sociální systém na Slovensku je financován především z následujících zdrojů:<sup>151</sup>

- a) Systém sociálního pojištění. Z tohoto zdroje je hrazena naprostá většina služeb a dávek. Každý obyvatel Slovenska je povinen přispívat do tohoto systému. Systém sociálního pojištění vychází z principu solidarity, ale i odpovědnosti jedince za sebe samého, participace pojištěného a individuální zásluhovosti. Systém sociálního zabezpečení přitom zahrnuje pět samostatných systémů:

- pojištění v nemoci (NEMOCENSKÉ POISTENIE)
- důchodové pojištění – starobní a invalidní (DÔCHODKOVÉ POISTENIE – STAROBNÉ POISTENIE A INVALIDNÉ POISTENIEVÉ POJIŠTĚNÍ – STAROBNÍ A INVALIDNÍ)
- úrazové pojištění (ÚRAZOVÉ POISTENIE)
- garanční pojištění (GARANČNÉ POISTENIE)
- pojištění v nezaměstnanosti (POISTENIE V NEZAMESTNANOSTI)<sup>152</sup>

- b) Obce a vyšší územní celky. Z rozpočtů obcí a vyšších územních celků je financován jednak chod neveřejných poskytovatelů sociálních služeb (pokud obec či vyšší územní celek financuje 50 % nákladů na provoz sociální služby či více, považuje se tento poskytovatel sociální služby za veřejného, dále však i některé dávky, například *příspěvek na podporu úpravy rodinných poměrů dítěte* nebo *příspěvek na vyživované dítě*. Smyslem tohoto opatření je zvýšit motivaci obce na vyřešení tíživé situace rodiny, ale i její snahu předcházet vzniku takových situací.<sup>153</sup> Co se druhu sociálních služeb týče, obce financují poskytování sociální služby v nízkoprahovém denním centru pro děti a rodinu a pomoc při osobní péči o dítě a

---

<sup>151</sup> Uvedeny jsou pouze hlavní zdroje dle § 71 zákona č. 448/2008, o sociálních službách.

<sup>152</sup> § 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálním poistení v znení neskorších predpisov.

<sup>153</sup> Například v případě *příspěvku na podporu úpravy rodinných poměrů dítěte* platí, že obec, na jejímž území má dítě umístěné do dětského domova obvyklé bydliště, vyčlení ze svého rozpočtu finanční prostředky na úpravu a obnovu rodinných poměrů dítěte včetně bytových poměrů a sociálních poměrů rodičů. Pokud obec pochybuje o účelném využití prostředků rodiči dítěte, může použít tyto prostředky na hledání vhodné osoby, které by bylo možné svěřit dítě do péče. Způsob použití vyčleněných finančních prostředků na úpravu a obnovu rodinných poměrů dítěte určuje obec. Pokud se ani po roce nepodaří vyřešit nepříznivou situaci rodičů dítěte a dítěti není ani nalezena náhradní rodina, poskytuje obec na účet dítěte měsíčně prostředky na tvorbu jeho životních úspor. Pro nakládání s těmito úsporami je poté nutný souhlas soudu.



- c) podporu sladování rodinného život a pracovního života. Vyšší územní celky pak financují provoz zařízení dočasné péče o dítě.<sup>154</sup>
- d) Klient sociální služby. V případě poskytování některých služeb se na jejich hrazení podílí klient služby, event. zákonný zástupce klienta. Přitom však platí, že u veřejného poskytovatele sociální služby a neveřejného poskytovatele, který neposkytuje službu s cílem dosáhnout zisk, nemůže výše poplatku klienta přesáhnout náklady. Klient může hradit plnou nebo částečnou cenu poskytované služby, v závislosti na tom, jaká část životního minima mu po odečtení poplatků za službu zůstane. Prostředky klienta se však mohou posuzovat společně s prostředky jiných fyzických osob, s nimiž hospodaří. Slovenská legislativa určuje také povinnost rodičů financovat náklady na poskytnuté služby za děti a stejně tak povinnost dětí financovat služby poskytované jejich rodičům.<sup>155</sup>

## SRN/ BAVORSKO

Na financování systému podpory rodin s dětmi se v SRN podílí:

- a) Systém sociálního zabezpečení, který pojišťuje proti nejrůznějším rizikům jako je např. nemoc, potřeba péče jiné osoby, pracovní úraz, nezaměstnanost, věk či smrt blízkého. Systém sociálního pojištění má v SRN pět odvětví:

- nemocenské pojištění (KRANKENVERSICHERUNG)
- úrazové pojištění (UNFALLVERSICHERUNG)
- důchodové pojištění (RENTENVERSICHERUNG)
- pojištění pro případ odkázanosti na péči jiné osoby (PFLEGEVERSICHERUNG)
- pojištění v případě nezaměstnanosti (ARBEITSLOSENVERSICHERUNG)

Sociální služby jsou tak financovány především z příspěvků na pojištění, tj. od zaměstnanců a zaměstnavatelů, případně z daní. SRN je specifická tím, že zde od roku 1995 existuje pojištění pro případ odkázanosti (PFLEGEVERSICHERUNG), které je upraveno v jedenácté knize zákoníku sociálního zabezpečení.<sup>156</sup> Jedná se o specifické veřejné povinné pojištění nákladů spojených se spotřebou sociální péče. Zřizovateli pojištění jsou sociální pojišťovny (PFLEGEKASSEN). Hlavním úkolem pojištění

<sup>154</sup> § 75 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

<sup>155</sup> § 72 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

<sup>156</sup> SGB XI.

pro případ odkázanosti je poskytování pomoci osobám, které jsou kvůli závažnému onemocnění odkázány na péči jiné osoby. Služby pojištění pro případ odkázanosti lze rozdělit na: služby domácí péče nebo stacionární péče. Mezi financovatele patří:

- a) Federace, jednotlivé spolkové země a nadregionální subjekty. Stát a spolkové země financují služby ze svých rozpočtů. Sdružení obcí pak financují své náklady z velké části z poplatků svých členských měst a obcí.
- b) Komuny. Komuny financují sociální služby převážně z vlastních zdrojů. Finance získávají z daní a přidělů spolkové země, příp. z příspěvků a poplatků.
- c) Nestátní subjekty. Nestátní subjekty financují svůj provoz a služby ze svých prostředků, které získávají ve formě dotací, příspěvků, darů nebo na základě smluv o poskytování pomoci. V případě dotací se ovšem na úhradě opět spolupodílí státní subjekty. Církevní organizace (jako je např. Diakonie nebo Caritas) jsou financovány také z církevních daní (tzv. KIRCHENSTEUERN).
- d) Občané. Sociální služby jsou v SRN placené. Pokud však občan nemá na služby prokazatelně vlastní prostředky, přechází povinnost její úhrady pomocí mechanismů sociálního zabezpečení na stát, resp. na obce či komuny.

## Shrnutí

Finanční prostředky na dávky na podporu rodin s dětmi jsou ve všech komparovaných zemích čerpány především ze zdrojů sociálních pojišťoven. Navzdory tomu, že Nizozemí zavádí některé změny směřující k odklonu od sociálního státu, přetrvává i zde, stejně jako na Slovensku a v SRN, systém povinného sociálního pojištění. Jednotlivé země se nicméně značně odlišují v množství dávek a možnostech jejich čerpání se. Z tohoto hlediska lze za podstatně štedřejší stát považovat Slovensko a SRN.

Na druhou stranu v Nizozemí existuje širší spektrum služeb, které jsou velmi snadno dostupné rodinám s dětmi. Cílem posilování dostupnosti služeb je přitom mimo jiné právě prevence vzniku situace, kdy bude rodina potřebovat na zajištění svých potřeb nějaké dávky. Důležitou roli v posílení dostupnosti služeb hraje v Nizozemí Centrum pro mládež a rodinu.

Tak jako dávky jsou i služby v mnoha případech hrazeny z veřejných zdrojů. Ve všech komparovaných zemích je však v této věci patrná tendence přenášet odpovědnost za tuto věc na

obce eventuálně vyšší správní celky (provincie, kraje, spolkové země). Cílem tohoto trendu je posílení motivace obcí a vyšších správních celků k participaci na řešení problémů rodin s dětmi. Posílení úsilí na vyřešení problému a zamezení nadužívání služby lze zajistit také přesunutím (části) nákladů na poskytování služby přímo na jejího uživatele. Ve všech komparovaných zemích existuje nicméně možnost je získat, po splnění určitých kritérií, příspěvek na hrazení poskytované služby. V některých zemích může tento příspěvek krýt až sto procent nákladů.<sup>157</sup>

---

<sup>157</sup> To se týká například služby denní péče v SRN.

## Závěrečné shrnutí hlavních poznatků

Cílem této studie bylo porovnat systémy podpory rodin s dětmi ve třech vybraných zemích EU, Nizozemí, Slovensku a SRN, eventuálně Bavorsku, jako zástupcem spolkových zemí. Předmětem komparace přitom měly být východiska jednotlivých systémů, okruh nároků rodin s dětmi na poskytování služeb, dávek apod., analýza situace rodiny, za níž nárok na podporu vzniká, definice subjektů, které systémech jednotlivých zemí rozhodují o přiznání a zajištění nároků rodin s dětmi a konečně systém financování podpory rodin s dětmi na podporu. Co se týče služeb poskytovaných rodinám s dětmi, byla dále také věnována pozornost podmínkám poskytování služby, síti poskytovaných služeb a plánování služeb. Komparace přitom zohlednila především samotné legislativní ukotvení systémů, méně pak praxi.

Komparace odhalila některé podobnosti v systémech, ale i významné odlišnosti. Za největší přínos však lze považovat seznámení s některými odlišnými prostředky na podporu rodin s dětmi, a to jak v podobě služeb, tak v podobě dávek či legislativní opatření. Tyto prostředky jsou uvedeny na konci tohoto závěrečného shrnutí. Jejich výčet není vyčerpávající, jedná se pouze o přehled nejzásadnějších či nejzajímavějších prostředků na podporu rodin a s dětmi uplatňovaných v jednotlivých komparovaných zemích.

### *Hlavní podobnosti systémů*

Hlavní podobnosti mezi systémy byly zjištěny v oblasti financování systému, zejména pak dávek na podporu rodin s dětmi, které jsou až na několik výjimek hrazeny ze zdrojů sociálních pojišťoven. Podstatnou společnou charakteristikou tedy je systém povinného sociálního pojištění, ale i princip společenské spoluzodpovědnosti a solidarity. Je tedy zřejmé, že všechny země lze považovat za sociální státy. Ve všech zemích tedy existuje určité základní okruh služeb, dávek a dalších forem podpory pro rodiny s dětmi.

Ve vztahu ke službám, všechny státy vymezují skupinu služeb určenou speciálně na podporu rodin s dětmi. Samotný nárok na službu ale i druhy služeb na podporu rodin s dětmi jsou však v jednotlivých zemích poněkud odlišné, viz dále.

Co se týče dávek, systémy se shodují v poskytování dávek mateřské a dále v poskytování všeobecného přídatku na dítě určeného všem rodinám bez ohledu na výši příjmů a dále také

v poskytování doplňujícího přídatku na dítě, který je poskytován pouze rodinám, jejichž příjmy či hodnota majetku nepřekračují určitou hranici.

Ohledně dalších forem podpory se státy shodují v možnosti čerpat rodičovskou dovolenou. Její délka a skutečnost, zda je či není doplněna rodičovským příspěvkem, se však různí.

Systémy jednotlivých porovnávaných zemí se už méně shodují v tom, který subjekt rozhoduje o přiznání nároku na podporu a který jej zajišťuje. V každé ze zemí existuje pro účel přiznání nároku na podporu a kontroly splnění požadavků na její získání určitý veřejný subjekt, zejména co se systému dávek týče, lze spatřit v systému Nizozemí a SRN oproti Slovensku určitou rozdílnost. Zatímco na Slovensku má správu nad takřka veškerými nároky na dávky Úřad práce, sociálních věcí a rodiny, v Nizozemí a SRN je často potřeba obracet se na různé úřady podle toho, o jakou dávku se jedná. To s sebou může nést mnohá úskalí včetně obtížnější kontroly toho, jaké dávky už rodiny pobírá.

Jednotlivé porovnávané systémy jsou si podobné v tom, jaká je právní povaha subjektů, které mohou poskytovat sociální služby. V zásadě lze říci, že ve všech systémech mohou mimo veřejných poskytovatelů působit také neveřejní neziskoví poskytovatelé a soukromí poskytovatelé, kteří provozují službu za účelem zisku.

Služby ve všech třech zemích podléhají určité kontrole veřejných orgánů. Předmětem kontroly je přitom zejména úroveň poskytování služeb, kvalifikace týmu pracovníků a vhodnost budovy, v níž je služba poskytována. Na Slovensku byly za tímto účelem stanoveny Podmínky kvality poskytování sociální služby, které jsou včleněny přímo klíčového zákona této oblasti, zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

Systémy se shodují také v kvalifikačních předpokladech kladených na pracovníky služeb. Ty se týkají zejména oboru studia, dosaženého stupně vzdělání, délky praxe v oboru a dalšího průběžného doplňování vzdělání v oboru, například formou kurzů, vědecké práce a publikační činnosti, lektorství či reflexe vlastní praxe. Nezbytnými podmínkami jsou vždy také trestní bezúhonnost a duševní zdraví. Existují nicméně také určité pozice, na něž nejsou kladeny tak vysoké nároky. To se týká například osob poskytujících službu denní péče v SRN, o čemž se ještě zmíníme dále.

Významným tématem ve všech komparovaných zemích je zejména úsilí o plánování služeb na co nejnížší úrovni, obcí a komunit a zejména posílení participace obcí, komunit ale i rodin na řešení jejich problému. Cílem těchto opatření je zjištění dostupnosti služeb, zvýšení efektivity poskytovaných služeb, posílení rodinné soudržnosti, posílení komunitní spoluzodpovědnosti, zvýšení

efektivity vynakládaných finančních prostředků, prevence vzniku „závislosti“ na poskytované sociální službě a snížení byrokracie.

### *Zásadní odlišnosti systémů*

Navzdory tomu, že v politikách všech tří zemí jsou zřejmé určité prvky sociálního státu, neznamená to, že jsou jednotlivé systémy stejně štedré. V této věci se významně odlišuje Nizozemí, které je na rozdíl od Slovenska a SRN podstatně méně rozdávající. Nizozemí se snaží suplovat svůj „úsporný režim“ snahou o maximální dostupnost co nejširší škály služeb a to až na úroveň každé obce v Nizozemí. Děje se tak prostřednictvím Center pro mládež a rodinu, které působí v každé obci a jejichž smyslem je zamezit eskalaci problému dříve, než bude potřeba řešit jej finančně náročnějšími službami, ale i dávkami případně odebráním dětí a péčí o ně v náhradním prostředí. Slovensko a SRN naproti tomu investuje množství financí do dávek. Z definic těchto dávek je přitom patrné, že jejich zásadním účelem je na Slovensku podpora rodin s dětmi, které jsou zde pravděpodobně více ohroženy nedostatkem, zatímco v SRN mají sloužit spíše na podporu vzdělání, eliminaci znevýhodnění matek na trhu práce a otců v rodině.

Zásadním rozdílem je pak úroveň opatření na sladování rodinného a pracovního života, která je v Nizozemí a v SRN podstatně propracovanější, než na Slovensku. Jak v Nizozemí, tak v SRN totiž existují široké možnosti péče o předškolní děti mladší tří let a současně je zde podporována práce na zkrácený úvazek.

Zatímco Nizozemí a Slovensko uplatňuje povinnou registraci poskytovatelů služeb na podporu rodin s dětmi, tak v SRN je naproti tomu povinné uzavření smlouvy se sociální pojišťovnou. Sociální pojišťovny jsou totiž zřizovateli zákonného pojištění, z jehož zdrojů je poskytování služeb hrazeno především. V případě Slovenska jsou udělovatelům registrace příslušné kraje, což krajům usnadňuje plánování služeb „na míru“ svým potřebám.

### *Omezení komparace*

Určité omezení komparace lze spatřovat, jak již bylo uvedeno v kapitole věnující se metodologii zpracování této studie, v odlišném pojetí termínu služba pro rodinu a děti v jednotlivých zemích. Zatímco například SRN chápe tento pojem poměrně dost široce, když mezi služby zahrnuje také péči o předškolní děti, na Slovensku jsou služby pro rodiny s dětmi zahrnuty do služeb sociálních.

Vymezení služeb na podporu rodin s dětmi je tedy na Slovensku naprosto jasné, což v SRN rozhodně neplatí. Podobně i v Nizozemí existuje jasná definice služeb na podporu rodin s dětmi, ačkoliv zde není operováno s pojmem „sociální služba“. Tato skutečnost vedla v některých bodech k poněkud obtížné definice stavu služeb v SRN, poněvadž chyběla jasná hranice toho, jakou službu ještě do komparace zahrnout a jakou už nikoliv.

Dalším omezením byla přirozeně omezená možnost komparovat některé informace. Tento problém se týkal zejména Nizozemí, jehož systém se v některých aspektech velmi odlišuje od struktury systému na Slovensku a v SRN. Různé prvky systému na podporu rodin s dětmi v Nizozemí vystupují v naprosto odlišných kontextech než v systémech na Slovensku a v SRN. Zde existuje určité slabé místo komparace, jímž je neustálý balanc mezi „zdravým“ zobecňováním a bagatelizací. Každé zobecňování ji přitom do jisté míry produkuje.

### *Přehled vybraných prostředků na podporu rodin s dětmi*

---

#### ***Nizozemí: Nízkoprahová Centra pro mládež a rodinu jako místa přirozeného kontaktu rodin a dětí s odborníky***

V rámci preventivních služeb hrají v Nizozemí klíčovou úlohu při podpoře rodin s dětmi nízkoprahová Centra pro mládež a rodinu, která se nacházejí v naprosté většině obcí. V nich jsou zřizována na místech, kam rodiče a děti běžně docházejí, například při školách či zařízeních pro trávení volného času dětí. Jejich snadná dostupnost tedy významně napomáhá prevenci ohrožení rodin a dětí. Centra pro mládež a rodinu sdružují pracovníky různých typů pomáhajících profesí (pediatři, psychologové, vychovatelé, výchovní poradci, pedagogové apod.). Mají zde také centra i pobočky různé sociální služby. Centra pro mládež a rodinu tak mohou poskytovat tyto služby: zdravotní péči dětského lékaře, poradenství (rodinné, partnerské, výchovné), programy včasné intervence, jejichž účelem je včasné odhalení například poruch chování, a poskytnutí pomoci v době, kdy problém dosud neeskaloval. Centra pro mládež a rodinu nabízejí také kurzy, například pro rodiče imigranty, či aktivity na podporu trávení volného času rodičů s dětmi, jako jsou hudební večery, organizace komunitních aktivit apod.

---

***Nizozemí: Sociální pracovník v roli case managera s podporou T-shape teamů***

V případě, že se rodina potýká se složitějšími problémy, je odkázána na pracovníka Agentury péče o mládež, která sídlí v každé z 12 provincií a 3 městských oblastí. Tento pracovník se stane tzv. case managerem rodiny. Jeho úkolem je být v kontaktu s rodinou, posuzovat její potřeby a následně jí zprostředkovávat péči specializovaných služeb. Úkolem case managera je tak zorganizovat rodině balík pomoci na míru. Case manager je ten, kdo se zabývá organizační stránkou řešení klientova problému. Klient má v rukou řeší. Case manager vytvoří pomáhající síť kolem klienta, ale do styku s klientem přichází pouze on sám. Je tím, kdo komunikuje s ostatními odborníky, ale informace klientovi předává on sám. Tím se snižuje sociální tlak na klienta. Odborníci kolem case managera tvoří tzv. T-shape team, který je case managerovi k dispozici, když potřebuje odbornou radu. Rozhodnutí však provádí case manager.

---

***Nizozemí: Podpora přítomnosti otce u dítěte v prvních dnech života***

Nizozemí se snaží podporovat snahu otců strávit se svým novorozeným dítětem a svou partnerkou první dny po porodu. Proto zde má každý pracující otec nárok na dovolenou při narození dítěte a na dávku v otcovství. Délka této dovolené je dva dny od porodu dítěte. Dávka dosahuje výše 100 % denní mzdy otce.

---

***Slovensko: Praxe vyplácení dávek prostřednictvím zvláštního příjemce***

Pokud Úřad práce, sociálních věcí a rodiny, který rozhoduje o přiznání nároku rodiny na dávky, shledá, že dávky nejsou využívány ke svému účelu, může vydat rozhodnutí o vyplácení dávek prostřednictvím tzv. zvláštního příjemce. Úřad práce, sociálních věcí a rodiny smí také určit zvláštního příjemce v případě, že dítě spáchalo přestupek, bylo dítěti nebo rodiči dítěte uloženo výchovné opatření, oprávněná osoba je příjemcem dávky v hmotné nouzi, se oprávněné osobě poskytují i jiné dávky prostřednictvím zvláštního příjemce. Zvláštním příjemcem je obec, popřípadě jiná osoba, kterou určí úřad. Zvláštní příjemce zajišťuje účelné využití rodičovského příspěvku a to tak dlouho, dokud úřad nerozhodne, že pominuly důvody pro určení zvláštního příjemce.



---

***Slovensko: Příspěvek rodičům, kterým se současně narodili tři nebo více dětí a kterým se v průběhu dvou let opakovaně narodila dvojčata***

Prostřednictvím této dávky pomáhá stát rodinám pokrýt zvýšené výdaje na péči o více současně narozených dětí nebo o dvojce dvojčata narozená v průběhu dvou let. Výše příspěvku činila v roce 2014 110,36 €. Příspěvek se poskytuje na každé dítě jedenkrát za rok. Podmínkou je řádná péče o děti a trvalý pobyt rodiče a dětí na území SR. Nárok nevzniká, pokud je o dítě/děti pečováno celoročně v ústavním zařízení nebo pokud existuje důvod pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy.

---

***Slovensko: Příspěvek na podporu úpravy rodinných poměrů dítěte***

Účelem tohoto příspěvku je poskytnout rodiči prostředky na zachování vztahů mezi ním a dítětem v případě, že bylo dítě odebráno z péče rodiče. Konkrétně se jedná o příspěvek na dopravu a příspěvek na stravu. Příspěvek na dopravu slouží ke krytí nákladů na cestu rodiče do nového domova, kde je dítě. Rodič tam může zůstat s dítětem v kontaktu. Příspěvek na stravu je poskytován rodičům dítěte při návštěvách dítěte, které je jinak umístěno v ústavu či u profesionální rodiny, v domácnosti rodičů. Podmínkou nároku je zájem rodiče o úpravu rodinných, sociálních poměrů a zájem o dítě. Tyto dávky jsou hrazeny z rozpočtu obcí, které jsou tak motivovány k participaci na pomoci rodiči s vyřešením jeho nepříznivé situace. Obec, na jejímž území má dítě umístěné do dětského domova obvyklé bydliště, vyčlení ze svého rozpočtu finanční prostředky na úpravu a obnovu rodinných poměrů dítěte včetně bytových poměrů a sociálních poměrů rodičů. Pokud existují pochybnosti o zájmu rodiče o dítě nebo jeho možnostech péče o dítě, může obec použít tyto prostředky na hledání vhodné osoby, které by bylo možné svěřit dítě do péče. Způsob použití vyčleněných finančních prostředků na úpravu a obnovu rodinných poměrů dítěte určuje obec. Pokud se ani po roce nepodaří vyřešit nepříznivou situaci rodičů dítěte a dítěti není ani nalezena náhradní rodina, poskytuje obec na účet dítěte měsíčně prostředky na tvorbu jeho životních úspor.

---

***SRN/ Bavorsko: Služba denní péče poskytovaná předškolním dětem***

Služba denní péče o děti patří v SRN mezi tzv. služby doplňující rodinu. Jedná se o služby, které mohou být poskytovány i zcela fungujícím rodinám. Podmínkou jejich poskytování tedy není existence problému v rodině. Denní péče znamená dočasné opatrování dítěte u pečující osoby. Služba je poskytována buď v domě zákonného zástupce nebo u pečující osoby nazývané „denní matka“ či „denní otec“. Díky tomu je tato služba velice podobná běžné péči v rodině. Tato péče je postavena naroveň péči v běžných zařízeních péče o děti. Denní matky a denní otcové sice musí splnit některá kritéria pro výkon svého povolání, avšak ne tak náročná, jako jiní pedagogičtí pracovníci či pracovníci ve službách. Jedna osoba může pečovat až o pět dětí současně. Denní matky a otcové se mohou sdružovat do tzv. Center denní péče, na jejichž provoz už je však kladeno více nároků. Prostřednictvím denní péče je možné zajistit péči o děti předškolního věku, včetně dětí mladších tří let, daleko flexibilněji, než skrze zřizování jeslí a školek, které musí splňovat mnohem více podmínek na provoz.

---

***SRN/ Bavorsko: Podpora sladování rodinného a pracovního života***

V SRN je patrné velké úsilí o pomoc rodičům při sladování rodinného a pracovního života. Jedním z prostředků je dávka nazvaná Rodičovský příspěvek plus, který bude možné uplatnit od července 2015. Je určen pro rodiče, kteří chtějí nastoupit na částečný úvazek již během pobírání rodičovského příspěvku. Tento příspěvek podporuje rodiče v tom, aby se brzy vraceli na trh práce. Pokud totiž pracují na částečný úvazek nepřekračující 30 hodin týdně, nabízí jim tento příspěvek možnost prodloužení pobírání rodičovského příspěvku (až dvojnásobně). Rodičovský příspěvek je tedy v SRN možno čerpat i při práci nepřekračující určitý počet hodin v týdnu.

---

***SRN/ Bavorsko: Podpora účasti otce na výchově prostřednictvím rodičovského příspěvku***

Rodičovský příspěvek je v SRN poskytován nejdéle do 14 měsíce věku dítěte. Rodiče se však mohou v jeho pobírání střídat, to znamená, že střídavě jeden rodič pracuje, a druhý pečuje o dítě. Jeden rodič přitom smí pobírat příspěvek minimálně dva a maximálně dvanáct měsíců. Pobírat příspěvek mohou také rodiče současně, v tom případě se však zkracuje délka jeho poskytování.

---

***SRN/ Bavorsko: Podpora péče o nemohoucího člena rodiny jeho příbuznými v domácím prostředí – příprava na stárnutí populace***

SRN se připravuje na stárnutí populace a fakt, že stále více jeho obyvatel je odkázaných na pomoc druhých osob. Chystaná opatření, která vejdou v platnost v průběhu roku 2015, se přitom nevztahují jen na péči o staré lidi, ale též o dlouhodobě nemocné. Účelem těchto opatření má být podpora osob v péči o nemohoucího příbuzného, která se bude dít formou 10 denní dovolené s náhradou mzdy poskytované v akutních případech, tzv. Šesti měsíční doby na péči o příbuzného s bezúročnou půjčkou a tzv. Časem na péči v rodině s bezúročnou půjčkou. Cílem opatření je mimo jiné také podpora soudržnosti rodiny.

Tato studie, jak bylo uvedeno v jejím úvodu, nabízí především komparaci legislativních ukotvení systémů, méně pak samotné praxe. Zohlednění praxe by nicméně mohlo nabídnout celou řadu zajímavých zjištění. Za tímto účelem se jeví jako přínosná například analýza kazuistik obvyklých případů, s nimiž se pracovníci systému podpory rodin s dětmi v jednotlivých zemích setkávají.

## Přílohy

Podmínky kvality poskytování sociálních služeb na Slovensku:<sup>158</sup>

### A. PODMIENKY KVALITY POSKYTOVANEJ SOCIÁLNEJ SLUŽBY

| Podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby |                                                                                                                                                                                                                                                                           | Hodnotenie úrovne spracovania a plnenia | Maximálny počet bodov |
|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------|
| <b>I. Procedurálne</b>                          |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                         |                       |
| 1                                               | určenie postupov, spôsobov a podmienok (vrátane miesta a času) poskytovania sociálnej služby a aj jej rozsahu a formy                                                                                                                                                     |                                         | 5                     |
| 2                                               | určenie postupov a pravidiel na dosiahnutie účelu a odborného zamerania pri poskytovaní sociálnej služby prostredníctvom metód, techník a postupov sociálnej práce a zásad poskytovania sociálnej služby                                                                  |                                         | 5                     |
| 3                                               | určenie postupov a pravidiel na vypracovanie, hodnotenie a revízie individuálneho rozvojového plánu príjemateľa sociálnej služby alebo práce s príjemateľom sociálnej služby                                                                                              |                                         | 5                     |
| 4                                               | určenie postupov a pravidiel a preventívnych opatrení, aby nedochádzalo k porušovaniu základných ľudských práv a slobôd príjemateľa sociálnej služby a používaniu prostriedkov telesného obmedzenia a netelesného obmedzenia                                              |                                         | 5                     |
| 5                                               | určenie postupu pri uzatváraní zmluvy o poskytovaní sociálnej služby                                                                                                                                                                                                      |                                         | 5                     |
| 6                                               | poskytovanie informácií záujemcom o sociálnu službu a príjemateľom sociálnej služby v im zrozumiteľnej forme, podľa ich individuálnych potrieb, schopností a cieľov                                                                                                       |                                         | 5                     |
| 7                                               | určenie spôsobu podávania sťažností súvisiacej s poskytovaním sociálnej služby                                                                                                                                                                                            |                                         | 3                     |
| 8                                               | pomoc príjemateľovi sociálnej služby pri sprostredkovaní a využívaní inej sociálnej služby podľa jeho potrieb a schopností                                                                                                                                                |                                         | 3                     |
| 9                                               | určenie postupov a pravidiel na zisťovanie spokojnosti príjemateľov sociálnej služby so všetkými zložkami poskytovanej sociálnej služby (prostredie, starostlivosť, strava a pod.) a využívanie zistených skutočností pri zvyšovaní kvality poskytovanej sociálnej služby |                                         | 3                     |
| 10                                              | hodnotenie poskytovateľa sociálnej služby, či je spôsob poskytovania sociálnej služby v súlade s potrebami príjemateľa sociálnej služby a v súlade s cieľmi poskytovanej sociálnej služby                                                                                 |                                         | 3                     |
| <b>II. Personálne</b>                           |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                         |                       |
| 11                                              | určenie postupov, pravidiel a podmienok na prijímanie, zaškoľovanie, rozvoj ďalšieho vzdelávania a zvyšovanie odbornej spôsobilosti zamestnancov, ktoré sú v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi                                                             |                                         | 5                     |
| 12                                              | stanovenie štruktúry a počtu pracovných miest, kvalifikačných predpokladov na ich plnenie v súlade s § 84 s určením štruktúry, povinností a kompetencií jednotlivých zamestnancov; počet zamestnancov je primeraný počtu príjemateľov sociálnej služby a ich potrebám     |                                         | 5                     |
| 13                                              | určenie postupov a pravidiel na hodnotenie zamestnancov, ktoré zahŕňajú stanovenie osobných cieľov, úloh a potrebu ďalšieho vzdelávania a spôsob ich naplnenia                                                                                                            |                                         | 3                     |
| 14                                              | určenie systému ďalšieho vzdelávania zamestnancov a pravidiel pre výkon supervízie u poskytovateľa                                                                                                                                                                        |                                         | 3                     |

<sup>158</sup> Příloha č. 2 písm. A zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálních službách.

| III. Prevádzkové |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |     |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----|
| 15               | zabezpečenie prevádzkových podmienok (najmä bezbariérovosť, materiálne vybavenie, vybavenosť sociálnymi zariadeniami, svetelná a tepelná pohoda) zodpovedajúce kapacite, druhu poskytovanej sociálnej služby a potrebám prijímateľov sociálnej služby v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi                                                                                                                                                                |  | 5   |
| 16               | poskytovanie sociálnej služby v podmienkach, ktoré zachovávajú ľudskú dôstojnosť                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |  | 5   |
| 17               | určenie pravidiel, postupov a kompetencií pri vzniku a riešení zadaných havarijných a núdzových situácií                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  | 5   |
| 18               | stanovenie postupov a pravidiel na spracovávanie a zverejňovanie výročnej správy o činnosti a hospodárení, ktorá obsahuje ročnú účtovnú uzávierku a jej zhodnotenie, výrok audítora k ročnej uzávierke (ak bola audítorom overovaná), prehľad o príjmoch (výnosoch) a výdavkoch, členenie podľa zdrojov, úplný objem výdavkov (nákladov) v členení na priame poskytovanie sociálnej služby a na vlastnú činnosť (správu), stav a pohyb majetku a záväzkov poskytovateľa |  | 3   |
| 19               | určenie pravidiel prijímania darov                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  | 3   |
| 20               | určenie pravidiel hospodárenia s depozitmi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  | 3   |
| 21               | určenie postupov a pravidiel pri spracúvaní a zverejňovaní osobných údajov prijímateľa sociálnej služby,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  | 5   |
| 22               | určenie postupov, pravidiel a spôsobu spracúvania a vedenia evidencie dokumentácie o prijímateľovi sociálnej služby a jej archivácie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  | 3   |
| 23               | určenie spôsobu spracúvania a poskytovania informácií o poskytovanej sociálnej službe (informačná stratégia), ktoré sú dostupné verejnosti v prijateľnej forme (písomná podoba, audio alebo video záznam, internetová stránka) tak, aby boli dostupné aj pre osoby so špeciálnymi potrebami v oblasti komunikácie a porozumenia                                                                                                                                         |  | 5   |
| 24               | spracovanie rozpočtu na príslušný kalendárny rok, ktorý obsahuje najmä plánované výdavky a príjmy na zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb, ktoré zodpovedajú plánovanému rozsahu sociálnych služieb na príslušný kalendárny rok                                                                                                                                                                                                                                 |  | 5   |
| SPOLU            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  | 100 |

Tato analýza vznikla v rámci predem definovaného projektu "Kodifikace právní úpravy podpory rodin, náhradní rodinné péče a systému péče o ohrožené děti." Projekt je financován prostřednictvím finanční pomoci v rámci EHP fondů období 2009 –2014 z Programu CZ04 „Ohrožené děti a mládež“ a státního rozpočtu (reg. č. projektu: EHP-CZ04-PDP-1-001-01-2014).

## Seznam zdrojů

### ZDROJE K METODOLOGII KOMPARACE

---

GEISLER, Hana. MOURALOVÁ, Magdalena. Komparativní přístupy ve zkoumání veřejných politik. In.: *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Vydání 1. Praha: Karolinum, 2011. s. 170-193. ISBN 978-80-246-1865-4 (brož.).

KARLAS, Petr. Komparativní případová studie. In.: *Jak zkoumat politiku: kvalitní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Vydání 1. Praha: Portál, 2008. s. 62-91. ISBN 978-80-7367-385-7 (váz.).

### ZDROJE K SYSTÉMU PODPORY RODINY S DĚTMI V NIZOZEMÍ

---

*Answers for Business - finding your way in Dutch rules, permits and subsidies*. [cit. 2014-11-07]  
Dostupné z: <<http://www.answersforbusiness.nl/regulation/registration-childcare>>

BOSSCHER, Nynke. *The decentralisation and transformation of the Dutch youth care systém*, June 2014

*Centrum voor Jeugd en Gezin*. [cit.2014-12-10] Dostupné z: <<http://www.cjg.nl/>>

*De Inspectie Jeugdzorg*. [cit. 2014-12-22] Dostupné z: <<http://www.inspectiejeugdzorg.nl/>>

*De Sociale Verzekeringsbank*. [cit. 2014-12-01] Dostupné z: <<http://www.svb.nl/int/nl/index.jsp>>

*Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen*. [cit. 2014-11-05] Dostupné z:  
<<http://www.landelijkregisterkinderopvang.nl/pp/StartPagina.jsf>>

*Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálně-právní ochrany dětí ve Zlínském kraji, sborník, 2014.*

*Rijksoverheid.* [cit. 2014-12-01] Dostupné z: <<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verlof-en-vakantie/kortdurend-zorgverlof>>.

*State of Affairs of social security.* Ministry of Social Affairs and Employment, January 2014.

*The Strength of the Family. Family policy document 2008* [online]. [cit. 2014-12-8]. Dostupné z: <<http://www.nji.nl/youthpolicy/Publications/The%20Strenght%20of%20the%20Family.pdf>>.

*Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen.* [cit. 2014-12-01] Dostupné z: <<http://www.uwv.nl/particulieren/>>

#### ZDROJE K SYSTÉMU PODPORY RODINY S DĚTMI NA SLOVENSKU

---

Pozn.: Není-li uvedeno datum citace přímo u níže uvedených elektronických zdrojů, je zmíněno přímo v textu, v poznámce pod čarou u příslušného odkazu. Tento postup byl zvolen u těch zdrojů, jež byly citovány v různých datech.

*Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny SR.* Dostupné z: <<http://www.employment.gov.sk/sk/>>

*Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015-2020* [online]. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny SR, 2014. [2014-12-16] Dostupné z: <<http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-2015-2020.pdf>>

RŮŽIČKA, Michal: *Časoprostorové a infrastrukturní aspekty procesu sociální exkluze* [online]. In. Sociologický časopis, 2011, Vol. 47, No. 2. [2014-12-10] Dostupné z: <[http://sreview.soc.cas.cz/uploads/4266c00f818ed401de7d22f7255f3ea243dd51cf\\_Ruzickasoccas2011-2.pdf](http://sreview.soc.cas.cz/uploads/4266c00f818ed401de7d22f7255f3ea243dd51cf_Ruzickasoccas2011-2.pdf)>

Tato analýza vznikla v rámci předem definovaného projektu "Kodifikace právní úpravy podpory rodin, náhradní rodinné péče a systému péče o ohrožené děti." Projekt je financován prostřednictvím finanční pomoci v rámci EHP fondů období 2009–2014 z Programu CZ04 „Ohrožené děti a mládež“ a státního rozpočtu (reg. č. projektu: EHP-CZ04-PDP-1-001-01-2014).



*Úrad práce sociálnych vecí a rodiny Žilina*. Dostupné z:

<[http://www.upsvar.sk/za.html?page\\_id=240992](http://www.upsvar.sk/za.html?page_id=240992)>

*Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny*. Dostupné z: <<http://www.upsvar.sk/>>

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. Dostupné z: <<http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/zakon-o-rodine/>>

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. Dostupné z: <[http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/305\\_2005.pdf](http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/305_2005.pdf)>

Zákon č. 311/2001 Z. z. ZÁKONNÍK PRÁCE [online]. Dostupné z: <<http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/pracovna-legislativa/zakonnik-prace.pdf>>

Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. Dostupné z: < <http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/13-z417.pdf> >

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov [online]. Dostupné z: <<http://www.employment.gov.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/448-2008.pdf>>

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení [online]. Dostupné z: <<http://www.socpoist.sk/legislativa/552s>>



## ZDROJE K SYSTÉMU PODPORY RODINY S DĚTMI V SRN/ BAVORSKU

---

BayKiBiG. 2005. Bayerisches Kinderbildungs- und -betreuungsgesetz [online]. GVBl [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <<http://www.gesetze-bayern.de/jportal/portal/page/bsbayprod.psml?showdoccase=1&doc.id=jlr-KiBiGBYrahmen&doc.part=X>>.

BayLErzGG. 2007. Gesetz zur Neuordnung des Bayerischen Landeserziehungsgeldes [online]. GVBl 2007 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <<http://www.gesetze-bayern.de/jportal/portal/page/bsbayprod.psml?showdoccase=1&doc.id=jlr-LErzGGBY2007rahmen&doc.part=X&doc.origin=bs>>.

BaySchFG. 2000. Bayerisches Schulfinanzierungsgesetz [online]. GVBl 2000, naposledy aktualizováno 23.05.2014 [cit. 2014-12-14]. Dostupné z: <<http://www.gesetzebayern.de/jportal/portal/page/bsbayprod.psml?showdoccase=1&doc.id=jlr-SchulFinGBY2000rahmen&doc.part=X&doc.origin=bs>>.

BECKER-STOLL, F. 2014. Eltern Briefe [online]. Bayerisches Landesjugendamt [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <[http://www.stmas.bayern.de/imperia/md/content/stmas/stmas\\_internet/familie/krippenleitlinien.pdf](http://www.stmas.bayern.de/imperia/md/content/stmas/stmas_internet/familie/krippenleitlinien.pdf)>.

BEEG. 2006. Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz [online]. Naposledy aktualizován 23.11.2011 (BGBl. I S. 2298) [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung2/Pdf-Anlagen/beeg-fuer-geburten-bis-2012,property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf>>.

BETREUUNGSGELD-AKTUELL. 2013. Betreuungsgeld. Elterngeld. Pflegegeld. Betreuungsunterhalt [online]. Betreuungsgeld-aktuell.de [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <<http://www.betreuungsgeld-aktuell.de/>>.

Tato analýza vznikla v rámci předem definovaného projektu "Kodifikace právní úpravy podpory rodin, náhradní rodinné péče a systému péče o ohrožené děti." Projekt je financován prostřednictvím finanční pomoci v rámci EHP fondů období 2009 –2014 z Programu CZ04 „Ohrožené děti a mládež“ a státního rozpočtu (reg. č. projektu: EHP-CZ04-PDP-1-001-01-2014).

BKGG. 1995. Bundeskindergeldgesetz [online]. Naposledy aktualizován 25.07.2014 (BGBl. I S. 1266) [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <[http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bkgg\\_1996/gesamt.pdf](http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/bkgg_1996/gesamt.pdf)>.

BLAUDEZ, L. Eltern können Kinderbetreuungskosten von der Steuer absetzen [online]. Kinderfree.de, 03.03.2014 [cit. 2014-12-07]. Dostupné z: <[http://www.bmfsfj.de/doku/Publikationen/familienbericht/download/familienbericht\\_gesamt.pdf](http://www.bmfsfj.de/doku/Publikationen/familienbericht/download/familienbericht_gesamt.pdf)>.

BMFSFJ. 2006. Siebter Familienbericht. Familie zwischen Flexibilität und Verlässlichkeit – Perspektiven für eine lebenslaufbezogene Familienpolitik [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <[http://www.bmfsfj.de/doku/Publikationen/familienbericht/download/familienbericht\\_gesamt.pdf](http://www.bmfsfj.de/doku/Publikationen/familienbericht/download/familienbericht_gesamt.pdf)>.

BMFSFJ. 2011. Mutterschutzgesetz [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 28.11.2011 [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/gleichstellung,did=3264.html>>.

BMFSFJ. 2012. Das Kindergeld [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 01.01.2012 [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=31470.html>>.

BMFSFJ. 2013a. Ehe- und familienbezogene Leistungen insgesamt [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 16.01.2013 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=158318.html>>.

BMFSFJ. 2013b. Mutterschaftsleistungen im Überblick [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 07.09.2013 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/gleichstellung,did=33804.html>>.

BMFSFJ. 2013c. Informationen zum Betreuungsgeld [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 11.09.2013 [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/Service/publikationen,did=199582.html>>.

BMFSFJ. 2014a. ElterngeldPlus: Moderne Familienpolitik setzt auf Partnerschaftlichkeit [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 04.06.2014 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=207628.html>>.

BMFSFJ. 2014b. Das Elterngeld [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 04.06.2014 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=76746.html>>.

BMFSFJ. 2014c. Das Elternzeit [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 04.06.2014 [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=16318.html>>.

BMFSFJ. 2014d. Betreuungsgeld [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 24.07.2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/familie,did=194622.html>>.

BMFSFJ. 2014e. Kabinett beschließt Gesetzentwurf zur besseren Vereinbarkeit von Familie, Pflege und Beruf [online]. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, 15.10.2014 [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <<http://www.bmfsfj.de/BMFSFJ/aeltere-menschen,did=210178.html>>.

BREUER, R. 2013. Viel Geld, wenig Erfolg - Familienpolitik in Deutschland [online]. DW [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.dw.de/viel-geld-wenig-erfolg-familienpolitik-in-deutschland/a-16875694>>.

BS. 2014. Aufbruch Bayern. Für Ihre Zukunft! [online]. Bayerische Staatsregierung [cit. 2014-10-27]. Dostupné z: <<http://www.bayern.de/Aufbruch-Bayern-.2868/index.htm>>.

BvR 909/06. Rechtsprechung [online]. 07.05.2013 - 2 BvR 909/06; 2 BvR 1981/06; 2 BvR 288/07 [cit. 2014-12-07]. Dostupné z: <http://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Text=2%20BvR%20909/06>.

DPA. 2014. Für 224 400 Kinder Betreuungsgeld gezahlt [online]. Deutsche Presse-Agentur GmbH [cit. 2014-11-04]. Dostupné z: <http://www.dzonline.de/Freizeit/Ratgeber/Familie/1692717-Familie-Fuer-224-400-Kinder-Betreuungsgeld-gezahlt>.

EStG. 1934. Einkommensteuergesetz [online]. Naposledy aktualizováno 25.07.2014 (BGBl. I S. 1266) [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/estg/gesamt.pdf>.

EVERS, A., HEINZE, R., OLK. T. 2010. Handbuch Soziale Dienste. Springer-Verlag. ISBN 9783531920917

FAMILIENRATGEBER. 2014. Staatliche Hilfen für Familien. BaföG [online]. Familienratgeber.de [cit. 2014-12-14]. Dostupné z: [http://www.familienratgeber.de/finanzielle\\_leistungen/staatliche\\_hilfen/bafoeg.php](http://www.familienratgeber.de/finanzielle_leistungen/staatliche_hilfen/bafoeg.php).

FAMILIEN-WEGWEISER. 2014. Kinderbetreuung – Frühe Förderung von Anfang an [online]. BMFSFJ [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.familien-wegweiser.de/wegweiser/stichwortverzeichnis,did=93874.html>.

GVFP. 2014. Gesetzentwurf - Gesetz zur besseren Vereinbarkeit von Familie, Pflege und Beruf [online]. Bundestag [cit. 2014-11-28]. Dostupné z: [http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung3/Pdf-Anlagen/2014-10-15gesetz\\_\\_familienpflegezeit,property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf](http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung3/Pdf-Anlagen/2014-10-15gesetz__familienpflegezeit,property=pdf,bereich=bmfsfj,sprache=de,rwb=true.pdf).

GG. 1949. Grundgesetz [online]. Naposledy aktualizován 11.07.2012 (BGBl. I S. 1478) [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <http://www.bundestag.de/grundgesetz>.

GUTACHTEN DER EXPERTENKOMMISSION. 2007. „Zukunft Bayern 2020“ Nachhaltige Politik für Kinder, Bildung und Arbeit– Megatrends und ihre bessere Nutzung durch Wirtschaft und Wissenschaft [online]. Bayerische Staatsregierung [cit. 2014-10-29]. Dostupné z:

<<http://www.bayern.de/Anlage296838/Zukunft%20Bayern%202020%20%20Zusammenfassung%20der%20Ergebnisse.pdf>>.

HANDBUCH-KINDERTAGESPFLEGE. 2014. Finanzierung der Kindertagespflege [online]. BMFSFJ [cit. 2014-11-17]. Dostupné z: <[http://www.handbuch-kindertagespflege.de/1\\_wegweiser\\_zur\\_kindertagespflege/14\\_finanzierung\\_der\\_kindertagespflege/dok/14.php](http://www.handbuch-kindertagespflege.de/1_wegweiser_zur_kindertagespflege/14_finanzierung_der_kindertagespflege/dok/14.php)>.

KELLER, J. 2005. Soumrak sociálního státu. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-41-5.

KiföG. 2008. Kinderförderungsgesetz [online]. (BGBl. I S. 2403) [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <<https://www.jurion.de/Gesetze/KifoeG>>.

KINDERGELD. 2014. Kinderfreibetrag 2014 [online]. Kindergeld.org [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <<http://www.kindergeld.org/kinderfreibetrag.html>>.

MLČOCH, L. 2013. Ekonomie rodiny v proměnách času, institucí a hodnot. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 978-80-86729-84-8.

NAEGELE, G. et al. 2000. Öffentliche Soziale Dienste in Deutschland. Qualität der Arbeitsbedingungen und Qualität der Dienste [online]. Dortmund: Institut für Gerontologie [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <[http://eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef\\_files/pubdocs/2000/101/de/1/ef00101de.pdf](http://eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2000/101/de/1/ef00101de.pdf)>.

OBERHUEMER, P., SCHREYER, I. 2010. Kita-Fachpersonal in Europa: Ausbildungen und Professionsprofile. Barbara Budrich, Opladen a. Farmington Hills. ISBN 978-3-86649-248-6.

PALATA, L. 2012. Podpora rodiny na německý způsob: konflikt sociálních inženýrů [online]. Finmag 19. 6. 2012 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <<http://finmag.penize.cz/ekonomika/266675-podpora-rodiny-na-nemecky-zpusob-konflikt-socialnich-inzenyru>>.

PÖTZSCH, O. 2013. Wie wirkt sich der Geburtenaufschub auf die Kohortenfertililität in West und Ost aus? [online]. Statistisches Bundesamt, Wirtschaft und Statistik [cit. 2014-10-29]. Dostupné z:

<[https://www.destatis.de/DE/Publikationen/WirtschaftStatistik/Bevoelkerung/Geburtenaufschub\\_022013.pdf?\\_\\_blob=publicationFile](https://www.destatis.de/DE/Publikationen/WirtschaftStatistik/Bevoelkerung/Geburtenaufschub_022013.pdf?__blob=publicationFile)>.

SASFI. 2014a. Qualifizierung von Tagespflegepersonen [online]. Staatsministerium für Arbeit und Soziales, Familie und Integration [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <<http://www.stmas.bayern.de/kinderbetreuung/tagespflege/>>.

SASFI. 2014b. Tagespflege in Bayern [online]. Staatsministerium für Arbeit und Soziales, Familie und Integration [cit. 2014-11-22]. Dostupné z: <<http://www.stmas.bayern.de/kinderbetreuung/tagespflege/>>.

SCHWESIG, M. 2014. Neue Politik für neue Väter. SPD [online]. SPD [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: <[http://www.manuela-schwesig.de/aktuelle\\_themen/neue-politik-fr-neue-vter](http://www.manuela-schwesig.de/aktuelle_themen/neue-politik-fr-neue-vter)>.

SPIEGEL. 2014. Familienpolitik: Politiker fordern Abschaffung des Betreuungsgeldes [online]. Spiegel Online [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/betreuungsgeld-politiker-fordern-abschaffung-a-983161.html>>.

SGB. Sozialgesetzbuch [online]. [cit. 2014-11-26]. Dostupné z: <<http://www.sozialgesetzbuch-rgb.de/>>.

SV. 2014. Pflegeunterstützungsgeld [online]. Sozialversicherung-kompetent, 22.10.2014 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <<http://sozialversicherung-kompetent.de/20141022583/pflegeversicherung/leistungsrecht-gpv/pflegeunterstuetzungsgeld>>.

TANDEM. O Tandemu [online]. Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem [cit. 2014-12-05]. Dostupné z: <<http://www.tandem.adam.cz/sekce/o-tandemu>>.

UVG. Unterhaltsvorschussgesetz [online]. BGBl. I S. 1108, naposledy aktualizováno 03.05.2013 [cit. 2014-12-14]. Dostupné z: <<http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/uhvorschg/gesamt.pdf>>.